

SVERIGES STÄNDIGA DELEGATION
VID DE INTERNATIONELLA
ORGANISATIONERNA GENEVE

Sid 1 (2)

Handläggare: Ambråd A Dismorr

DELGES/ATB

SB

UM

BITR UM

KABS

POLCH

BITR POLCH

SS KARLSSON

CH POL 1

POL 1:1

CH POL 3

POL 3:2

RÄTTSCH

4

AMB/DEL

Utrikesdepartementet

Datum	Dnr	Dossierbet.
1996-02-15		

aa/cw

Pol
R

96-02-15	
P	2
En I	

Re: Raoul Wallenberg och FN

För pol 3:2, pol 1:1, R 4 för kännedom

relex Rönquist, FN-del. New York

relex svenska amb, Bryssel

1. Härvarande belgiska delegation har kontaktat representationen om Raoul Wallenberg. Dels efterlystes information om hans fall behandlats i FN och mer specifikt om varför det inte tagits upp i arbetsgruppen för försvunna personer, som är underställd FN:s MR-kommission. Frågorna hade ställts till belgiske utrikesministern, som önskade svar snarast.

2. Efter samtal med Hans Magnusson, pol 1, förre kabsek. Leifland och FN:s MR-center kunde representationen ge följande information:

Svenska regeringen har under årens lopp valt att ta upp ärendet bilateralt med Sovjetunionen. Under utrikesminister Undens tid (dvs fram till 1962) var policyn att genom "tyst diplomati" försöka nå klarhet i Wallenbergs öde. Vidare informerades om den bilaterala kommission, som tillsattes i början av 1990-talet med representanter från ryska och svenska regeringarna.

Postadress
Mission Permanente
de la Suède
Case Postale 190
CH-1211 Genève 20

Gatuadress
82, rue de Lausanne

Telefon
022/908 08 00

Fax
022/908 08 10

Telex
414189

S 001/002

UD/KR/PTD

GENEVE-DEL

FRAN

15-FEB-1996 18:26

3. Raoul Wallenberg togs upp i ett anförande av Sverige i MR-kommissionen 1982. Vidare diskuterade underkommissionen frågan vid möten 1984 och 1985.

Arbetsgruppen för försvunna personer etablerades 1980. Hitintills har enbart individer, framförallt familjemedlemmar till försvunna personer, anmält ärenden till arbetsgruppen. Den består av fem experter, däribland professor Nowak (från Österrike). Det finns inga formella hinder för en regering att vända sig till arbetsgruppen med en anmälan.

4. Belgiska delegationen var oklar över vad som föranledde utrikesministerns intresse. Det kan möjligen härledas till påtryckningar från en enskild organisation i Bryssel, som skulle uppvakta utrikesministeriet innevarande vecka. Belgiska delegationen trodde att organisationen (vars namn vi saknar) eventuellt kommer att gå vidare med frågan om att anmäla Wallenberg-ärendet till arbetsgruppen för försvunna personer. Organisationen kommer i så fall av belgiska utrikesministeriet rekommenderas att först vända sig till anhöriggruppen i Stockholm.

Norberg

Postadress
Mission Permanente
de la Suède
Case Postale 190
CH-1211 Genève 20

Gatadress
82, rue de Lausanne

Telefon
022/906 08 00

Fax
022/906 08 10

Telex
414189

5 02/02/02

LD/KRYPTO T

GENEVE-DEL

FRAN

15-FEB-1996 18:26

96 -02- 12
09

INK. UTRIKES DEP.		
D. No		
96 -02- 1 5		
AVD. P	GR. 2	MAL Lu?

February 9, 1996

Mr. Hans Magnusson
Ministry for Foreign Affairs
Political Department - First Division
Stockholm, SWEDEN

Dear Mr. Magnusson:

Thanks for clarifying so many things.

I have spoken to Marvin. The earliest and almost only time he can get away is the weekend of March the 15th until later in the next week. We are proposing meeting in Stockholm on the 17th, informal brainstorming (that's a Sunday, if you can stand it) and again on Monday, to review the eyewitness sightings. Tuesday we would fly to Moscow and be ready for a meeting on Wednesday the 20th. Marvin will probably then fly out immediately. I would like to stay on a week to work with Serbsky and take care of other matters of business left over from the last trip. As alot will depend on the modus operandi meeting, I'm reserving all fore-casting until then. I have already spoken to Suzanne Berger and asked her to save that time for Stockholm. Guy is away. If you hear from him first, would you please get his okay so we don't waste anymore time.

Regarding Item 3: I would like to say, with due respect to Marvin, that as the Director of the ARK Project (whose achievements in Russia are internationally known) and as the only person outside of Guy who has worked full time on this one issue for the past seven years and as co-author of the proposed investigation who will be presumably on site while Marvin has to meet his professional obligations at the University of Chicago -- I can no longer be content with an ad hoc status -- not because of the glory, but because it isn't commensurate with what's being expected of me or the efforts I have extended this year and intend to continue extending. If we're all "consultants" I don't mind, but once one starts making these distinctions like "Marvin on a regular basis" and you or Susanne more on an ad hoc basis....one is potentially setting up an awkward structural situation. I vote for an equality, working and reporting to you.

I will let Susanne speak for herself, but I don't think her view will be much different than mine. I should add that I raise this issue well aware that you simply meant that Marvin has been attending the meetings for several years and we are newly arrived on the scene -- with an emphasis on the "as yet." I don't think that Guy or Marvin will disagree that given the contributions Susanne and I have made in various ways, individually and collectively, our "uncommitted" status is yet one more hardship to bear in what is a very difficult struggle. We would like an easier year of it on our own side. The investigation itself -- if it's to mean

19960213

Magnusson Del 1:1

Fax till samt

t. Malin

cc. van der Velde &

Beger

WALLENBERG

VIA FACSIMILE - 2 PAGES 960213

anything -- is going to be like launching a very critical campaign.

As for Item 4, I work with a first rate translator who is an integral member of the Memorial family who knows the various prisoners first hand -- the same who found Andrey Andreyovitch and certain steps of Wolfen's trail. So that when it comes to Vladimir, and the various Moscow prisons and hospitals, we should be considered as one person. I have worked in the archives in Russia with a translator for close to four years with conclusive results -- having been trained by the best. I know how to scan registries and get information off a card as well as anyone. And know how to analyze the material. And have much more background to work from. It was I who identified and focused on Andrey Andreyovitch as the one candidate to pursue from the Butyrka registry. So if the Russians expect me to sit out in the car or only have tea with the Director, if they try to keep me out in the name of Russian language or my not being Russian - when I've already been IN without any involvement with the Working Group, I would say it's a sure sign that they don't want to find very much. This time I will join Guy in insisting.

On Item 5, please don't misunderstand me re the Cold War. From all I have seen, I have a good deal of respect for your diplomats interviews and analyses of the various eyewitness testimonies. I don't question that they were thorough and meticulous, doing their best. The problem is too often -- I have seen this year after year with the POW/MIA Task Forces -- that the 'ground forces', those in actual contact with the witnesses and doing the analysis are much more committed to the man. After a certain point, policy steps in -- documents disappear, things don't get acted upon. And at best the ground forces walk out in quiet indignation. In any case, I am coming with an open mind. I feel very good about working with you and others in the Foreign Ministry -- it has been quite effective so far.

Let us hope we will have an extremely successful, as well as hard working year.

All the best,

Susan Ellen Mesina

Susan Ellen Mesina

...Этап Жинтуй, затем - в Ханювей. Позже - в Инту, где добывал уголь. Запомнилась Исаю "пятисот первая" стройка, начальником которой был некий полковник Барабанов. Сорокоградусные морозы. Колотованы. Лесоповалы. Звериная жестокость конвоя. Рассказывая об этом, Исай, то и дело хватаясь за сердце, наливал себе привезённый "трёхлитней выдержки" валокордин. Перед глазами его - трупы замёрзших и расстрелянных, умерших от болезней, которых на себе вывозил хоронить в зону вечной мерзлоты. "Всего, что пережила, не расскажешь", - то и дело говорит он. Как ему не поверить?

После двухлетнего пребывания на полуострове Ямал, где Исай работал мотористом передвижной электростанции и "жизнь была лучше и веселее", его вновь этапировали пароходом до Советской гавани, с Севера на Дальний Восток. Оттуда в "столяпинских" тюремных вагонах - до Комсомольска-на-Амуре. Недалеко от него находилась станция Циммермановка, что у самой границы с Китаем. Так он оказался на строительстве нефтепровода, тянувшегося из Татарского пролива на нефтеперерабатывающие заводы Комсомольска.

Здесь, на Дальнем Востоке, его и застала весть о смерти великого любова всех времен и народов. 27 марта была объявлена амнистия. Освобождался Исай летом. Холандным летом пятьдесят третьего.

Они шли навстречу друг другу по одной из лагерных улиц Циммермановки, куда Исай прибыл за справкой об освобождении. И он, вероятно, прошёл бы мимо, если б не знакомый, с акцентом голос: "Здравствуйте! Неужели не помните, как сидели в Печоры Горбушка". Изолятор... Исай кинулся к своему спасителю. А вечером они сидели в углу барака и тихо беседовали.

Знакомый Исай заметно обрюзг, это была очень нездоровая полнота, сильно одышала. Годы в лагерях улушили его русский, он уже свободно изъяснялся с соседями по нарам, с начальством. Признался, что в Печоры не доверял Исаю, считая "подсвальной уткой", но теперь верит, и попытка рассказать, как он, шведский дипломат, угодила на другой конец земли. Спустил почти полвека память может и подвести, поэтому, передавая историю, Исаак Абрамович ставился быть предельно осторожен. Он сказал мне, если не ошибаюсь, следующее. Евреи его страны знали о трагедии своих соплеменников в Европе и готовились через него передать деньги кому-то из фашистских чиновников, но кому и сколько. Он не помнил. Посылая его, как он говорил, по какой-то ошибке, вместо другого, которого искали как фашистского разведчика. Задержали его вместе с водителем, но потом их разлучили, и судьба того ему неизвестна. Говорил о том, что помогал евреям уехать в нейтральные страны, тем самым спасаясь от смерти. Вспомнил, как один седебородый

старец-еврей со слезами на глазах благодарил за спасение его семьи. Одет был в обычную лагерную форму, номер пять тысяч с чем-то, на ногах ботинки. На его родине оставались мать, брат, сестра, он был уверен, что его ищут, для них он был пропавшим без вести. "Я был бы рад - говорил мне, - если бы ты когда-нибудь сумел приехать в мою страну."

Документы были оформлены быстро, наступил день прощания. "Я никаким шпионом не был, поверь. Об одном прошу - как только выйдешь отсюда, постарайся рассказать обо мне в любом посольстве или консульстве, - говорил он, обнимая Исай. - Сейчас освобождают немцев, румын, венгров, испанцев, но мне что-то не верится, что освободят меня. Посадили без срока, говорят, до особого распоряжения, - эти слова Миллер запомнил хорошо. И ещё он передавал Исаю записку, написанную на немецком. Эту записку Исай хранил долго, но передать никому не удалось, потому он её потерял. В посольство, же обратиться не смог: помешал отец. Только закончилась вся эта свистопляска с "космополитами" и делом врачей вредителей. А страх-то был.

Трудно винить в этом Миллера. Да и вряд ли это могло бы изменить судьбу одного из сотен узников ГУЛАГа, хотя... как знать. Почему Исай молчал в годы "перестройки" и после развала советской империи? Дело шло к выезду в Израиль, а кто знает, чего на уме у доморощенных овировцев и вчерашних кегелистов, сменивших разве что только названия, но не суть?

Лишь недавно, прочитав в одной из израильских газет статью о Рауле Валленберге, Исай Миллер решил, что настал и его час. Исповеди о двух встречах с Праведником Мира, спасаемым жизнью тысяч евреев в дни Катастрофы, и его, Исай, жившего в гулаговской преисподне.

Он, Исай, не единожды страдательный в те годы за своё еврейство, отдавая свою горбушку ближайшему своему, не зная, не мог и предположить, что горбушка из его рук являлась неким знаком благодарности от имени всех спасённых.

Верить? Не верить его исповеди? Исаак Абрамович Миллер всё хорошо понимает.

Мне ничего не надо. В рекламе, в славе не нуждаюсь. Дети, внуки, слава Богу, тоже... Только хотелось бы встретиться с потомками тех, кого спас этот мужественный человек полвека назад. И ещё рад был бы узнать, что в одном из городов Израиля есть носящая его имя улица. Улица Рауля Валленберга.

Как-то знойным летним днём я поднимался по одной из шумных и многолюдных иерусалимских улиц - по улице Яффо. Переходя перпендикулярную ей улицу, совершенно случайно взглянул на указатель. На нём виднелась надпись на трёх языках. Я стоял на улице, носящей имя Рауля Валленберга. ■

העיתון

Ашдол
Ашкелон
Бней-Аиш
Кирьят-Гат
Кирьят-Малахи
Явне

"אִיסַי מִלֵּר - עֵתוֹן חֹדֶשׁ בְּשָׁפָה רוּסִית"

Декабрь 1995 г.

Ежемесячная
невысшая
разна
Выпуск первый
Цена 1.70 шек

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЕ СУДЬБЫ

Для того, чтобы
рационально чужой
рационально чужой
быть ангелом.
Для того, чтобы
сохранить чужой
быть надо быть
просто человеком.

**Горбушка для Рауля
Валленберга**

Иверсия!

Вместо предисловия
Этой истории можно верить и не верить. Во всяком случае, ивритоязычный "хозяин" - ответственный редактор "одной из уважаемых русских" газет Израиля забрала материал в самый последний момент, когда она вместе с иллюстративным материалом уже "стояла в полосу". Я не верю этому человеку. По всей видимости, он сабала плавил из ранее опубликованного материала. Напечатанном - назавтра весь Израиль будет смеяться! Уточню. Неверные выражали не мне, как журналисту, а человеку, рассказавшему мне о пережитом. "А вы, как журналист, верите во всё это?" - спросил меня редактор приложения, возвращая материал и сожалея об инициативе с боссом. Что мог я ему ответить? Ответить, что верю "без оглядки", не мог, не имея права, призывая не помочь почти двадцатилетний опыт (иногда горький) работы в прессе. Сказать, что не верю, потому что нет на руках ни единого письменного документа, за исключением разве что, митинговой записки интервью, тоже не мог, ибо не имея права оскорблять уже пожилого человека, члена Израильского союза ветеранов войны, недоверием. "Если не доверял, тогда какого черта..." - эта фраза на раз посещала меня, когда я когда вновь и вновь "перелопачивал" рукопись, которую, к счастью, в порыве досады не выбросил в мусорную корзину.

И вот, узнав, что буквально на днях полку русскоязычных газет Израиля придёт, решил обратиться в редакцию "Исток" и предложить эту историю. А уж насколько она соответствует действительности, судить читателю. Как говорили древние римляне, "я скажу - и облетит душа..."

Сколько же дней провёл он в каменном мешке, в подвале Ауды? Неделю? Месяц?.. Чтобы не сбиться со счёта, Исая стал определять время по вызываемой, как правило, по утрам кормёжке - это самый верный способ. Раз в сутки через маленькое окошечко он получал порцию бобов и крошечный кусочек чёрного хлеба. Он уже успел насчитать тридцать девять таких кормёжек, и каждая могла стать последней - приговор военного трибунала был жесток - расстрел. Сама мысль о смерти в двадцать лет нагла, и всё существо его, мальчишки, выросшего за каких-то два года до капитана, сопротивлялось этой чудовищной несправедливости: "жить, жить, жить!" В памяти всплывали бакинская набережная, старая крепость "Ичери-Шехер", по улицам которой он бегал пачаном, авиационный техникум, мастерские, в которых начал работать в первые дни войны, затем учебный запасной полк на родине "Вождя Народов" в Гори, изнурительные до кровавых мозолей марш - броски и фронт... Бой под Уманью в начале сорок четвертого. Молодой командир танка Исая Миллер, что называется

ся, "со страху" поджёг первым же выстрелом стальную громадину с чёрно-белым крестом на броне и получил за это ордена. Потом его перевели в авиацию и после краткосрочных курсов второй пилот лётно-технического "Бостона", он уже бомбил немцев в Польше и даже летал на Берлин. Возвращаясь, он, как и все, ощущал себя заново родившимся - каждый полёт мог стать последним. Война окончилась, а служба продолжалась. В разрушенном войной Будапеште. И, наверное, дотянул бы спокойно до демобилизации мальчишка-капитан, замначальника учебного полигона стрельбища, если б не роковой сентябрьский день сорок шестого, перечеркнувший всю его жизнь.

Если б не этот день. И почти полвека спустя, новый репатриант из Баку, ашдодец Исаяк Абрамович Миллер ни о чём не жалеет: "Я поступил бы точно так же."

Политработник Иван Дмитриевич Буквалов (имя реальное - Г.Р.) достигший "степеней известных", был юдофобом, прямо-таки, по призыванию, "от сатаны", выражаясь словами Исая. Стоило Исая Миллеру показаться в части при орденах и медалях, вдовгонку раздавалось змеиное буклавское: "Ну что, жидок, ты ещё живой?" Исая, который избегал встреч с ним; ю тот, словно почувствовав свою безнаказанность, преследовал его. Дико было паренку, никогда в детстве в родном Баку, да и на фронте, не испытывавшему на своём счастье антисемитизма, столкнуться впервые с подобным.

В тот день, как обычно, Исая вёл занятия по обращении с оружием. Буквалов приехал неожиданно и под "шаф" - "ты, мать твою, жидок, ещё жив!" Исая попытался было урезонить хам: ведь, солдаты, мол, перестанете.

Марка с изображением
Рауля Валленберга,
выпущенная в 1987г.

Но тот, выматерившись, рванул за ствол лежавшего на столе "ППШ": "Пристрелю!" До сих пор Исая не может объяснить, почему в тот момент автомат оказался заряжен, но едва казнула затвор, он успел отвести, схватившись ладонью за ствол, нацеленную в грудь смерть. Но выстрел всё же раздался. Обожгло ладонь и потемнело в глазах от боли и ярости - буклавская пуля пробила навыворот левое плечо. Правая же рука сама нашла кобурку, и через мгновение ("Что значит ежедневные тренировки!") выстрел из миллеровского "ТТ" заставил антисемита замолчать навсегда.

Миллера тут же отвезли в тюрьму, сорвав погоню. "Первая помощь" спасла его от сепсиса и ампутации. "Спасли, чтобы потом расстрелять", - горько усмехнулся он. Судили в Тбилиси. Трибунал, что "тройка", и - расстрел. "Если расстреляют за то, что я еврей, ну так пускай стреляют!" - бросил он, уводимый конвоем, своим судьям-палачам. Из Тбилиси - в Ростов, оттуда - в Москву. И вот он на Ауданке. В камере смертников...

Лязг замков. Выходи! Сердце бешено застучало. "Скорей бы уже, скорей, только не мучай!" Комната. Человек в форме, говорящий с явным - еврейским акцентом ("увы, в семье не без урода!"), требующий что-то подписать. Исая помнит лишь свой крик:

"Кончайте уж скорей!" И холодный голос следователя: "Расстрел заменён десятилетиями". Тридцать девять суток он провёл между жизнью и смертью, ожидая пулю в затылок. Значит, всё-таки не смерть!

Спустя несколько дней он уже был в "Крестах", откуда впервые увидел "северную Пальмиру", воспетую Пушкиным, а осенью сорок седьмого он уже находился на пересыльном пункте в районе Печоры. Путь страданий и мытарств только-только начинался...

К "политическим" он угодил совершенно случайно. Как самого молодого, его определили разносчиком пищи: хлеба и баланды. Как-то во время разноски он поймал на себе голодный взгляд одного из зеков. Человек с перевязанной правой рукой попросил у него "горбушку", почти всегда сухую, поистине, лекарство для измождённых людей.

Исая отдал ему свою, но поспе отказать. Прозвучав в память его "особые приметы" - багровый шрам на шее, за ухом, залысины на лбу и облезшие, в скорее всего, опухшие от голода и авитаминоза лицо, и плохой русский, на котором шутли этот человек, когда Исая старался помочь ему и хлебом, и лишней порцией злобной жижи: "У вас на дне вся Москва видна". Оба прониклись друг к другу какой-то едва уловимой взаимной симпатией. Так проходили дни.

Миллер Исаяк Абрамович

В один из вечеров произошло ЧП. Лежавший на соседних нарах немец потребовал у Исая горбушку, а когда тот отказал, "прокивался" по "пятому" пункту: "Ау, юде шайин..." Исая, провозмогая боль в руке, изо всех сил двинул представителя "арийской расы" кулаком по физиономии. А когда ворвались надзиратели, уже сидел на нём верхом и бил немца смертным боем. Как и следовало ожидать, неделю в карцере провёл не обидчик - немец, а Исая. Перед карцером его били долго и беспощадно. Да и в карцере сырость, голод, и с десяток мерзких серых пищащих тварей, норовивших укушать побольнее. Еле живого его доставили обратно в барак без сознания: "всё равно сохнет". Но он выжил. А выжила все это время, пытавшийся разнять их с немцем. В руках этого человека был и кружка с супом, и примочки с неизвестно откуда взявшимся лекарством. Да и молодость брала своё. Исая шёл на поправку. Однажды его спаситель неожиданно спросил на немецком: "Бист ду юде?" - на что услышал: "Лю, их бин аид!" Он сказал Исая, что очень уважает евреев и совсем недавно очень много помогал. Но что он и как он помог еврей, кому именно и при каких обстоятельствах. Миллер не знал, за исключением имени, выкрикиваемого надзирателями на перекичке. Отзывался как Рауль Валленберг.

BAKER & MCKENZIE

ADVOKATBYRÅ

Reg. inkom
15.2.96

EUROPE MIDDLE EAST

ALMATY
AMSTERDAM
BARCELONA
BERLIN
BRUSSELS
BUDAPEST
CAIRO
FRANKFURT
GENEVA
KIEV
LONDON

MADRID
MILAN
MOSCOW
PARIS
PRAGUE
RIYADH
ROME
ST. PETERSBURG
STOCKHOLM
WARSAW
ZURICH

ASIA PACIFIC

BANGKOK
BEIJING
HANOI
HO CHI MINH CITY
HONG KONG
MANILA
MELBOURNE
SINGAPORE
SYDNEY
TAIPEI
TOKYO

NORTH AND SOUTH AMERICA

BOGOTA
BRASILIA
BUENOS AIRES
CARACAS
CHICAGO
DALLAS
JUAREZ

MEXICO CITY
MIAMI
MONTERREY
NEW YORK
PALO ALTO
RIO DE JANEIRO
SAN DIEGO

SAN FRANCISCO
SANTIAGO
SAO PAULO
TIJUANA
TORONTO
VALENCIA
WASHINGTON D.C.

ERIKSBERGSGATAN 46
P.O. BOX 26163, S-100 41 STOCKHOLM
TELEPHONE: +46 8 676 77 00
TELEFAX: +46 8 24 89 20

INK. UTRIKES DEP.
D. No 45/015
96-02-19/15

AVD P	GR. 2	MAL EU 1
-------	-------	----------

Ambassadören Lars Magnusson
Utrikesdepartementet
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Pol

Meddelat Claes Cron-
stedt 1996-02-16
aa/su

Lars,

Jan Polhemus (och Anders Björner)

1996-02-14

ansåg att UD knappast kunde dra sig ur varje deltagande
och kunde acceptera den relativt undantagna rollen
som medarrangör av ett seminarium i samband med prisutdelningen

Broder,

Raoul Wallenberg-priset

Jan (Lind)

Åberopande vårt dagssamtal får jag härmed översända PM rörande Raoul Wallenberg-priset. Jag vore tacksam för Dina synpunkter om UD's däri beskrivna medverkan.

Hjärtliga hälsningar

Claes Cronstedt

PM angående Raoul Wallenberg-priset

1. Priset syfte och ändamål

Priset skall utdelas till en enskild person som agerat i Raoul Wallenbergs anda. Denna person skall genom praktisk handling ha visat vilja och förmåga att ta ansvar och värna mänsklig värdighet under svåra omständigheter.

2. Mottagare

Priset kan inte utdelas till en organisation eller annat kollektiv. Priset delas endast i undantagsfall mellan två eller flera personer.

Genom att priset ges till en enskild person och inte till representanter för stater eller organisationer kommer även yngre människor att kunna bli aktuella som pristagare. Detta gör det lättare för även ungdomar att identifiera sig med pristagarna och ta intryck av deras insatser.

3. Offentliggörande

Valet av pristagare offentliggörs i Stockholm på årsdagen av Raoul Wallenbergs försvinnande i Ungern 1945, den 17 januari.

4. Prisutdelningen

Priset utdelas årligen i Stockholm i mitten av maj månad. Priset utdelas vid en högtidlig ceremoni av en medlem av kungahuset.*

Prisutdelningen skall vara högtidlig men inte alltför mycket likna Nobelarrangemangen. Det är viktigt att finna lika värdiga men samtidigt annorlunda former för detta. Eftersom arrangemanget äger rum i maj kanske vissa inslag kan förläggas utomhus.

5. Prissumman

Prissumman föreslås bli 500 000 svenska kronor.

6. Nomineringsprocessen

Information om priset sprids årligen genom internationella media, ett antal organisationer vars arbete har anknytning till mänskliga rättigheter och som är verksamma på fältet i olika världsdelar, samt de medieföretag med vilka Raoul Wallenbergföreningen i Sverige samarbetar. Det är i första hand dessa organisationer som medverkar till att nomineringar samlas in.

Förslag till pristagare skall inkomma till Raoul Wallenberg Institutet för Mänskliga Rättigheter och Humanitär Rätt vid Lunds universitet senast den 1 september varje år.

(Raoul Wallenberg Institutet vid Lunds universitet etablerades 1984 med stöd av Marcus och Amalia Wallenbergs Minnesfond. Institutet leds av professor Göran Melander. Verksamhetens syfte är att stödja forskning och utbildning inom området mänskliga rättigheter och den lagstiftning som skall garantera dessa. Institutet har Skandinaviens största fackbibliotek och arrangerar regelbundet seminarier och konferenser.

I samarbete med SIDA arrangerar Raoul Wallenberg Institutet även utbildning i mänskliga rättigheter och humanitär rätt i ett flertal länder, bl a i tredje världen och Östeuropa. Ett antal Raoul Wallenberg-stipendier utdelas årligen till studenter som får möjlighet att praktisera vid internationella organisationer.

Institutet samarbetar nära med juridiska fakulteten vid Lunds universitet, bl a genom en internationell mastersutbildning i mänskliga rättigheter. UD

stöder verksamheten med årliga bidrag. Vid institutet finns ett 20-tal forskare och tjänstemän.)

7. Urvalsprocessen

Den fortsatta urvalsprocessen sker under ledning av Raoul Wallenbergföreningen i Sverige och Raoul Wallenberg Institutet vid Lunds universitet.

För vidare utredning av bakgrunden till de inkomna förslagen ansvarar Raoul Wallenberg Institutet i samarbete med tillfälligt eller regelbundet anlitade experter med kännedom om en viss region. Institutet och föreningen ansvarar gemensamt för planering och samordning av prisutdelningen och andra arrangemang som har anknytning till priset. De handlägger också i samarbete alla förekommande informationsfrågor.

Raoul Wallenbergföreningen och Raoul Wallenberg Institutet sammanställer en lista med högst sju namn på möjliga pristagare. Denna lista underställs i mitten av december månad juryns bedömning.

8. Jury

Det slutliga valet av pristagare görs av Raoul Wallenbergprisets jury. I juryn ingår alltid en representant för Raoul Wallenbergs familj, ordföranden i Raoul Wallenbergföreningen i Sverige och ordföranden för Raoul Wallenberg Institutet i Lund. Dessutom nominerar föreningen och institutet tre ytterligare ledamöter vardera. Dessa skall vara personer med god kunskap om mänskliga rättigheter och internationella förhållanden som är kända för att värna om mänsklig värdighet.

Antalet jurymedlemmar är nio. För beslutsförmåga krävs att minst sju deltagit i beslutet. Juryn utser inom sig sin ordförande.

Vid oenighet vinner det förslag som efter omröstning erhållit flest röster. Vid lika röstetal vidtar förnyad omröstning mellan de förslag som fått flest röster. Om det inte heller i detta läge gått att skilja priskandidaterna åt avgör ordförandens utslagsröst.

9. Finansiering

För finansieringen av priset och utredningsarbetet svarar en stiftelse som administreras av Raoul Wallenbergföreningen i Sverige. Bidrag till stiftelsen har lämnats av ett antal särskilt utvalda sponsorer.

Denna stiftelse bidrar också till finansieringen av det fortsatta sökandet efter Raoul Wallenberg.

10. Övriga arrangemang

I samband med prisutdelningen i Stockholm arrangeras ett seminarium inom ett ämnesområde som anknyter till pristagarens gärning. Raoul Wallenberg Institutet är huvudansvarigt för detta arrangemang med svenska UD som medarrangör.

TV-program på samma tema produceras. Årligen sammanställs också en TV-presentation av priset och Raoul Wallenberg som sänds i samband med prisutdelningen.

Pristagaren skall i samband med ceremonin i Stockholm besöka bl a , skolor i Sverige för att berätta om sina erfarenheter.

Det material som inkommer under urvalsprocessen sammanställs av Raoul Wallenberg Institutet och finns tillgängligt för media och forskare. En publicering av delar av detta bör övervägas.

KOPIA TILL:

SB

UM

BITR UM

KABS

POLCH

BITR POLCH

SS KARLSSON

CH POL 1

POL 1:1

Magnusson/Pot 1:1

19960219 ✓

Miso tit

Exp 960219
2

AVD.	GR.	MÅL
p	2	Eu ^I

AMBASSADEN MOSKVA

1996-02-16

UD STOCKHOLM

U R G E N T

FOER POL 1:1.

RE RAOUL WALLENBERG.

FORTS.

RE RAOUL WALLENBERG.

1. VI AVSER I BÖRJAN AV NÄSTA VECKA KONTAKTA TATARINTSEV, NIKISJKIN OCH VINOGRADOV OCH ENLIGT INSTRUX FÖRESLÅ ETT MÖTE I MOSKVA 20 ELLER 21 MARS FÖR ATT KOMMA ÖVERENS OM UPPFÖLJNINGEN AV DE PRIORITERADE VITTNESMÅLEN. I ERT KRYFAX 37 FÖRUTSKICKAS ATT DEN SVENSKA MEDORDFÖRANDEN E V E N T U E L L T KOMMER ATT NÄRVARA VID DETTA MÖTE. VI TROR ATT SVENSK NÄRVARO FRÅN DEPARTEMENTET, HELST AV MAGNUSSON SJÄLV, SKULLE HA ETT BETYDANDE SYMBOLVÄRDE FÖR ATT ÖVERTYGA DEN RYSKA SIDAN OM ATT VI FRÅN SVENSK SIDA FÄSTER STOR VIKT VID ATT DE OBEROENDE EXPERTERNA BEREDS MÖJLIGHET ATT DELTA I UNDERSÖKNINGSARBETET PÅ ETT SÄTT SOM VI TIDIGARE EFTERSTRÄVAT. VI TROR OCKSÅ ATT EN SÅDAN NÄRVARO PÅTAGLIGT SKULLE BIDRA TILL ATT DE MÅNGA FRÅGORNA OM DE OBEROENDE EXPERTERNAS MEDVERKAN I UNDERSÖKNINGSARBETET BLIR FÖREMÅL FÖR EN RESULTATINRIKTAD DISKUSSION.

TACKSAM DÄRFÖR ERFARA OM DEPARTEMENTET AVSER SKICKA NÅGON REPRESENTANT TILL MÖTET I MOSKVA, INNAN VI APPROCHERAR TATARINTSEV ET.CON. UPPLYSNINGSVIS KAN MEDDELAS ATT GULLGREN SANNOLIKT KOMMER BEFINNA SIG I SVERIGE VID DEN AKTUELLA TIDPUNKTEN.

2. VI HAR ERHÅLLIT DEN MYCKET OMFATTANDE DOKUMENTSAMLINGEN I WALLENBERG-ÄRENDET. TILL FÖLJD AV AMBASSADENS ÅLDERDOMLIGA KOPIERINGSUTRUSTNING BEFARAR VI ATT AMBASSADENS KOPIOR AV DOKUMENTEN TILL MID OCH ROGINSKIJ KOMMER ATT BLI SVÅRLÄSLIGA. TACKSAM DÄRFÖR ERFARA OM DET FINNS MÖJLIGHET ATT MED NÄSTA LÄGENHET ERHÅLLA YTTERLIGARE TVÅ UPPSÄTTNINGAR AV DOKUMENTSAMLINGEN.

3. SVAR HAR NU INHÄMTATS PÅ MAGNUSSONS FRÅGA OM FÖREKOMSTEN AV ETT KGB-ARKIV I TOMSK. VINOGRADOV LÄT HÄROMDAGEN GENOM TATARINTSEV MEDDELA ATT KGB HADE ETT ARKIV I VARJE OBLAST-CENTRUM. EFTERSOM TOMSK VAR ETT OBLAST-CENTRUM FANNS DET SÅLEDES ETT KGB-ARKIV ÄVEN I TOMSK.

HIRDMAN

FORTS.

AMBASSADEN MOSKVA

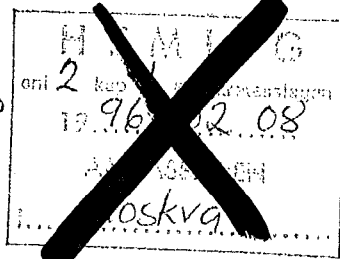
SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

1996-02-08

Departementsrådet
Han Magnusson
Pol 1:1
UTRIKESDEPARTEMENTET

LO: Vo
ex HM
MF
GvSundel
Clemm
exp R

a.a. / Ho

(Pae)

39/002

INRESD			
1996-02-16			
Avd	p	Gr	2
		Stäm	I

H E M L I G

Wallenbergärendet
(1 bil.)

Broder,

Som jag rapporterade efter samtalet med SVR-chefen
Trubnikov den 2 februari lovade
denne, att samma kväll beordra en ny undersökning
av ev. material om Raoul Wallenberg hos SVR.

Med särskilt bud fick jag igår Trubnikovs här
bifogade skriftliga svar, att SVR aldrig haft något
att göra med Wallenberg och att det material man
fått från Smersj tidigare vidarebefordrats till den
svenska sidan via FSB.

Byråkratin har åter tagit över...

Sven Hirdman

KURSIVÖVERSÄTTNING

Stefan Gullgren

1996-02-08

DIREKTÖREN FÖR RYSSLANDS UTRIKESUNDERRÄTTELSETJÄNST

Hans Excellens Konungariket
Sveriges Utomordentlige och
Befullmäktigade Ambassadör i
Ryssland
Herr Sven Hirdman

Ärade herr Ambassadör!

h
På mitt uppdrag har medarbetarna i vår Tjänsts
arkiv noggrant kontrollerat förefintligheten av
material hos oss om Raoul Wallenberg.

I denna kontakt skulle jag än en gång vilja
bekräfta att Ryska federationens utrikes-
underrättelsetjänst aldrig har haft att göra med
fallet R Wallenberg. Anhållandet av honom i Ungern
i januari 1945 och sändandet till SSSR genomfördes
av den militära kontraunderrättelsetjänsten
SMERSJ:s organ.

Allt material av fragmentarisk karaktär som har
funnits hos underrättelsetjänsten om Raoul
Wallenberg har också erhållits från SMERSJ. Dess
innehåll har upprepade gånger meddelats den svenska
sidan av Ryska federationens federala säkerhets-
tjänst.

Tyvärr har inga nya uppgifter om R. Wallenbergs öde
bringats i dagen i Rysslands SVR:s arkiv.

Med uppriktig högaktning

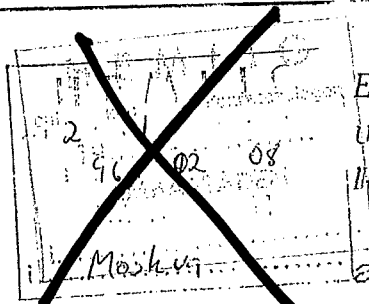
V. Trubnikov

Moskva

06.02.96

ДИРЕКТОР СЛУЖБЫ ВНЕШНЕЙ РАЗВЕДКИ РОССИИ

Мин 7/2-96
From SUR
Re Wallenberg

Его Превосходительству Чрезвычайному
и Полномочному послу Королевства
Швеции в России

господину Свену Хирдману

INK. AMB. MOSKVA		
D. 14/65		
1996 - 02 - 07		
AVD.	GR.	MAL
R	18	Walle

Уважаемый господин Посол !

По моему поручению сотрудники архива нашей Службы внимательно проверили наличие у нас материалов о **Рауле ВАЛЛЕНБЕРГЕ**.

В этой связи хотел бы еще раз подтвердить, что Служба внешней разведки Российской Федерации отношения к делу **Р. ВАЛЛЕНБЕРГА** никогда не имела. Его задержание в Венгрии в январе 1945 г. и отправка в СССР были осуществлены органами военной контрразведки СМЕРШ.

Все имевшиеся у разведки материалы отрывочного характера о **Р. ВАЛЛЕНБЕРГЕ** были получены также от СМЕРШ. Их содержание неоднократно сообщалось Федеральной службой безопасности Российской Федерации Шведской стороне.

К сожалению, никаких новых сведений о судьбе **Р. ВАЛЛЕНБЕРГА** в архиве СВР России не выявлено.

С искренним уважением

г. Москва

В. Трубников

06.02.96

ДИРЕКТОР
СЛУЖБЫ ВНЕШНЕЙ РАЗВЕДКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

г. Москва

Посоветово Шварцы в
господству - Свенту Киревомаму

Шварцы

Д/к (Ангарский Директор)

LO

(Pol)

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 45/012		
96-02-15		
AVD. P	GR. 2	MÅL EU

Sida 1 (av 4) 96-02-15 Västerås 1996-02-14

Till
Utrikesdepartementet
103 35 Stockholm

Från
Katri Kaikkonen
Wasagatan 26A, 4 tr.,
722 15 Västerås

a. a. /
Vo

Skr till Fallet Raoul Wallenberg

lit. 96-03-05

exp. /
No

- Senaste brev till Er 1996-01-11 -- 01-12

I mitt senaste brev önskade jag att Ni skulle sända till mig en kopia på brevet jag skrivit till Er år 1965. Jag tror själv fortfarande, att jag skrivit ett brev till Er på sommaren 1965. Någon kopia på det eventuella brevet har jag inte ihållit.

Enligt Jan Larssons bok "RAOUL WALLENBERG" visste man inte i november 1994 vad som egentligen hände Raoul. Jag är intresserad om att en ny officiell rapport om fallet Raoul Wallenberg ges ut. Ryssarna har svarat på Tage Erlandus efterforskningar kring Raoul Wallenberg, att han avled den 17 juli 1947 i rysk fångenskap. Svaret på utrikesminister Ola Ullstens förfrågan i början av 1980-talet var detsamma som alltid - Raoul Wallenberg dog 1947. En statlig kommission har fått tillträde till mer än 100 dokument om

MD

Sida 2 (av 4)

Västerås 1996-02-14

Till

Från

Utrikesdepartementet

Katri Kaikkonen

103 35 Stockholm

Vasagatan 26A, 4tr,

722 15 Västerås

Fallet Raoul Wallenberg

Wallenbergs fångenskap ^{efter} ~~sedan~~ augusti 1991 då Sovjetstaten upplöstes. Ändå har kommissionen inte kunnat påvisa vad som egentligen hände Raoul.

Jag har tidigare 1995 och 1996 skrivit, att jag tror att han dog i en eldsvåda i Nynäs Herrgård i Myllyoja, Finland. Det bodde många krigsinvalider där, när jag var barn. Det som jag skrivit tidigare har för mig varit värt att berättas. Som det framgår av breven, så har jag några minnesluckor. Jag har sett många TV-filmer under mitt liv och läst också en hel del, både tidningar och böcker. Det påverkar också minnesfunktionen.

Jag har på sistone funderat, varför de nyma hade låst dörren, så att jag själv inte gå ut när jag ville. Detta på sommaren då jag bodde en eller två veckor i vaktmästarhuset i Nynäs Herrgård. Jag var ju rätt så ung

Sida 3 (av 4)

Västerås 1996-02-14

Till

Från

Utrikesdepartementet

Katri Kaikkonen

103 35 Stockholm

Vasagatan 26 A, 4tr.,

722 15 Västerås

Fallet Raoul Wallenberg

då eller redan ville de vuxna straffa mig på det viset. Eller kanske var jag överansträngd och behövde vila. Jag kom att tänka på en trafikolycka som hände på vintern 1955 och som jag såg hända på nära håll. Jag gick i andra klass i folkskolan i Myllykylä. På vägen hem från skolan blev två skolkomrater: Riitta Komonen och Kerttuli Karjalainen överkörda av en bil. Om jag minns rätt så var det en lastbil. Ambulans och polis kallades till olycksplatsen och de skrev ett förhørsrapport om olyckan. På kvällen kom Riittas pappa hem till oss och ville, att jag skulle gå med honom till olycksplatsen som var i närheten av Kokkonens mjölkbryggeri. På dagen hade polisen kommit fram till att barnen åkte spark nästan i mitten av vägen. Erkki Komonen önskade få ändring och ville göra lastbilschauffören skyldig för olyckan. Jag följde Erkki till olycksplatsen på kvällen. Senare efter några dagar ökte mamma,

Sida 4 (av 4)

Västerås 1996-02-14

Till

Från

Utrikesdepartementet

Katri Kaikkonen

103 35 Stockholm

Vasagatan 26 A, 4tr,
722 15 Västerås

Fallet Raoul Wallenberg

pappa och jag skidor till familjen
Lehtinen. Artturi Lehtinen satt som lek-
man i tingsrätten på den tiden.

Olyckan var vår för Riittas föräldrar.

Erkki Komonen ville att jag skulle vittna
i rätten fast jag var bara 8 år gammal.

Och om jag minns rätt så var jag
med och vittnade. Jag kommer ihåg,
att Artturi Lehtinen talade långt och
långsamt. Jag tror, att Erkki och Bertta
Komonen inte var nöjda med mitt vitt-
nesmål. Olyckan var vår även för mig.

Vi var ju skolkamrater. Tidigare hade
vi ibland gått hem till Kaijalainen
på hemvägen. Där brukade vi göra ord-
ning sockerkaksdeg och äta degen. Fru
Kaijalainen arbetade på apoteket i Helsingfors.

Jag vet inte med säkerhet, om jag
ens någonsin har träffat Raoul Wallen-
berg. Om jag nu skulle behöva vittna angående
innehållet i mina brev till Er, så ställer

jag upp endast på sådana uppgifter som
jag har bevis på. Dessutom hoppas jag, att ingen
människa skadas p.g.a. efterforskningen av Raoul. K. Kaikkonen
sv. medd.

Avsändningsort
Pol 1:1 Magnusson/kn

Ärende

Raoul Wallenberg och FN

Datum

1996-02-16

Dnr

Avd

Grupp

Mål

P

2

En I

Adress

Delegationen Genève dnr.....

FN-del New York f kdm

Ambassaden Bryssel f kdm

Exp. 960216/wh

Text

B R A D S K A N D E

15/2 P2En

Ert Från Pol 1:1. Re Raoul Wallenberg och FN.

Ni bör kanske också upplysa belgiska delegationen om att vi tagit upp Raoul Wallenberg i ESK-sammanhang. Bl a skedde detta vid Madridkonferensen 1980-81, men även vid senare tillfällen.

Cabinet

Ex till:

Ch Pol 3:2

Ch R 4

Exp

960216/wh

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändningsort

Pol 1:1 Magnusson/kn

Ärende

Lunch med Boldin

Datum

1996-02-16

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

Pat

Adress

Ambassaden Moskva

9 1 9661

Text

Endast för Ambassadören. Från Pol 1:1 (Magnusson). Re lunch med Boldin.

Som torde framgå av min uppteckning från samtalet med Boldin är denne sannerligen inte någon lättpratad herre, och det är inte säkert ni kommer att få något substantiellt ur honom. Dessutom vet jag inte exakt vari hans kunskap om RW:s öde består. Det kan, som jag antydde, röra sig om något så odramatiskt, som den sovjetiska/ryska standardversionen. Försöka duger dock!

Viktigt är att hänvisa till Gorbatsjovs uttalanden. Om Boldin inte vill säga något spontant som reaktion på dessa kan ni väl förelägga honom de versioner rörande RW:s öde som vi hört under de senaste åren: allt från avrättning medelst arkebusering eller med gift genom Majranovskijs försorg, en mer eller mindre naturlig död, möjligen förorsakad av omild behandling eftersom en frisk 35-åring knappast avlider utan vidare av hjärtattack, till hypotesen att man 1947 bestämde sig för att gömma undan RW någonstans. Frågan om var några avgörande dokument kan finnas bör också ställas.

Nämnas bör att Boldin vid det förra samtalet underströk behovet av diskretion rörande våra kontakter med honom.

Cabinet

KOPIA TILL:
KABS
MAGNUSSON/POL 1:1

Pol

AVD.	GR.	MÅL	1
<i>P</i>	<i>2</i>	<i>Eu</i>	

na / u

AMBASSADEN MOSKVA

1996-02-19

UD STOCKHOLM

E N D A S T FÖR MAGNUSSON, POL 1:1.

RE WALLENBERG-ÄRENDET.

MP

FORTS.

RE WALLENBERG-ÄRENDET.

BOLDIN GAV IFRÅN SIG EN DEL UNDER DEN LÅNGA ENSKILDA
LUNCHEN IDAG. REDOGÖRELSE MED HANDBREV MED VECKANS
KURIR.

HIRDMAN

AMBASSADEN MOSKVA AF

Avsändningsort

Pol 1:1 Magnusson/sn

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum

1996-02-19

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu 1

Adress

Ambassaden MOSKVA

Text

W

B R Å D S K A N D E

Ech 70. ✓ Pol 1:1. Re Raoul Wallenberg

1. Magnussons deltagande vid mötet med ryssarna den 20 eller 21 mars kan härmed bekräftas. Möjligen deltar också Lage Olson. Det officiella mötet bör föregås av ett möte med oberoende ryska experter. Vi hoppas att Magnus Dahnberg kan hjälpa till med tolkning. Finns det någon som kan ersätta Gullgren från ambassaden?

2. Vi översänder denna vecka ytterligare två uppsättningar av dokumentsamlingen.

3. Har ni lyckats få tag i generalen Kuprijanovs efterlämnade anteckningar?

4. Har ni fått napp betr. prof. Mjasnikovs sonson?

Cabinet

M

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen,
Första enheten (Pol 1:1)
Ambr Lage Olson

T E L E F A X Sid 1 (1)

Vid begäran om repetition:
Var god ange även den enhet
(Pol 1:1) som sänt faxet!

Datum 1996-02-19	Dnr 23 ✓	Dossierbet. P 2 Eu ¹
---------------------	-------------	------------------------------------

Pol

Ambassaden WARSZAWA

Re RW-ärendet
Hbr Öberg-Hallqvist 1991-04-03

Från Pol 1:1

Vi vore tacksamma om ambassaden hade möjlighet att
hos polska myndigheter undersöka huruvida VASILIJ
~~VOROBJEV~~ - VOROBJOV, nämnd i rubricerade handbrev, är
bosatt i Polen eller om andra uppgifter är kända om
honom. VOROBJEV-VOROBJOV uppges vara född 1910 - 1913
i Village Saki, Brest och vara ukrainsk medborgare.

Cabinet

Exp 960219
W16.08
4

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1:1)
Depr. Hans Magnusson

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd	Grupp	Mål
1996-02-20	Nr 22	✓ P 2	Eu'

(Pol)

Ambassaden

MOSKVA

Raoul Wallenberg-dokument (\$ bil)

Under återopande av vår skrivelse nr 19, 1996-02-13, ✓
översändes härmed två uppsättningar av dokumenten
under ~~X~~grupp E samt K. Dessa dokument är endast för
ambassaden samt oberoende ryska experter. Enligt
begäran sänder vi även ytterligare två uppsättningar
av dokumenten under grupp A - D.

Hans Magnusson

se sep. bilagelista

Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Dp U 328 BCB Vbg 882276

Gatuadress
Följes av postexp
Fredsgränd 8
Avsändt med

sv kurir

utl kurir

luftpost

vanlig post

Telefon
+46 8 405 10 00

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
10500 MINFOR S

Avsändn datum Sign

96-02-21

LA

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

Handl: Stefan Gullgren

SIDNR 1 (4)

1996-02-22

DELGES:	
SB	X
UM	X
BITR UM	X
KABS	X
POLCH	X
BITR POLCH	X
SS KARLSSON	X
BITR SS	X
CH POL 1	X
POL 1:1	X
CH POL 1:2	
POL 1:2	
CH POL 2	
CH POL 2:1	
POL 2:1	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
CH POL 3	
POL 3:1	
POL 3:2	
ROL/EU-KORR	

CGM

Pal

96-02-22

P. 2. 2

UTRIKESDEPARTEMENTET

Re Raoul Wallenberg
Ert kryfax nr 45, 96-02-19

1. Vid samtal med Nikisjkin har denne förklarat sig beredd att tillsammans med sina kollegor delta i ett möte i Moskva med de oberoende experterna antingen den 20 eller 21 mars.

Tatarintsev har meddelat att han själv förmodligen kommer vara förhindrad att delta i ett sådant möte. Som skäl har Tatarintsev angivit arbetsbörda. Tatarintsev har som bekant nyligen befordrats till vice avdelningschef med ansvar för alla de nordiska länderna och det regionala samarbetet. Tatarintsev förutser att han den närmaste tiden kommer att involveras i ett antal högnivåbesök, bl a utrikesministerns besök den 28 mars.

Roginskij har i samtal med Gullgren förklarat sig beredd att delta i ett möte antingen den 20 eller 21 mars. Se dock närsluten PM om detta samtal.

M

Petrov befinner sig i Amsterdam vid den aktuella tidpunkten. Vi söker Kuzovkin för att efterhöra dennes möjligheter att delta.

Dahnberg är beredd att tolka vid mötet. I Gullgrens eventuella frånvaro kommer nyanlände Wallberg närvara vid mötet. Vi utgår dock från att Lage Olson i så fall tar mötesanteckningar.

2. Gullgren har varit i kontakt med Semjen Velenskij beträffande Kuprianovs anteckningar. Velenskij förklarade sig därvid villig att dela med sig av materialet i form av en kopia men önskade först själv bekanta sig närmare med materialet. Velenskij lovade återkomma i slutet av innevarande vecka. Vi hoppas då kunna ordna ett sammanträffande och erhålla en kopia av anteckningarna för vidare befordran till Stockholm.
3. Tyvärr inget nytt om Mjasnikovs sonson. Roginskij kunde ej ge besked. Tacksam om möjligt erhålla ytterligare uppgifter inför vidare efterforskningar. Så som vi uppfattat saken förekom det vissa kontakter med sonsonen för några år sedan.

HIRDMAN

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

PROMEMORIA

1996-02-20

Re Roginskij om möjligheten att delta i planerings-
möte i Wallenberg-ärendet 20 eller 21 mars

Jag ringde igår upp Roginskij för att efterhöra om han var beredd att delta i det planerade mötet mellan de oberoende experterna och Nikisjkin et con den 20 eller 21 mars. Följande framkom i korthet.

Roginskij förklarade sig i princip vara beredd att delta i ett sådant möte. Han kunde dock inte förstå syftet härmed.

Nikisjkin var bara en obetydlig liten tjänsteman utan några som helst befogenheter. Att personer som Makinen och Mesinaï var beredda att åka ända från USA för att träffa en så underordnad person som Nikisjkin framstod för Roginskij som obegripligt. Vad skulle man för övrigt diskutera? För Roginskij var frågan mycket enkel: Kunde de oberoende experterna ges möjlighet att delta i undersökningsarbetet i fängelse- och lägerarkiven - ja eller nej? Nikisjkin hade självfallet ej befogenhet att besvara denna fråga. Beslutskompetensen låg på vice-minister-nivå.

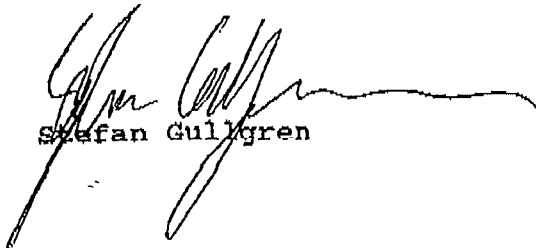

Ett möte på vice-minister-nivå vore meningsfullt och kunde motiveras. Även ett möte med en person som t ex Vinogradov skulle kunna motiveras, då denne hade egna beslutsbefogenheter. Ett möte med Nikisjkin var dock meningslöst och bara slöseri med tid.

Jag försökte inskjuta att mötet snarast var tänkt att behandla metodiken för det fortsatta undersökningsarbetet med utgångspunkt från Makinens/Mesinais promemoria - ett dokument som Nikisjkin för övrigt funnit acceptabelt.

Roginskij avfärdade detta resonemang. Om frågan bara gällde metodiken för undersökningsarbetet räckte det med att Roginskij träffade Nikisjkin på tu man hand över en kopp kaffe och diskuterade saken. Roginskij kunde också skriva ned riktlinjerna för hur arbetet borde bedrivas. Det skulle räcka med en eller ett par sidor. Detta dokument kunde sedan överlämnas till Nikisjkin. Att ordna ett särskilt möte för att diskutera metodfrågor - och därtill flyga in de oberoende experterna från utlandet - ansåg Roginskij vara närmast skrattretande.

Roginskij avslutade samtalet med att ånyo förklara att han i princip var beredd att delta i ett sådant möte den 20 eller 21 mars. Roginskijs deltagande skulle i så fall främst grundas på respekt för Hans Magnusson personligen - en person han kände och högaktade - och inte ske på grund av att Roginskij trodde mötet skulle leda till något som helst fruktbart resultat.

Stefan Gullgren

KOPIA TILL:
SB
UM
BITR UM
KABS
POLCH
BITR POLCH
SS KARLSSON
CH POL 1
POL 1:1

(Pol)

AVD.	GR.	MÅL
<i>p</i>	<i>2</i>	<i>En I</i>

ag
h

AMBASSADEN TEL AVIV

1996-02-23

UD STOCKHOLM

FÖR POL 1:1

RE SÄRSKILD ISRAELISK EMISSARIE I WALLENBERGÄRENDET

MM

FORTS.

RE SÄRSKILD ISRAELISK EMISSARIE I WALLENBERGÄRENDET

P 2 E 23
SOM TIDIGARE INRAPPORTERATS (FAX 5 A 1996-01-22) HAR ISRAELISKA REGERINGEN SOM SVAR PÅ EN FRÅGA I KNESSET MEDDELAT, ATT EN SÄRSKILD EMISSARIE KOMMER ATT SKICKAS TILL STOCKHOLM OCH MOSKVA FÖR ATT OM MÖJLIGT FÅ FRAM YTTERLIGARE LEDTRÅDAR I ANSTRÄNGNINGARNA ATT VINNA KLARHET I RAOUL WALLENBERGS ÖDE. NÅGON EMISSARIE HAR ÄNNU INTE UTSETTS OFFICIELLT. UNDER HAND HAR JAG EMELLERTID ERFARIT, ATT FÖRRE CHEFEN FÖR LATINAMERIKA-ÅVDELNINGEN I UTRIKESMINISTERIET, DOV SCHMORAK, SOM FÖR NÅGOT ÅR SEDAN UTNÄMNDES TILL AMBASSADOR AT LARGE, ÄR PÅTÄNKT FÖR DETTA UPPDRAG. EFTERSOM JAG KÄNNER DENNE SEDAN TIDIGARE, FRÅGADE JAG HONOM DÅ VI SÅGS I ETT SOCIALT SAMMANHANG I GÅR KVÄLL OM VILKA PLANER SOM FÖRELÅG. SCHMORAK BEKRÄFTADE, ATT HAN VIDTALATS OCH SADE SIG HA FÖR AVSIKT ATT RESA TILL MOSKVA OCH DÄRIFRÅN TILL IRKUTSK OCH OMSK DÄR RELEVANTA ARKIV ENLIGT VAD GUY VON DARDDEL UPPGIVIT SKULLE HA ÖPPNATS NYLIGEN. DÄR SKULLE HAN PÅ PLATS FÖRSÖKA UTRÖNA VAD DESSA KUNDE GE. PÅ VÄGEN TILL MOSKVA HADE HAN FÖR AVSIKT ATT STANNA TILL I STOCKHOLM, FÖR ATT SAMORDNA SIN MISSION MED REDAN PÅGÅENDE ARBETE FRÅN VÅR SIDA. PRELIMINÄRT SKULLE RESAN ÅGA RUM I MAJ.

UPPGIFTEN OM SCHMORAKS TILLTÄNKTA UPPDRAG HAR ERHÅLLITS FÖR FÖRTROLIG KÄNNEDOM. INTE ENS FRÅGESTÄLLAREN I KNESSET, ESTER SALMOVITZ (NUMERA LIKUD), SADE SIG VETA VEM SOM SKULLE UTSES DÅ JAG TRÄFFADE HENNE HÄROMDAGEN.

HYLTENIUS

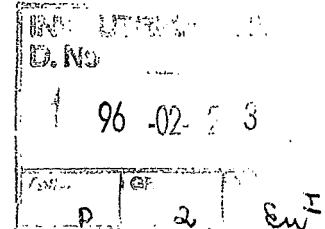
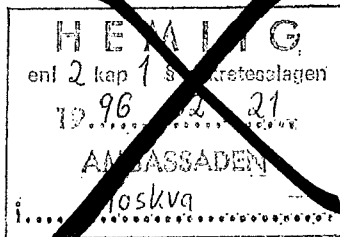

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Handläggare:
Aambs Stefan Gullgren

1996-02-19 Nr 55 ✓

UTRIKESDEPARTEMENTET

Dep. Foyer / pol 1:1
960221

Re Möte på MID om Raoul Wallenberg

Delges:

Vid ett möte på ryska utrikesministeriet (MID) den 30 januari om Raoul Wallenberg medverkade på svensk sida depr Hans Magnusson, prof Guy von Dardel, fambs Magnus Dahnberg (tolk) samt aambs Stefan Gullgren. På rysk sida medverkade rådet Viktor Tatarintsev (MID), enhetschefen Konstantin Nikisjkin (MVD), vice arkivchefen Konstantin Vinogradov (FSB, dock endast under senare delen av mötet) samt referenten Maria Popova (MID).

Kabs.

Magnusson, pol 1:1

Olson, ESEK

Lyrvall, pol 1:1

Foyer, pol 1:1

Guy von Dardel

Carl Persson

Direkter a.a.

Nedan följer först en sammanfattning i punktform av mötet, därefter en längre uppteckning av samtalet som varade i totalt ca två timmar.

Sammanfattning

* Utlovades från den svenska sidan att en förteckning över de viktigaste dokumenten i Wallenberg-ärendet inom kort skulle överlämnas till den ryska sidan.

* Utlovades från den svenska sidan att ytterligare uppgifter om de vittnesmål som hänförde sig till Vorkuta och Angara inom kort skulle överlämnas till den ryska sidan.

* Enades om att ett möte inom kort skulle hållas i Moskva mellan de oberoende experterna i Wallenberg-utredningen och den ryska sidans företrädare. Den svenska sidan återkommer till den ryska sidan med datumförslag efter rådslag med de oberoende experterna. Till sammanhållande på rysk sida utsågs Nikisjkin.

* Meddelades från rysk sida att sekretessen nu hävts för KGB-skrivelsen från 1955 i MID:s arkiv

* Utlovades av Vinogradov att en ny kontroll skulle företas av innehållet i förhörsprotokollen rörande de schweiziska diplomaterna.

* Vinogradov lät sig vid ett tillfälle undslippa att förhörsprotokoll i vissa fall kunde bevaras trots att personakten i ärendet förstörts eller försvunnit.

* Utlovades från den svenska sidan att inom kort återkomma till den ryska sidan med uppgifter om Isaac Wolfin.

* Vinogradov utbad sig om så detaljerade uppgifter som möjligt beträffande Kurt Becher inför ytterligare undersökningar i FSB:s arkiv.

* * * * *

Magnusson inledde med att till Tatarintsev överlämna kopia av en promemoria om Magnussons samtal i S:t Petersburg med anförvanterna till generalen Kuprianov.

Magnusson förklarade därefter att det nu var viktigt att ytterligare undersöka de angivna vittnesmålen i Wallenberg-ärendet och genomföra en verifikation av vissa nyckeldokument. Detta arbete borde kunna ske med hjälp av oberoende experter. På svensk sida utgick man från att detta ej skulle möta några hinder på rysk sida.

Magnusson förklarade att den svenska sidan avsåg att inom två veckor överlämna en förteckning över de viktigaste dokumenten i Wallenberg-ärendet till den ryska sidan.

På svensk sida fortskred arbetet med att sammanställa en rapport om undersökningsarbetet. När denna publicerats kunde man förslagsvis arrangera en konferens dit oberoende experter kunde inbjudas och undersökningsresultaten diskuteras.

För närvarande gällde det emellertid främst att diskutera hur det fortsatta undersökningsarbetet skulle bedrivas. Magnusson hänvisade till den promemoria som upprättats av Dr Marvin Makinen och Ms Susan Mesinai om uppläggningsen av undersökningsarbetet i ett antal fängelse- och lägerarkiv på ett antal platser i Ryska federationen. Promemorian hade genom ambassadens i Moskva förmedling tillställts den ryska sidan.

Magnusson framhöll att om man ville skapa maximalt förtroende och med gott samvete kunna sätta punkt för undersökningsarbetet, kunde planen i Makinens/Mesinais promemoria rekommenderas.

Man borde dock beakta att ett och annat som föreslogs i planen redan hade utförts. Dessutom måste man ta hänsyn till de begränsade finansiella och personella resurser som stod till förfogande.

Magnusson erinrade om att den ryska sidan redan under det första sammanträdet med den gemensamma arbetsgruppen understrukt vikten av att undersökningar av vittnesmål härrörande från perioden efter 1947 borde genomföras gemensamt. Den svenska sidan fäste stor vikt vid att, i första hand, ryska oberoende experter gavs möjlighet att delta i undersökningsarbetet i så stor utsträckning som möjligt. Även utländska oberoende experters medverkan var viktig, då dessa kunde bidra med värdefulla uppgifter rörande de olika vittnesmålen.

Nikisjkin förklarade att han endast haft några dagar på sig att studera den av Magnusson åberopade promemorian. Den plan som däri presenterades föreföll dock acceptabel och Nikisjkin bedömde att man, efter konsultationer med den ryske medordföranden i arbetsgruppen, borde kunna arbeta efter dess riktlinjer.

Nikisjkin tillade att man för närvarande väntade på uppgifter från arkiven i Vorkuta och Angara och var beredd att efter egen analys överlämna detta material till såväl den svenska sidan som utomstående experter. Nikisjkin tackade också för de kompletterande upplysningar om de s k polska vittnesmålen som han nyligen erhållit via ambassaden i Moskva. De nya uppgifterna var mer utförliga än de som tidigare överlämnats av den svenska sidan.

Magnusson lovade återkomma med ytterligare uppgifter om de vittnesmål som hänförde sig till Vorkuta och Angara.

Nikisjkin förklarade att den ryska sidan noggrant skulle studera alla nya upplysningar från den svenska sidan, analysera de dokument som kunde tänkas finnas i ryska arkiv och därefter presentera resultatet för den svenska sidan och för utomstående bedömare.

Beträffande möjligheten för utomstående oberoende experter att på plats direkt ta del av dokument och registerkort, förklarade Nikisjkin att den ryska positionen var oförändrad. Ett stort antal av de aktuella dokumenten befann sig emellertid nu i Moskva, närmare bestämt på Nikisjkins tjänsterum. Det gällde bl a vissa dokument från Vladimir och dokument avseende några av de polska vittnesmålen.

Beträffande arbetet på en rapport från undersökningsarbetet kommenterade Nikisjkin i en längre utläggning Magnussons förslag om att ordna en konferens under vilken resultaten skulle kunna diskuteras. En sådan konferens måste planeras omsorgsfullt och deltagarna bjudas in i god tid.

Magnusson knöt an till Nikisjkins tankar och förklarade att beträffande arbetsrapporten hade den svenska och ryska sidan ännu ej enats om huruvida denna skulle bli gemensam eller ej. Att enas om skrivningarna i en gemensam rapport skulle bli tidsödande. En annan sak var att hålla varandra informerade om arbetet på respektive sida och utväxla handlingar och synpunkter. Den svenska sidan kunde t ex behöva utveckla vissa resonemang i dialog med den ryska sidan. Under alla förhållanden borde avsikten vara att såväl den svenska som den ryska rapporten borde inledas med ett kortare gemensamt avsnitt.

Magnusson förde över samtalet till frågan om hur det fortsatta undersökningsarbetet borde bedrivas och frågade om alla relevanta dokument från fängelse- och lägerarkiven verkligen förts till Moskva.

Nej, förklarade Nikisjkin, inte allt. Den huvudsakliga informationen fanns i de dömdas personakter och flertalet av dessa fanns nu i Moskva. Detta material kunde den svenska sidan ta del av om den så önskade, med undantag för ett eller två dokument som var av "konfidentiell karaktär". Dessa dokument rörde kontakter med personer som ej hade anknytning till Wallenberg-ärendet.

På Magnussons fråga om hur det förhöll sig med kartoteken förklarade Nikisjkin att dessa innehöll mellan 10 000 och 100 000 registerkort och därför inte kunde föras till Moskva. Kartoteken var så strukturerade att de innehöll såväl nya som gamla registerkort. Det fanns ingen urvalsmetod enligt vilken man kunde skilja gamla kort från nya och sålunda undvika att man i sökandet efter gamla registerkort även skulle råka stöta på nya för vilka sekretess fortfarande gällde. Man kunde därför ej skilja ut registerkort som avsåg en särskild tidsperiod.

Nikisjkin framhöll att kartoteken i första hand borde betraktas som en sekundärkälla. Den största informationsmängden fanns ej där utan i personakterna. När en person anlände till lägret upprättades en personakt som åsattes ett nummer. Detta nummer fördes sedan in i ett s k operativt referenskartotek. Kartoteket kallades "operativt" då det upprättades i den s k operativa avdelningen i lägret, d v s den avdelning som ansvarade för registreringen av lägerfångarna.

Att ha stora förväntningar på en genomgång av kartoteken var enligt Nikisjkin en felaktig inställning.

I Vladimir hade situationen enligt Nikisjkin varit sådan, att arbetsgruppen genom att studera registerkortet kunnat följa hur fångarna flyttades. Nikisjkin kunde dock försäkra att man även genom att studera personakterna kunde skapa sig en bild av omflyttningen av fångarna. För omflyttning krävdes en förflyttningsrekvisition. Denna fördes sedan in i personakten.

I Komi och Angara var situationen annorlunda. Till skillnad från fängelser som Vladimir satt fångarna i lägren ej i celler. Det skedde därför ingen omflyttning av fångarna liknande den i Vladimir. Det var enligt Nikisjkin ej meningsfullt att studera kartoteken i lägerarkiven - all relevant information fanns ju i personakterna. Magnusson inflikade att det väl vore enklare att först titta i kartoteken. Nikisjkin replikerade att kartoteken ej var att se som orienteringshjälpmedel i detta avseende då det av dessa ej framgick var personen befann sig vid ett givet tillfälle. Den svenska sidan skulle lättare förstå Nikisjkins synpunkter när den väl studerat personakterna.

(Vid denna tidpunkt anlände Vinogradov, FSB, till mötet.)

Magnusson förklarade att det ju lät mycket positivt med de möjligheter som nu angivits beträffande möjligheterna att bekanta sig med material av relevans för Wallenberg-utredningen. Det hela föreföll emellertid lite väl enkelt. Nikisjkin förklarade att saker och ting onekligen ibland kunde utvecklas till att bli mer komplicerade än vad de till en början gav intryck av.

Beträffande uppläggningsavdelningen av det fortsatta undersökningsarbetet framkastade Magnusson förslaget att den svenska sidans oberoende experter, såväl ryska som utländska, så snart som möjligt borde sammanträffa med den ryska sidans officiella företrädare. Magnusson kunde i nuläget ej säga exakt vilka av de oberoende experterna som skulle kunna medverka. Troliga namn var dock Makinen, Mesinai, Berger och Prokopenko samt möjligen Roginskij, Petrov och Kuzovkin.

Nikisjkin hade inga invändningar mot ett sådant möte men förklarade att det kanske borde äga rum först efter det att man fått fram alla relevanta dokument från fängelse- och lägerarkiven. Magnusson invände och framhöll att det väl vore mer ändamålsenligt att hålla ett sådant möte så snart som möjligt. Nikisjkin förklarade att det av praktiska skäl kanske vore enklare att först ha ett möte mellan de ryska oberoende experterna och den ryska sidans företrädare. Makinen och Mesinai kunde man ju träffa vid ett senare tillfälle.

von Dardel tog till orda och förklarade att han hade känt sig besviken efter sitt senaste besök i Moskva i november förra året. von Dardel underströk att han ej ville rikta någon kritik mot den ryska sidan i arbetsgruppen men tvingades ändå konstatera att möjligheterna för oberoende experter att själva företa undersökningar i arkiven försämrats under senare år. von Dardel uttryckte förståelse för att detta var en följd av ny lagstiftning. Tillträdet hade uppenbarligen även begränsats för ryska forskare. I de flesta länder i väst fanns möjligheter att meddela dispens från delar av arkivlagstiftningen. Dessa möjligheter borde rimligen finnas även i Ryssland. Hade den ryska sidan möjligen utrett denna fråga närmare?

von Dardel framhöll de ryska oberoende experternas mycket stora kompetens. De hade vid tidigare tillfällen beretts tillträde till vissa utländska arkiv och borde rimligen kunna arbeta även i det egna landets arkiv.

Vinogradov framhöll med viss emfas att hela det arbete som genomfördes av den gemensamma arbetsgruppen var att anse som ett enda stort undantag från gällande bestämmelser. Juridiska hinder för arbetet hade alltid funnits - i vissa fall hade de överträtts till förmån för arbetsgruppen. Exempelvis hade Bakatins beslut att kopiera registerkort från fängelset i Vladimir varit i strid med gällande lagstiftning. Enligt Vinogradovs uppfattning visade en jämförelse att den ryska arkivlagstiftningen var mer demokratisk än vissa andra länders. von Dardel skulle ej känna någon oro ty den ryska sidan gjorde allt den kunde, inom ramen för gällande lagstiftning.

Beträffande de utländska oberoende experternas önskemål att företa resor ut i landet förklarade Vinogradov att han ej förstod syftet härmed då en stor del av dokumenten rörande utländska personer i fängelserna och lägren nyligen förts till Moskva. Undersökningarna av dessa kunde därför ske i Moskva. Beträffande kartoteken i fängelse- och lägerarkiven kunde dessa undersökas med hjälp av personalen i dessa arkiv. Givetvis kunde även MVD:s och FSB:s experter medverka vid behov. Vinogradov var medveten om att de oberoende experterna var högt kvalificerade. Även den ryska sidans arkivtjänstemän besatt dock en stor kompetens.

Vinogradov anslöt sig till tanken att samla de oberoende experterna till ett möte när man väl hade ett resultat att diskutera.

Med hänsyn till frågans karaktär var man på rysk sida beredd att vid ett sådant möte även diskutera metodiken i undersökningsarbetet för att på så vis övertyga den svenska sidan om att arbetet bedrevs på ett riktigt sätt.

Magnusson insköt att det var väsentligt att undersökningsarbetet kunde bedrivas i en öppen och förtroendefull anda.

Magnusson erinrade om presidentdekretet från 1992 och efterfrågade om detta fortfarande var i kraft.

Nikisjkin förklarade att presidentdekretet avsåg personer som utsatts för repression av politiska skäl. I kartoteken i fängelse- och lägerarkiven fanns dock registerkort även över andra personer. Den ryska sidan hade utfört ett kolossalt arbete p g a detta dekret. De dokument som nu var begränsat tillgängliga rörde för övrigt enskildas personliga förhållanden och var ej av intresse i Wallenberg-utredningen.

Magnusson förklarade att man på svensk sida var säker på att den ryska sidan skulle kunna lösa eventuella praktiska problem som kunde uppkomma till följd av att dokument och registerkort av olika sekretesskaraktär ej hölls åtskilda. Man borde ju beakta att det här rörde sig om en mellanstatlig kommission med uppgift att klarlägga Raoul Wallenbergs öde. Den svenska sidan hade förståelse för att utländska oberoende experter ej kunde beredas tillträde till arkiven för att företa egna undersökningar. Den svenska sidan var dock intresserad av att såväl de ryska som de oberoende experterna skulle ges möjlighet att delta i planeringen av hur undersökningsarbetet skulle bedrivas och även få ta del av det relevanta material som eventuellt skulle framkomma under arbetets gång.

Magnusson framhöll att det mot denna bakgrund vore ändamålsenligt om ett möte kunde ordnas så snart som möjligt mellan de oberoende experterna och den ryska sidans företrädare så att metodiken för undersökningsarbetet kunde diskuteras.

Nikisjkin förklarade att det beträffande tillgången till dokument som framkommit vid undersökningsarbetet ej rörde sig om en principfråga för den ryska sidan. Nikisjkin hade nu haft vissa akter i Wallenberg-ärendet på sitt kontor i två år. Ingen av den svenska sidans representanter hade visat något större intresse för dessa dokument. von Dardel och Makinen hade en gång varit och tittat på materialet men hänvisat till Petrov. Denne hade en tid därefter besökt Nikisjkin, tittat hastigt i akterna och därefter ej återkommit. Nikisjkin tillade bekymrat att detta var en ganska pinsam situation för honom själv och hans medarbetare då arkivhandlingar av detta slag som lånades från arkiv utanför Moskva normalt skulle återlämnas inom trettio dagar.

Magnusson tog tillfället i akt att ånyo understryka betydelsen av att så snart som möjligt ordna ett möte mellan de oberoende experterna och den ryska sidans företrädare. Den svenska sidan skulle kontakta de ryska och utländska oberoende experterna och sedan återkomma till den ryska sidan med förslag på datum för ett sådant möte.

von Dardel uttryckte oro för att möjligheterna att bedriva undersökningsarbetet skulle komma att försämrast efter presidentvalet i juni. Det var av detta skäl angeläget att hinna göra så mycket som möjligt före sommaren.

Såväl Tatarintsev som Nikisjkin förnekade med eftertryck att utgången av presidentvalet i sommar skulle komma att ha någon som helst påverkan på arbetsgruppens möjligheter att fortsätta undersökningsarbetet.

Tatarintsev sammanfattade diskussionen om de oberoende experternas medverkan i undersökningsarbetet genom att konstatera att den svenska sidan skulle återkomma med förslag till datum efter att ha varit i kontakt med de oberoende experterna. På rysk sida skulle sedan Nikisjkin vara sammanhållande. Tatarintsev önskade dock bli informerad när ett datumförslag väl förelåg så att han i egenskap av medordförande i arbetsgruppen kunde förvissa sig om att den svenska sidans önskemål blev uppfyllda.

Magnusson förklarade att han hade några ytterligare frågor som han önskade diskutera med den ryska sidan. Beträffande en viss Michail Tolstoj-Kutuzov fanns hänvisningar till ett fyrasidigt vittnesmål som ej bevarats. I en s k spetssoobsjenie från februari 1945 talades om en källa som dock ej var namngiven. Fanns det någon möjlighet att identifiera källan? Ett svar från SVR på en framställning från den svenska sidan rörande Kutuzov innehöll ganska mycket information trots att vittnesmålet enligt den ryska sidan ej bevarats.

Vinogradov förklarade att om Kutuzovs vittnesmål hade funnits kvar skulle detta ha överlämnats till den svenska sidan. Enligt då gällande föreskrifter skulle denna typ av vittnesmål ej bevaras. Det fanns därför ingen mening med att leta efter det. Beträffande den icke namngivna källan i dokumentet från 1945 kunde Vinogradov ej förmedla namnet på denne då detta klassades som en statshemlighet.

Magnusson erinrade om den utestående frågan om ett dokument som för närvarande befann sig i MID:s arkiv - en KGB-skrivelse från 1955. Den svenska sidan hade förstått att beslut om att häva sekretessen för denna typ av dokument måste fattas av den myndighet som utfärdat dokumentet. Så som den svenska sidan uppfattade saken gällde nu frågan om det var FSB eller SVR som kunde fatta ett sådant beslut.

Vinogradov förklarade att det aktuella dokumentet ej hade principiell karaktär utan endast var ett arbetspapper, ett utkast. Man hade fastställt att den sovjetiska sidan vid denna tidpunkt sökte efter olika svarsalternativ på en förfrågan från den svenska sidan om Raoul Wallenbergs öde. Det aktuella dokumentet var ett av flera svarsalternativ som sedan ledde fram till Gromykos memorandum om Wallenberg.

Vid undersökningar hade det aktuella dokumentet ej kunnat återfinnas i vare sig FSB:s eller SVR:s arkiv. Vinogradov ville dock tona ned dokumentets betydelse. Den svenska sidan kände ju till dokumentets existens och innehåll. Dokumentet hade ingen avgörande betydelse utan visade bara att man på sovjetisk sida laborerade med olika svarsalternativ.

Magnusson replikerade att den svenska sidan tillmätte dokumentet ett stort principiellt värde och ansåg att det borde ingå i arbetsrapportens dokumentsamling. Inte minst då det var av så tidigt datum - 1955 - d v s från tiden före den tidpunkt då de omfattande tyska vittnesmålen om Raoul Wallenberg överlämnades till den sovjetiska sidan.

Tatarintsev förklarade att sekretessen på dokumentet i MID:s arkiv numera hade hävts.

von Dardel inflikade med en fråga om hur den ryska sidan i arbetsgruppen var organiserad och till vilka den ryska sidans ledamöter rapporterade.

Tatarintsev förklarade att han i egenskap av medordförande fungerande som sammanhållande och distribuerade alla förfrågningar i Wallenberg-ärendet. Tatarintsev informerade regelbundet den ansvarige vice utrikesministern (Krylov) och var beträffande arbetets avslutning därtill skyldig att informera presidentadministrationen då arbetsgruppen tillkommit genom ett presidentdekret.

Vinogradov förklarade att hans medverkan i arbetsgruppen givetvis var känd för FSB:s ledning. Uppdraget framgick även av arkivavdelningens arbetsplan, varför envar som läste arbetsplanen således hade kännedom om det. Vinogradov rapporterade till sina överordnade efter varje möte med arbetsgruppen.

Nikisjkin förklarade att det under ambassadör Hirdmans möte med inrikesministern Kulikov nyligen torde ha framgått att MVD:s högsta ledning hölls informerad om hur undersökningsarbetet fortskred.

von Dardel efterfrågade möjligheten för den ryska sidan att avdela en arktivtjänsteman som på heltid kunde ägna sig åt Wallenberg-ärendet. Den svenska sidan skulle i så fall vara beredd att stå för kostnaderna för en sådan heltidstjänst. En sådan form av ekonomisk ersättning kanske också skulle kunna fungera som en uppmuntran.

Vinogradov förklarade att ett sådant arrangemang ej var nödvändigt då undersökningsarbetet ingick i den för FSB fastställda arbetsplanen och då landets högsta ledning var inblandad. Undersökningen bedrevs ju inte enbart av politiska skäl utan även av humanitära skäl.

Finansieringen av arbetet på den ryska sidan var således inget problem. Den ryska sidan skulle nog uppfatta det som stötande att ta emot ekonomisk ersättning för ett så principiellt viktigt arbete.

Beträffande uppmuntran till den ryska sidans tjänstemän förklarade Vinogradov att ett personligt tackbrev från von Dardel eller Wallenberg-föreningen med säkerhet skulle uppskattas av de ryska arkivtjänstemännen och ses som ett moraliskt stöd i deras omfattande undersökningsarbete.

Magnusson framhöll att den svenska sidan uppskattade de ansträngningar som gjordes på rysk sida för att bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde.

Magnusson förde över samtalet till frågan om de schweiziska vittnesmålen. Vinogradov hade väl läst förhörsprotokollen? Vilken bild gav protokollen, vad ville förhørsledarna veta?

Vinogradov förklarade att det nu var två år sedan han senast läst dessa protokoll. Man kunde egentligen ej tala om förhörsprotokoll, såvitt han kunde erinra sig fanns det bara en uppteckning per person. De schweiziska vittnesmålen hade förknippats med Wallenberg-ärendet då schweizarna befunnit sig i Budapest samtidigt med Wallenberg och omnämnts i Bulganins telegram om att Wallenberg skulle föras till Moskva.

Magnusson efterfrågade om Vinogradov kunde dra sig till minnes huruvida schweizarna anklagats för spioneri. Hade förhørsledarna för övrigt varit desamma som för Wallenberg?

Vinogradov förklarade att han ej mindes dessa detaljer men han kunde naturligtvis kontrollera dessa uppgifter om den svenska sidan så önskade.

Beträffande Rödel fick denne förstås frågor som gällde Rumänien, förklarade Vinogradov. Rödel's personakt hade ej återfunnits. Förhörsprotokoll fanns dock även i form av s k operativ korrespondens då Rödel lämnade vittnesmål i egenskap av krigsfånge.

Magnusson förklarade att han ej var medveten om att förhörsprotokoll kunde bevaras på detta sätt trots att själva personakten försvunnit. Vinogradov svarade undvikande att Magnusson måste ha glömt den sovjetiska sidans system....

Magnusson förklarade att han beträffande Isaac Wolfin nu kunde bekräfta att denne tjänstgjort vid den sovjetiska ambassaden i Stockholm. Den svenska sidan lovade återkomma med material om Wolfin till den ryska sidan.

Nikisjkin förklarade att en personsökning efter Wolfin i Moskva ej givit några resultat. Det var under alla förhållanden osäkert om han fortfarande fanns i livet. Om han levde skulle han förmodligen vara över 90 år vid det här laget.

Magnusson efterfrågade om den ryska sidan hade någon information om en Kurt Becher. Vinogradov kunde inte dra sig till minnes att man hade hittat hans personakt. Han kunde dock kontrollera saken om den svenska sidan så önskade.

Magnusson framhöll att den svenska sidan ansåg det vara av mycket stort intresse att finna material om Kurt Becher - man skulle t o m kunna säga att detta var en fråga av central betydelse.

Vinogradov begärde att den svenska sidan ånyo skulle överlämna noggranna biografiska data till den ryska sidan om Kurt Becher.

Beträffande Mjasnikov erinrade sig Magnusson att den ryska sidan tidigare förklarat att man ej funnit några uppgifter om denne. Var detta verkligen riktigt - det måste väl ändå finnas något?

Vinogradov ansåg det för sin del vara meningslöst att söka efter något nytt om Mjasnikov. Magnusson frågade om man helt kunde utesluta att KGB någon gång hade haft ett förhör med Mjasnikov. Vinogradov förklarade att KGB ej hade haft rätt att hålla ett förhör, däremot kanske ett samtal med Mjasnikov hade ägt rum.

Magnusson frågade om det inte vore naturligt om Mjasnikov inbjudits till ett sådant samtal med KGB och att detta samtal i så fall registrerats. Nej, svarade Vinogradov, det fanns ju inget behov.

von Dardel efterfrågade om det fanns några uppgifter om en viss Bojarskij som skulle ha arbetat med Abakumov. Det var ju möjligt att Bojarskij hade något att berätta. Vinogradov erinrade om att man ju redan gått igenom denna aspekt och att Bojarskij och andra som arbetat med Abakumov ej visat sig ha något med Wallenberg-ärendet att göra. Vinogradov trodde för övrigt att Bojarskij var död men att han givetvis kunde kontrollera saken.

Magnusson framförde en fråga från Carl Persson om den ryska sidan gått igenom arkiven i Omsk eller Tomsk.

Vinogradov bekräftade att det fanns ett arkiv i Omsk som numera tillhörde FSB. I arkivet fanns även material som tidigare tillhört Smersj. Ett noggrant undersökningsarbete hade bedrivits i detta arkiv och stora aktpartier hade transporterats till Moskva.

På Magnussons fråga om arkivet i Omsk var väl-sorterat svarade Vinogradov jakande och förklarade att han själv deltagit i undersökningsarbetet i detta arkiv. Faktum var att en del av det material som överlämnats till den svenska sidan kom från arkivet i Omsk.

(Gullgren framförde några dagar efter mötet i telefonsamtal med Tatarintsev en fråga från Magnusson om huruvida det dessutom fanns ett KGB-arkiv i Tomsk. Tatarintsev ringde efter ytterligare några dagar upp Gullgren och förklarade att han från Vinogradov inhämtat att KGB haft ett arkiv i varje oblast-centrum. Tomsk var ett oblast-centrum varför det således även fanns ett KGB-arkiv i Tomsk.)

Sven Hirdman

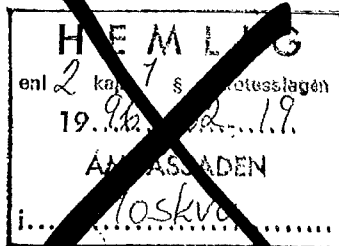
SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

Reg. Ink. 23/2-96

1996-02-19

Ex kabsel
Åter HM
1 exp NR

Departementsrådet
Hans Magnusson
Pol 1:1
UTRIKESDEPARTEMENTET

INKOM UD		
1996-11-19		
96-2-23		
Avd	Gr	Mål
P	2	En

H E M L I G

Samtal med Boldin om Wallenberg-ärendet
Hbr Magnusson-Hirdman 1996-02-05

Broder,

Jag hade idag den förre avdelningschefen i Centralkommittén och chefen för president Gorbatsjovs kansli Valerij I. Boldin på lunch på tu man hand i residenset. Vår ryska kanslist Galja hade fått använda en del av sin berömda övertalningsförmåga för att få honom att acceptera inbjudan. Han var tillknäppt när han kom men tinade upp så småningom.

Själva måltiden ägnade jag åt samtal om arbetet i partiledningen under Sovjettiden och om utsikterna inför det kommande presidentvalet. Eftersom jag skrev min uppsats i statskunskap 1961 om "Sovjetunionens parti- och statsledning 1953-1960" hade vi en del beröringspunkter. Boldin hade en del intressanta synpunkter, som jag skall skriva ner i annat sammanhang.

Vid kaffet tog jag upp Wallenberg-ärendet. Jag erinrade om Ditt samtal med honom i november och mitt eget med Michail Gorbatjov. Jag sade att vi följt hans råd att fråga Gorbatjov offentligt och visade honom klippet från presskonferensen i Göteborg på svenska och ryska. Boldin gjorde följande kommentarer:

- Gorbatjov hade ej varit uppriktig i samtalet med mig. Han visste mer än han ville säga.

- Pressfrågan i Göteborg borde ha ställts på ett annat sätt. Man borde ha frågat Gorbatjov vad han hade att tillägga till vad han sade om Wallenberg-ärendet vid sitt besök i Sverige i juni 1991. Då hade han enligt Boldin förberett sig noga i detta ärende. På våra dossierer har vi bara hittat bif. korta PM av Hans Dahlgren den 4 juli 1991. Gorbatjov kanske också sade något på en presskonferens?

- På min raka fråga till Boldin vad han själv visste i Wallenberg-ärendet svarade han att han kunde bekräfta att Wallenberg dött 1947. Han gav mig intrycket att han fått se de avgörande dokumenten, kanske i samband med Gorbatjovs Sverige-besök 1991. Han antydde att Gorbatjov med hjälp av Bakatin (sic), som då var KGB-chef, hösten 1991 kunde ha förstört de känsligaste dokumenten.

- Boldin framhöll att man måste förstå de förhållanden som rådde 1947 i anslutning till krigsslutet. Såväl de allierade som "de vita" hade infiltrerat mängder av spioner på sovjetiskt område. Misstänksamheten på den sovjetiska sidan var stor. Det föreföll på Boldin som han trodde att det kunde ha funnits visst fog för misstankarna mot Wallenberg. Åtminstone att de var ursäktbara.

- Boldin återkom flera gånger till att Gorbatsjov ljugit i Katyn-affären, vilket han själv hade personlig erfarenhet av. På samma sätt hade Gorbatsjov redan 1985-86 från CK-sekreteraren Lukjanov fått alla andra känsliga dossierer med statshemligheter, t ex om tilläggsprotokollet till Molotov-Ribbentroppakten. Det hade för övrigt förvarats hos Molotov till dennes död. Gromyko hade varit insatt hela tiden betr. detta dokument. Allmänt förklarade Boldin systemet med de hemliga statshandlingarna hos kommunistpartiets general-sekreterare med att det gått tillbaka till Stalins tid, då denne även var folkkommissarie. Boldin berättade att det ända sedan 1930-talet ligger ca 1500 paket med särskilt hemliga handlingar hos generalsekreteraren/presidenten. Med den demokratiska centralism som rådde i systemet var det självklart, att inga frågor ställdes om dessa handlingar från de lägre byråkratiska nivåerna.

- Varför teg då Gorbatsjov i dagens nya läge om vad han visste om Wallenberg-ärendet, frågade jag. Därför att det skulle vara pinsamt för honom att förklara varför han tigit så länge, svarade Boldin.

- Då jag pressade Boldin mer om hans kunskaper, svarade han att han inte kunde säga mer. Det finns ju nu en officiell svensk-rysk kommission som arbetade med frågan och han kunde inte inkräkta på de ryska representanternas arbete. Vid utgången sade han sig dock vara övertygad om att inget nytt skulle komma ut från kommissionens arbete.

- Ytterligare frågor från min sida ledde till att Boldin sade att han i och för sig skulle kunna komplettera vår kunskap med ytterligare detaljer, om det inte vore för det att hans association med

Gorbatjov var alltför känd. Jag antydde att han kunde lämna oss uppgifterna anonymt och att jag skulle ge mitt hedersord att hans namn inte röjdes. Jag tror bara på mitt eget hedersord, svarade han klokt nog.

- Vid utgången var hans sista ord att vi kommer nog att höras mer i detta ärende, vilket jag livligt bejakade.

* * * * *

Mina slutsatser av detta samtal är att Boldin har sett vissa viktiga papper i Wallenberg-ärendet, senast i samband med förberedelserna för Gorbatjovs endags officiella besök i Sverige den 6 juni 1991. Han kan mycket väl ha rätt i att Gorbatjov vet mer än han velat säga, och att det nu är pinsamt för Gorbatjov att efter så långt förtigande gå ut med det. Boldin tvivlade för övrigt på att Jeltsin hade någon egen kunskap om Wallenberg-ärendet.

Jag kunde eventuellt försöka ta Gorbatjov på en lunch på tu man hand för att se om han vill säga något mer. För detta skulle jag behöva goda argument som kan påverka honom. Det tidigare diskuterade brevet från Guy von Dardel borde kanske ställas till Gorbatjov istf. till Jeltsin?

Hirdman!
[Signature]
Sven Hirdman

SVERIGES AMBASSAD
WARSAWA

Handl: Göran Larsson/JRB

T E L E F A X

Sid 1 (1)

Datum 1996-02-23	Dnr 63 ✓	Dossierbet.
---------------------	-------------	-------------

INK. UTRIKES DEP. D. No		
06-02-26-23		
AVG. P	GR 2	VAL 7

1-

-1

fol

Utrikesdepartementet

Kopie till
amb Warszawa av hbr
exp. 96-02-26
Lo

Re RW-ärendet
Max 23 U 1996-02-19 ✓

För Pol 1:1/Lage Olson

Tacksam erhålla det återopade Öberg-Hallqvists
handbrev 1991-04-03, som ej finns i ambassadens
arkiv.

Wöhler

a.a. / Jo

Avsant: Datum Kl. Sign.

MD

Professor Guy von Dardel

Hem: 45 Route de Peney-Dessus;

CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41+22-753 1619

Kontor: CERN, CH-1211 Genève 23

CH - 1242 Satigny, 22.2.1996.

Fr referens:

Min referens:

Beträffar:

Departementsrådet Hans Magnusson

Utrikesdepartementet

Box 16121

S-103 23 Stockholm Söde

ah
m

Raoul Wallenberg

Broder,

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 53/002		
96-02-23		
AVD P	GR 2	MÅL Eu 1

Del 1
(Pol)

Tack för Ditt fax med ändringarna till Yeltsin brevet. Jag har inget emot dem. Likaså har jag fått förslaget till brev till premiärministern Cernomyrdin. Det kan säkert inte skada, även om jag inte vet, hur stort inflytandet han har, i dagens läge.

Jag anser som Du att vi måste hålla fast vid datum för mötet den 17 mars, även om Marvin har svårigheter, som det emellertid nu verkar som han kan klara av.

Inför vårt möte är det också viktigt att vi får en så komplett dokumentation som möjligt om Raoul och hans verksamhet och då särskilt som den dokumenteras i olika svenska arkiv. Susanna Berger som speciellt ägnat sig åt de amerikanska arkivstudierna och kommit åt mycket intressanta och omfattande dokument i bl. a FBI och CIA:s arkiv, liksom i olika tyska arkiv. Hon anser att vi måste göra motsvarande studier i de svenska arkiven, där vi ju hittills inte har fått mer än UD:s handlingar. Hon har gjort upp följande lista över vad hon vill komma åt i samband med mötet i Stockholm.

För UD:s del så måste det finnas

1. Personhandlingar för Raoul från hans tid som anställd vid UD, som jag inte kan påminna mig ha sett. Den bör också innehålla referenser för hans anställning mm, bl. a. en rekommendation från Jakob Wallenberg.

Likaså måste det finnas handlingar om Raoul hos Säpo och Rikspolisén:

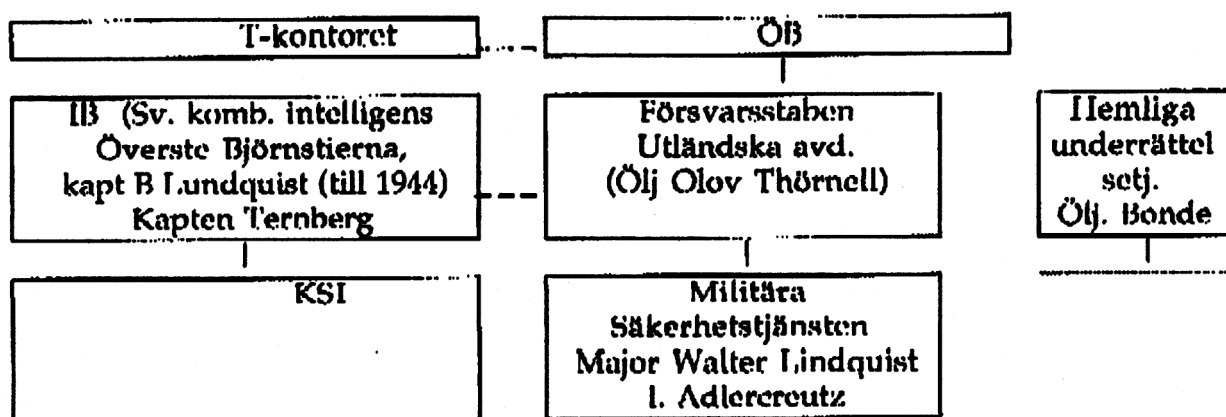
2. De handlingar som överlämnade av Kenne lant till UD:s arkiv efter publicering av dennes bok om RW.

3. Handlingar om fallet Shintarenko, överlämnade av Simone Lucki.

4. Raouls dossier i de olika svenska underrättelseorganen
Jag skulle också se att vi fick möjligheter för en diskret diskussion med Dig, Jan och Kalle P om den svenska underrättelsetjänsten och dess roll när det gäller RW. Vi skulle också behöva hjälp för att få kontakt med Öll Agrell från Försvarsdepartementets Säkerhetsavd.

5. Vem kan informera om myndigheterna i nedanstående organigram för den svenska underrättelseorganisationen vid slutet av andra världskriget?

30

4. Säkerhetspolisens arkiv fr från 1944 till nu: RW:s dossier, undersökningsprotokoll, orienteringar, rapporter, rekommendationer. Personliga dokumentinsamligar för de olika cheferna Martin Lundquist, Georg Thulin, Carl Persson, Hans Holmér.

5. Statsrådsprotokoll. Fullständiga protokoll för diskussioner rörande RW 1944-
6. Försvarsstabsprotokoll, utlandsavd.

a) IB, handlingar av Överste Björnstierna, kapt. B Lundquist, Kapt a'lernberg, Major Pettersson, etc.

b) Militära säkerhetstjänsten: Major Walter Lundquist (kontraspiration)
Överste Adlercreutz.

c) Hemliga underrättelsetjänsten

d) Handlingar från "Gråa Huset" vid Karlaplan (svenska "Bletchley Hall", under kriget)

e) handlingar från försvarsstabschefen Olov Thörnell

6) Sist men int e minst den fullständiga versionen av förhören med Wennerström av Rune Beckmann, G. Braennemo, K E Friberg Hans Käl(l)ström och Bror Lidén

7) Alla arkiv från KSI och dess föregångare, sådana som T-kontoret, C-Byrån, Informationsbyrån, med tonvikt på tiden från 1960 och framåt.

Jag är medveten om att det är mycket att begära men det är nödvändigt att få en så fullständig bild som möjligt, särskilt som vi har fått en ganska omfattande bild av vad som finns i andra underrättelsetjänster. under de stängda åren, då de var de enda som hade information om vad som pågick i Sovjet. Vi har heller inte i pappren från UD sett några svar från utländska regeringar på svenska begäran om undersökningar när det gäller Raoul. De måste dock finnas! Eftersom USA:s CIA och FBI har börjat frisläppa handlingar om RW enligt Freedom of Information Act finns det ingen anledning att svenska motsvarande arkiv inte skall göra detsamma!

Det skulle också vara värdefullt att träffa några av de ledande i det svenska underrettelse och säkerhetesorganen: Karl Persson naturligtvis, Överste Lagrell och andra.

Vi kan knappast mer än påhörja dessa arkivstudior under de få dagarna i Stockholm, och vi har inte själva personella resurser att göra särskilt mycket åt dem. Jag tror att vi en huvudpunkt blir att få till stånd ett samarbete, där vi bl a får hjälp av erfaren arkivpersonal. Med liksom vid de ryska arkivon är det absolut nödvändigt att vi utomstående också får insyn! Det finns ju ingen anledning att bara UD skall göra grovgörat när det gäller Raoul!

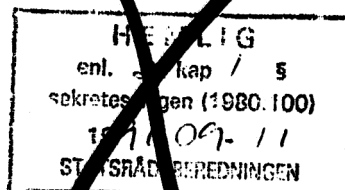
En intressant upplysning: Vinogradov har i en intervju med en fransk TV-grupp frågat varför de söker sanningen i Moskva, när den finns i Stockholm! ad ligger bukom det påståendet?

Med hjärtliga hälsningar

Guy von Dardel
Professor emeritus

4 juli 1991

ex t:
utrmin
kabs
polch
amb Berner

HEMLIG SekrL 2:1

Statsminister Ingvar Carlssons samtal den 6 juni 1991
med Sovjetunionens president Michail Gorbatjov
angående Raoul Wallenbergs öde

I anslutning till besöket i Stockholm den 6 juni 1991 av
Sovjetunionens president Michail Gorbatjov ägde ett
enskilt samtal rum mellan presidenten och statsminister
Carlsson, där statsministern bl a tog upp frågan om
Raoul Wallenbergs öde.

Gorbatjov instämde under samtalet i att det var
angeläget att få klarhet i denna fråga. Han
konstaterade att det fanns en gemensam grupp som nu bör
arbeta med detta, och lade till att vi på svensk sida ju
kände till vad man på sovjetisk sida kommit fram till så
här långt. Nu fick man se om det gick att få fram något
ytterligare.

Statsministern underströk för Gorbatjov att det var
angeläget att vi nu kan genomföra den här
undersökningen, så att det kan bli möjligt att sätta
definitiv punkt för detta ärende.

Hans Dahlgren

UTRIKESDEPARTEMENTET

Handelsavdelningen

Enheten för strategisk exportkontroll

Handläggare: Ambr. L. Olson

57/023

PROMEMORIA

(BR)

P 2 EU¹

(Pol)

1996-02-26

Delges:

von Dardel

Carl Persson

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESEK

Foyer, Pol 1:1

Amb Moskva

96 02 26

H E M L I G

Viktigare vittnesmål i Raoul Wallenberg-ärendet
(1 bil.)

1. Ambassadör Rune Nyströms utredning 1987

I en promemoria den 14 juli 1987 redogjorde ambassadör Rune Nyström för läget i ärendet rörande Raoul Wallenberg (RW). Nyström gjorde i sin promemoria en systematisk genomgång av ärendets utveckling fram till år 1987 och redovisade bl.a. en rad vittnesmål. Nyström konstaterade att de enda bindande bevisen i RW-ärendet fanns i vittnesmålen från de tyska och andra återvändande krigsfångar som suttit i Lubjanka- och Lefortovofängelserna 1945-1947, samt i ett budskap från Madame Kollontaj, Sovjetunionens ambassadör i Stockholm 1930-1945, till utrikesminister Günthers hustru vid en tebjudning i början av 1945. (Kollontaj lämnade Sverige den 18 mars 1945). Vittnesmålen från dessa krigsfångar förklarades av justitieråden Rudolf Eklund och Erik Lind i ett utlåtande den 2 mars 1956 utgöra bevis på att RW uppehållit sig i Sovjetunionen. I deras utlåtande heter det att det enligt deras mening "ej föreligger något tvivel om att Raoul Wallenberg, efter det han i mitten av januari 1945 ställts under effektivt ryskt förvar, senare

befunnit sig som fånge i Sovjetunionen, och att det åberopade materialet enligt svensk rätt innefattade bindande bevis därom." Denna uppfattning kom senare att bekräftas av sovjetiska myndigheter, i första hand genom det besked som överlämnades av utrikesminister Gromyko till ambassadören Sohlman i Moskva den 6 februari 1957. Bland de vittnen som Nyström nämner från de första två åren i Moskva är Gustav Richter, Willy Roedel och Kurt Hille.

Vittnesmålen avseende tiden efter 1947, i första hand det s.k. Vladimirspåret, var svagare eller sprödare till sin natur och hade inte samma styrka som de från tiden 1945-1947. I ett utlåtande från den 25 april 1960 uttalade sig två f.d. justitieråd, Ragnar Gyllensvärd och Per Santesson, på följande sätt: "Enligt vår mening måste efter svensk rätt den föreliggande utredningen - ehuru den inte innefattat full bevisning i förevarande hänseenden - anses göra sannolikt, att Wallenberg varit vid liv åtminstone i början av 1950-talet och då befunnit sig i fängelse i Vladimir." Det rörde sig således snarare om indicier än bevis enligt de två justitieråden. Två vittnen som omnämns från Vladimir i Nyströms promemoria är den tyske medborgaren Hermann Grosheim-Krisko (alias Henry Thomsen), f.d. medarbetare vid den svenska lagationen i Budapest under kriget, och schweizaren Emil Brügger.

Nyström tog i sin redogörelse vidare upp vittnesmålet av den ungersk-judiske läkaren Benedek, vilken 1953 häktats av den ungerska hemliga polisen. För den svenske envoyén Allard i Wien berättade han 1957 hur han tvingats erkänna att han och två andra personer på uppdrag av den amerikanska organisationen Joint mördat RW den 15, 16 eller 17 januari 1945. Förhören med Benedek upphörde en tid efter Stalins död i mars 1953. Benedek flydde till Sverige, där han fick uppehållstillstånd. Han avled 1974. En avhoppad AVO-tjänsteman omtalade 1984 att han fått i uppdrag att gå igenom material inför en planerad sionisträttegång vid vilken RW skulle bli ett viktigt vittne. Det var dock

oklart huruvida det gällde en rättegång i Moskva eller Budapest. AVO-mannen hade bl.a. förhört Benedek.

Nyström redovisade även det s.k. Nanna Svartz-spåret ✓ enligt vilket RW 1961 skulle ha befunnit sig på ett sinnessjukhus utanför Moskva. Svartz hade vid ett sammanträffande med en kollega, professor Mjasnikov, fått denna uppgift. Någon klarhet nåddes dock aldrig beträffande detta spår, utan ord stod mot ord vid en konfrontation som ordnades mellan de två professorerna (i närvaro av bl.a. ambassadör Gunnar Jarring).

Nyström tog i sin promemoria även upp vittnet Abraham ✓ Kalinski, som 1975/76 fått utvandra till Israel från Sovjetunionen. Kalinski gjorde 1978 uttalanden som gick ut på att han sett RW så sent som 1959 i Vladimir. Han förmedlade vidare uppgifter från vittnet Jan Kaplan och påstod att RW före Vladimir suttit fängslad i Verchne Uralsk och Alexandrovskij Central.

✓ Jan Kaplans uppgifter om ett sammanträffande med RW på Butyrkas sjukhus 1975, vilka förmedlats av Kalinski, har dock inte kunnat följas upp via Kaplans släktingar i USA eller Israel. Kalinskis trovärdighet minskade betydligt sedan han presenterat uppenbarligen felaktiga dokument. (Ett ukrainskt vittne, Vasilij Nikolajevitj Melnitjuk, uppsökte svenska ambassaden i Belgrad två gånger under 1989 för att bekräfta att Kaplan per telefon lämnat ett meddelande till sin dotter fru Bilder i Israel om mötet med RW i Butyrkas sjukhus.)

2. Behandling av vittnesmål i den svensk-ryska arbetsgruppen avseende Raoul Wallenberg

Under de tolv möten som hittills hållits i den svensk-ryska arbetsgruppen avseende Raoul Wallenberg har en rad vittnesmål presenterats och kontrollerats. Trots ✓ det omfattande arbete som lagts ned har slutsatserna från

/ Nyströms utredning dock inte ändrats. De vittnesmål som avser tiden efter juli 1947 måste än så länge betecknas som indicier och inte som bevis. En betydande klarhet har dock uppnåtts på åtskilliga punkter. I det följande behandlas huvuddelen av de vittnesmål som behandlats på varje möte. En viss upprepning av en del uppgifter har därvid inte kunnat undvikas. Samtidigt ger denna redovisningsmetod en mera fullständig bild över vilka vittnesmål som tagits upp till behandling under varje enskilt möte och möjlighet att urskilja vissa nyanser i svaren. Som exempel på några vittnesmål som tagits upp flera gånger kan nämnas uppgifter om Rudolf Klassen, Emil Brugger, Gogoberidze och Hermann Grosheim-Krisko (Henry Thomsen).

a) Under det första mötet i arbetsgruppen den 26 september 1991 i Moskva framkom att personliga dossierer återfunnits avseende Pelkonen, Kitschmann, Richter, Adelman, Rodde, Stigel, Loyda, Grosheim-Krisko, Hille, Hatz, Bergemann, Zupprjan, Wallenstein, Hofstetter och Schlitter (Scheuer). Information om RW hade endast återfunnits i dossiererna avseende Kitschmann och Loyda.

Undersökningsdossiererna hade funnits avseende Richter, Loyda, Kitschmann, Pelkonen, Huber, Kraft, Grosheim-Krisko, Schlitter (Scheuer), Rodde, Tillesen, de Mohr, Hinkelday och Adelman. Information om RW hade endast återfunnits i dossieren avseende Grosheim-Krisko.

Dokument hade påträffats avseende Michail Tolstoj-Kutuzov. Grosheim-Krisko hade uppgivit att han kände till dennes namn.

Enligt utdrag ur ett register hade Willy Roedel sänts till ett läger.

Följande tio sovjetiska KGB-medarbetare av intresse i sammanhanget var fortfarande i livet, nämligen Adamov, Bubkov, Burasjnikov, Jendovitskij, Kopelanskij, Solovov,

Stesnova, Grisjajev, Siomontjuk och Sjubnikov.

Bland övriga sovjetiska tjänstemän nämndes Zoja Voskresenskaja-Rybkina, barnboksförfattarinna och knuten till den sovjetiska ambassaden i Stockholm 1941-1944. Hennes man var KGB-överste.

Magnusson efterlyste information om KGB-medarbetarna Semitjastnyj och Bobkov samt om Statskevitj och Ponomarjov, f.d. internationell sekreterare i CK.

b) Under det andra mötet den 30 oktober 1991 i Moskva överlämnade Sverige dokument avseende Svartz/Mjasnikov och Wennerström/Wallenberg.

Samtal med Butova och Suchtatjeva i Vladimir hade ej givit något resultat. Även ett officiellt svar från fängelseadministrationen var negativt.

Vittnesmål avseende sju personer anställda vid den svenska delegationen i Budapest, däribland RW, hade förstörts 1959.

von Dardel tog upp frågan om polska krigsfångar i Sovjetunionen.

Georgiern Gogoberidze var född år 1900 och dömdes den 30 september 1944 till 25 års fängelse. Han frigavs den 14 september 1956 och satt tillsammans med Makinen 1961 men frigavs åter 1970.

Dokument fanns om Weidling, Mohnke och Voss.

En f.d. KGB-medarbetare hade spontant kontaktat kommissionen och berättat att han av en kollega, Vladimir Jefirmovitj Nedosenkin-Stepanov erfarit att RW arkebuserats den 17 juli 1947 p.g.a. samröre med den tyska underättelsetjänsten.

c) Det tredje mötet ägde rum den 5 december 1991 i Stockholm.

Vittnesmål från tyska krigsfångar hade överlämnats i Moskva den 30 mars 1956 i samband med stasminister Erlanders och inrikesminister Hedlunds besök.

Schlitter (Scheuer) hade arresterats den 23 juni 1941 vid en gränspassage mellan Rumänien och Sovjetunionen. Han var själv agent och dömdes 1951 till 25 års fängelse. Han frigavs 1955 och överlämnades till DDR.

Dokument om Michail Tolstoj-Kutuzov hade förstörts 1959.

Kuprianov uppgavs ha skjutits i den s.k. Leninggrad-affären.

Överstarna Krymov¹ och Aleksander hade erhållit information från kollegan Nedosenkin-Stepanov att RW arkebuserats för tyskt spioneri och att dokument i ärendet förstörts.

Mjasnikov, Nanna Svartz kollega, hade varit läkare hos Chrusjtjov.

Enligt tysken Dannert skulle Willy Roedel ha avlidit i Vorkuta 1956.

Information efterlystes avseende en S[✓]jirjagin från Charkovs oblast, vilken 1956 skrivit ett brev om RW, vilket föranlett myndigheternas intresse.

RW:s namn hade varit överstruket i vissa dokument liksom bl.a. avseende Aladjani, italiensk/armenisk präst och en herr Katon.

Önskemål framfördes att åter få se Gforners akt.

d) Det fjärde mötet ägde rum i Moskva den 10-11 juni 1992.

Fru Sherenetz Froma Frojmová[✓] hade till ambassaden i Tel Aviv meddelat att hon i februari-juli 1948 i Lubjanka-fängelset i en korridor sett en man, som någon förklarat vara svensk diplomat.

En AVO-medarbetare som intervjuats för några år sedan om RW hade erfarit av en medarbetare till AVO-chefen Peter Gabor att RW sänts till Ungern för det amerikanska spionagets räkning. År 1948-49 fick AVO uppgifter om att RW skulle befinna sig i Lubjanka-fängelset tillsammans med den ungerske greven Istvan Bethlen. Båda skulle ha förhörts av Berija.

Intervjuerna med tidigare KGB-medarbetare som Semitjasnyj och Bobkov hade givit negativt resultat liksom med Ponomarjov, f.d. chef för CK:s internationella avdelning, samt med tjänstemän i Lubjanka- och Lefortovofängelserna.

Smoltsovs son hade uppgivit att fadern efter natten den 17 juli 1947 sagt att "en viss svensk avlidit i fängelset."

[✓]Rensinghoff hade i en intervju uppgivit att RW sagt honom att han enligt kommissarien inte skulle dömas, då "fallet var politiskt."

Vittnet Rudof Klassen hade vistats i Vorkutafängelset. Några uppgifter om att han skulle ha träffat RW hade dock ej påträffats på rysk sida.

I en promemoria av diplomaten Griбанov år 1956 uppgavs att den finske medborgaren Hannu Valdemar Mäntynen "inte mött" RW under sin fångenskap i Sovjetunionen 1949-55. Poängen var här att han skrivit "inte mött" istället för att skriva att RW inte varit i livet eller något dylikt.

Jan Kaplan hade förnekat, liksom hans hustru, att informa-

tionen om ett möte med RW i en sjukstuga varit sann. Uppgifterna skulle härröra från dottern i Israel, fru Bilder. Kaplan var dömd för valutabrott och hade suttit i fängelse i bl.a. Komi.

Shirjagin var en av flera personer som påstått sig ha träffat RW. Gribanov skall i en skrivelse ha bett de lokala säkerhetsorganen att kontakta Sjirganin och be honom att inte sprida uppgifterna i sitt brev.

Från sovjetiskt håll hade en förfrågan gjorts till Sverige avseende Scheuer år 1956.

Rudolf Klassen hade dömts 1951 och frigivits efter amnesti 1953.

Gogoberidze arresterades för spionage 1942 och dömdes 1944. Han hade suttit i bl.a. Lubjanka. Ingenting hade dock framkommit rörande RW. Gogoberidze skulle ha berättat för tyska krigsfångar om möten med RW.

Willy Roedel, som suttit i Lubjanka och Lefortovo, skall ha förts till läger den 15 oktober 1947. Enligt Josef Dannert skall Roedel ha avlidit i februari 1948.

På rysk sida hade man ej återfunnit uppteckningar avseende intervjuer med Anger, Berg och Bauer. Man var därför hänvisad till de svenska uppteckningarna.

Istvan Bethlen hade avlidit den 5 oktober 1946. Det hade inte funnits någon sammankoppling med RW.

Uppgiften om förflyttning av RW från Lefortovo till Lubjanka år 1947 hade återfunnits i Kitschmanns dossier.

e) Det femte mötet ägde rum i Moskva den 17 december 1992.

På rysk sida framfördes önskemål om att få ta del av uppteckningarna gjorda av de svenska delegationsmedlemmarna i Budapest.

Hans Loyda hade arresterats 1943. Han satt i samma cell som RW och Roedel 1945-46.

RW var omnämnd i akterna avseende Loyda och Grosheim-Krisko.

Det konstaterades att tre intervjuer genomförts med Kopelanskij utan att något nytt framkommit vad gällde RW.

Rudolf Klassen hade genom regeringsbeslut 1941 förvisats från Donetsk till Kazachstan. Han dömdes den 15 augusti 1951 av MGB till fem års fängelse för flykt från specialbosättning. Klassen frigavs den 20 maj 1953 från Ust-Vymskij-lägrät och ej Vorkuta som han själv uppgivit.

På rysk sida efterlystes vidare mer information om de polska vittnena beträffande RW:s vistelse i ett läger i Bratsk.

f) Det sjätte mötet ägde rum i Moskva den 11-12 februari 1993.

Material överlämnades av den svenska sidan avseende Budapest, dels de svenska lagationsmedlemmarnas uppteckningar, dels dokument beträffande det svenska skyddsmaktsuppdraget för Sovjetunionen i Ungern. De 49 volymerna "blåböcker" om RW-ärendet utgivna 1980 och 1982 överlämnades likaså.

Dimitri Jemeljanovitz Dementjenkov, som gripit RW i Budapest, var född 1909 och entledigades den 29 februari 1954 p.g.a. sjukdom i Alma-Ata.

Sudoplatov hade enligt samtal med Kozlov i arbetsgruppen ej något att göra med RW.

Något nytt fanns inte att rapportera beträffande Sjirjagin och Scheuer (Schlitter).

Samtal borde ske med Pitovranov.

Vice utrikesminister Lozovskij hade varit närvarande vid Söderbloms avskedsaudiens hos Stalin år 1946.

g) Det sjunde mötet ägde rum i Moskva den 14-15 april 1993.

Sokolov upprepade att de tyska krigsfångarnas vittnesmål varit övertygande, dock ej längre än till 1947.

RW hade avrest från Ungern den 25 januari 1945 och anlänt till Moskva den 6 februari 1945 i konvoj under ledning av Nikolaj Matjevitj Zenkov. Eventuellt var en person vid namn Klimov med i konvojen. Denne skulle senare ha varit ordförande i sportklubben Dynamo i Moskva.

De schweiziska diplomaterna Meier och Feller hade anhållits den 16 januari 1945 i Budapest och utväxlats till Schweiz den 25 januari 1946.

Den slovakiske ministern Spisjak hade anhållits den 8 februari 1945 och återsänts till Tjeckoslovakien den 8 januari 1947.

Den nederländske löjtnanten van der Walz arresterades den 8 december 1944 i Ungern. Han anlände till Lefortovo-fängelset den 14 januari 1945 och avled den 1 augusti 1948 av TBC. Han hade samtalat i Budapest med Per Anger 1943 och med RW i oktober 1944.

Den ungerske officeren Karl (Charles) Schandl arbetade för den brittiska underrättelsetjänsten.

Ukrainskan Natalia Shinkarenko, född 1925, hade i februari 1993 omtalat att hon 1955 sammanträffat med RW i ett läger i Gorkijs oblast och visat upp ett fotografi med, som hon påstått, RW i en folkmusikorkester. Shinkarenko hade dömts till 25 års fängelse för landsförräderi. Vinogradov bekräftade att orkestrar av detta slag faktiskt förekommit i lägren.

Raisa Janeljanovna Kuzmina, bosatt i S:t Petersburg och född 1912, var läkare under Smoltsov 1947.

Ett vittnesmål hade förekommit i Izvestija av Jevgenij Michailovitj Sasovskij avseende kommandanten Andrej Geranimovitj Archipov, född 1897, beträffande arkebusering av RW i "kommunarka". Dödsstraffet hade visserligen avskaffats 1947 i Sovjetunionen, men det var känt att vissa undantag förekommit.

Willy Roedel arresterades den 8 september 1944 i Bukarest, där han var adjutant till den tyske ambassadören. Roedel fördes till Lefortovo-fängelset den 5 december 1944. Den 14 oktober 1947 överfördes han till läger nr 27 i Krasnogorsk och avled den 15 oktober samma år under en fångtransport.

Ambassadör Andropov i Budapest hade 1957 på MID:s instruktion avgivit svar till de ungerska myndigheterna vad avsåg Langfelder.

Intervjuer återstod med Kopelanskij, Pitovranov, Siomuntjuk, Solovov och Kuzmina. Samtal borde också föras med Sudoplatov, Sjtjerbak, Abrasimov, Akulov och Mogilevtjik.

En uppteckning av ett samtal med Shinkarenko i Berlin

överlämnades.

h) Det åttonde mötet hölls i Stockholm den 16 juni 1993.

Gogoberidze föddes i Georgien år 1900. Ingenting fanns i hans akt om RW. Gogoberidze dömdes till 25 års fängelse den 30 september 1944 och fördes till Vladimir i oktober samma år. Han frigavs den 6 september 1967.

Brugger föddes i Bern år 1903 och arbetade i Wien som mekaniker och för amerikanska CIC. Han arresterades den 27 februari 1948 och dömdes till 25 års fängelse den 27 juli 1948. Brugger avtjänade sitt straff i Vladimir och släpptes den 6 september 1958. I hans akt fanns ingenting om RW. Enligt Makinen hade Brugger sagt att en svensk var placerad i Korpus 2 i Vladimir.

Den tyske konteramiralen Ernst Kraft fördes den 18 april 1945 till Lefortovo, där han satt tillsammans med Langfelder, Rodde och Stagel. Han dömdes till 25 års fängelse och överfördes till Vladimir den 14 september 1951. Kraft avled den 25 juli 1954.

Arne Lundberg hade i mitten av maj 1955 i samband med Österrikes självständighetsfirande samtalat i Wien med den ryske diplomaten Tarabrin, tidigare stationerad i Stockholm, om RW.

En sonson till Kollontaj bodde i Moskva på Leninskij prospekt nr 12 eller nr 13. Det fanns inte något om RW i hennes dagböcker.

Ingenting hade framkommit om RW i utredningsakterna avseende Sudoplatov och Eittington.

RW fanns omnämnd i förhörsprotokoll avseende van der Walz. ✓

Ingenting hade erfarits om RW i samtal med Selivanovskij

och Fedosejev.

Abakumov förhörde ibland själv fångar men alltid med bistånd av en tolk som Kopelanskij eller Solovov.

Nikisjkin efterfrågade ytterligare information avseende Rudolf Klassen och två polska medborgare (det polska spåret).

Martin Hallqvist hade intervjuat Natalia Shinkarenko liksom körledaren Litvinenko och körmedlemmen Gorluka, dock utan några konkreta resultat.

Någon överste Abrasimov hade inte kunnat återfinnas i säkerhetsministeriets arkiv. Denne torde ej var identisk med ambassadören Abrasimov, vilken varit partichef i Orenburg, innan han blev ambassadör i Kina, Polen och DDR.

Enligt Hans Magnusson hade Franz Jakov¹levitj Berngard använts som täcknamn för RW i Lubjanka 1947-51, i Vladimir 1951-52, i Jaroslav 1952, i Smolensk 1952-53 och i Tobolsk från 1953.

Kuprianov föddes den 21 november 1905 i Kostroma. 1938-40 var han förste sekreterare i Karelen obkom och 1940-41 förste sekreterare i kasrelsk-finska sovjetrepubliken. Han befordrades till generalmajor i december 1942. Kuprianov berövades sin militära grad 1952 och dömdes till fängelsestraff. År 1957 upphävdes ordern om berövande av militära grader. Kuprianov var senare ledamot av Högsta Sovjet och avled den 28 februari 1979. Enligt Makinen var det uppenbarligen inte fråga om samme Kuprianov som omnämnts i ett Budapest-dokument 1945.

Dokument avseende en intervju med Karl Schandel överlämnades från den svenska sidan, i vilken Schandel talade om störande högtalare i Lefortovo.

i) Det nionde mötet avhölls i Moskva den 30 november och

den 1 december 1993.

Den ryske diplomaten Jerzin hade i Ankara haft ett samtal med en finsk kollega om RW.

Något ryskt dokument om Lundbergs samtal med diplomaten Tarabrin i Wien i maj 1955 hade ej påträffats.

RW hade i förhørsprotokoll med 20 personer endast nämnts i förhör med Grosheim-Krisko.

Hans Loyda nämnde RW i krigsfångeakten, där han beskrev en konflikt med Hofstetter. Loyda hade suttit tillsammans med RW.

Scheuer/Schluter var eventuellt cellinformatör och hade suttit tillsammans med RW och Richter.

Generallöjnanten Kondrasjov hade eventuellt tolkat förhör med RW och borde intervjuas på nytt.

Samtal borde även ske med Batjurin och Kuzmina.

Några dokument om en antisemitisk process i Ungern 1952/53 hade ej påträffats i MID.

Nikisjkin tackade för de fem pärmar med vittnesmål avseende tiden efter 1947 vilka hade överlämnats under hösten.

✓ Bezrodnyj påstod sig ha träffat RW i Kolyma 1949-50 i Ust-Nera i Magadanområdet i lägerpunkten Prijsk-Olga. RW skulle ha befunnit sig där under eget namn, men han uppgavs ha varit sluten och inte mottagit några försändelser. Lägerchefen Rudakov, född 1918, och underavdelningens chef Serebrjakov, född 1907, skulle enligt Bezrodnyj kunna lämna uppgifter om RW. Båda eftersöktes. Bezrodnyj ansågs dock inte vara ett sanningsenligt vittne, då han hade sagt att han förflyttat sig 1 500 km på en timmerstock på en

flod.

Schweizaren Emil Brugger, född 1903, påstod att han haft knackningskontakt med RW i Vladimir. Brugger kom till fängelset i Vladimir i maj 1954 och lämnade detta i februari 1958, då han förflyttades till Moskva. Han benådades i augusti 1958 och utlämnades till det schweiziska konsulatet i Berlin. Det fanns inga uppgifter om RW i Bruggers akt.

Tysken Wilhelm Fersetz, född 1907, nämndes i Sjinkarenkos vittnesmål. Han dömdes till 10 års läger 1944 och satt i kvinnolägre i Nizjnyj i Novgorodområdet. Uppgifter om hans död i vittnesmålet stämde ej. Han dog 1954 och var invalid sedan 1949 samt hade hjärt- och hjärnskleros, njursjukdom m.m.

Nikisjkin efterlyste ytterligare uppgifter avseende Rudolf Klassen och de polska krigsfångarna.

j) Det tionde mötet ägde rum i Moskva den 21-22 april 1994.

Uppgifterna i den nyligen utgivna boken av Sudoplatov om Majranovskijs verksamhet och avrättningar med giftsprutor hade framförts tidigare, bl.a. av Krimov.

Suchanov, född den 6 november 1904, var Malenkovs medhjälpare och 1955-56 vice ordförandens i sovjetiska ministerrådet kanslichef. Han hade inte kunnat återfinnas i något adressregister.

Belkin hade avlidit.

Försök skulle göras att intervjua Sudoplatov och dennes son och medförfattare.

Willy Roedel hade avlidit sedan han lämnat fängelset i

Moskva. Han hade obducerats av Semenovskij.

Enligt Magnusson hade personer som Studnikov och Ivan Ivanovitj Ogojants varit involverade i verksamhet liknande Majranovskijs.

Inga uppgifter hade framkommit om RW i Hintz (Hatz) akt, ungersk militärattaché i Istanbul och eventuellt sovjet-agent. Hintz hade överlämnats till ungerska myndigheter 1956.

Falin, f.d. chef för CK:s internationella sekretariat, hade i en intervju framhållit att vare sig Sudoplatov eller Majranovskij hade haft något att skaffa med RW.

Inga uppgifter hade framkommit som gick ut på att Tolstoj-Kutuzov samarbetat med ryssarna före inmarschen i Budapest.

Intervjuer hade genomförts med f.d. vice arkivchefen Zjuptjenko och med Kondrasjov. Resultatet var dock magert. Den allmänna uppfattningen i de ryska organen föreföll vara att RW hade avlidit 1947. Smirnov hade inget nytt att rapportera. Batjurin hade avböjt att intervjuas med hänvisning till sjukdom. Kuzmina ville ej bli störd.

Förslag framfördes om intervjuer med f.d. ordföranden Krutjkov resp. vice ordföranden Pirozjkov.

Inget material hade påträffats i Ryssland avseende de ungerska antisionisträttegångarna. Den ungerska journalisten Maria Ember hade studerat arkivmaterial om Szalai och Benedik.

Kopior av Golubs brev till Dmitrijev om händelserna i Budapest 1945 överlämnades till den svenska sidan.

Några uppgifter om "Operation diplomat" hade ej

framkommit.

Beslutet om frigivning av Bezrodnyj 1954 hade undertecknats av Rudakov och Serbrjakov i Indigansk-lägre.

Uppgifter saknades i Butyrka avseende RW i förteckningen över fångar som avlidit där.

Nikisjkin efterlyste ånyo mer information om Rudolf Klassen och de polska krigsfångarna.

Enligt Makinen skulle Vasilij Frankovitj Vorobjev i 5:e lägerpunkten i Lepleg i Mordovien sagt att Makinens tidigare medfånge Kruminsh även suttit tillsammans med amerikanen Gary Powers och svensken Wandenberg.

Makinen redovisade samtal i Tyskland med Hans Loyda, Wolfgang Vogel och Karl-Gustaf Svingel (död 1995),

Förslag framfördes om samtal med PGU-mannen Korotkov, som tidigare tjänstgjort i Berlin.

Larina i Vladimir hade sagt att en utländsk fånge hållits isolerad på tredje våningen i korpus 2 i mitten av 1950-talet. Vid uppvisande av fotografier hade RW i profil identifierats som den aktuella fången.

von Dardel erinrade om vittnet Lalikov.

En särskild utredning om RW skulle ha ägt rum 1989 i CK av Falin i internationella avdelningen och Pavlov i den juridiska avdelningen. Ett samtal med den senare borde äga rum.

Ingenting nytt hade framkommit om Klimov. Vinogradov trodde sig veta att Klimov innehaft posten som ordförande i Dynamo sportklubb men att man inte kunnat fastställa att denne arbetat för KGB eller vistats i Budapest 1945.

Den svenska sidan presenterade fyra nya vittnesmål avseende Alexander Pavlov, Hans Loyda, Theodor von Dufving och Bengt Sareld jämte av CIA i början av 1994 frisläppta dokument om RW. I de amerikanska dokumenten talades bl.a. om ett hemligt KGB-arkiv i Tomsk.

Enligt ett annat amerikanskt dokument talades om RW:s vistelse på en plats vid namn Kalmer-Jo norr om Vorkuta.

k) Det elfte mötet hölls i Stockholm den 24 november 1994.

Vinogradov framhöll i en historisk genomgång av RW-ärendet 1946-47 att det fanns övertygande bevis för att RW befunnit sig i Sovjetunionen. Smoltsovs rapport spelade därvid en huvudroll.

I Bergemanns vittnesmål hade RW nämnt något om "krigsfångekonferensen" 1947.

Det slovakiska sändebudet Jan Spisjak i Budapest hade överlämnats till Prag i februari 1947 och de båda schweiziska diplomaterna Feller och Meier utväxlats mot sex sovjetiska medborgare i Schweiz i januari 1946.

Frågan kvarstod hur man skulle tolka ordalydelsen av "likvidering" av RW-ärendet i dokumenten.

Förstörelse av dokument hade skett åren 1956-57.

Kuzmina i S:t Petersburg hade avlidit.

Brev hade sänts till f.d. KGB-medarbetarna Krjutjkov, Bobkov och Semitjastnyj.

Läkarbehandling i Butyrkas lasarett fanns ej dokumenterad men hade omtalats av KGB-medarbetare i en intervju.

I förhör med Grosheim-Krisko hade RW ej spelat någon huvudroll.

Gennadij Kuprianov var född 1905 och hade efter frigivningen varit direktör för en folkpark i staden Pusjkin och därefter i en pantbank i Leningrad. Han avled 1978. Tre barn fanns i S:t Petersburg. Kuprianov hade dömts i ett fall som hade något med amiral Kuznetsov att göra.

Jurij Vlasov (Bengt Sarelds sagesman) hade bott i Rostov 1977 och tillhörde ett baptistsamfund.

Ingenting hade framkommit om Makinens uppgifter avseende Vasilij Vorobjev som nämnt att han träffat RW och Powers i Vladimir.

Kopior avseende vittnesmål om Rudolf Klassen och de polska krigsfångarna överlämnades på nytt. De hade tidigare förmedlats via ambassaden i Moskva till den ryska sidan (hbr Olson-Foyer 1994-05-26).

Den ungerske adelsmannen Bethlen hade avlidit 1948 i Butyrka. Han hade kremerats och var begravd på Donskoj-kyrkogården.

Huber var "strängt isolerad från Loyda, Pelkonen och Hille".

Intervjuer kvarstod med KGB-medarbetarna Suchanov, Lapsjov, Podtserov, Unovskij och Kozyrev, GRU-medarbetaren Kutznetsov, SVR-arkivarierna Poljakov, Andrejev, Lenko och Kotokov samt Molotovs medarbetare Jerofejev.

Vinogradov meddelade att Poljakov var död, medan de andra ej kunnat påträffas. Studnikov var också död och Ogojnants hade ej kunnat återfinnas.

Ett tillägg avseende vittnet Mühlbach[✓] överlämnades liksom

vittnesmål avseende Imre Walter och Antonin Krüger.

1) Det tolfte mötet ägde rum i Moskva den 21 september 1995.

Information lämnades av den svenska sidan om en bok skriven av Jelisej Sinitsin, knuten till den sovjetiska ambassaden i Stockholm under 1944, och utgiven samma vecka på finska i Helsingfors. I boken fanns ett kapitel om RW. De fakta som lämnades var dock redan kända genom bl.a. Sudoplatovs bok.

Magnussons och Lyrvalls samtal med ambassadörerna Jerofejov och Trojanovskij samt medarbetaren Obolentsov om dokument från 1946-47 hade inte tillfört utredningen något nytt. Beträffande "likvidering" av ärendet trodde dessa ej att Vysjinskij haft en sådan ställning att han kunnat föreslå något sådant vad avsåg personen RW.

Samtal med medarbetarna i Butyrka-fängelset som genomförts av Magnusson, Lyrvall och Nikisjkin hade inte varit särskilt informativa.

Makinen överlämnade en rapport från journalisten Susanne Berger i Hannover avseende de polska vittnena, som berättat om ett sammanträffande med RW i Bratsk 1949/50. Rapporten omfattade uppgifter avseende nio vittnen jämte information om den tyske SS-officieren Kurt Becher, som RW träffat i Budapest. Becher avled i augusti 1995.

Enligt vittnet Boguslav Baj kom RW till Bratsk hösten 1949. RW hade varit tillsammans med den polske generalen Ukalitski i Lubjanka 1947. Frågan var om de polska dagböckerna var skrivna 1958 eller 1992. Baj hade återvänt till Polen och kommit till Västtyskland 1960. Ett av de polska vittnena hade framträtt i TV 1992. Enligt Makinen hade dagboken i detta fall skrivits före TV-framträdandet. Vittnet Alfred Fries hade avlidit 1977 i Västtyskland.

SS-officeren Kurt Becher hade sammanträffat med RW och diskuterat utbyte av 100 judiska arbetare vid Weiss-fabriken. Han hade lämnat Budapest hösten 1944 och arresterats av amerikanska styrkor. Becher hade senare utlånats av amerikanerna för förhör av ryssarna i Budapest. På rysk sida hade man dock ej kunnat återfinna förhørsprotokollen. Becher hade dömts i Nürnberg-rättegången. von Dardel hade fått löfte av familjen att gå igenom Bechers arkiv. Becher hade förhörts i Budapest 3 november 1945 - 8 januari 1946. Förhørsledaren uppgavs ha hetat "K".

Makinen hade intervjuat Larina i Vladimir och Kukin, kapten vid vaktstyrkan i Vladimir. Denne mindes fången som Larina talat om. Fången skulle ha varit utlänning samt magerlagd och av medellängd. Kukin hade uppgivit att fången var lik det foto Makinen visat upp.

Enligt registerkort hade Isaac Markovitj Wolfin varit lärare i svenska och suttit i cell 49 i Vladimir samt omtalats som "spion för Sverige". Enligt Carl Persson hade Wolfin ej återfunnits i svenska register. (Senare har dock dokument om Wolfin påträffats och överlämnats till den ryska sidan. Wolfin var anställd vid den sovjetiska ambassaden i Stockholm under kriget.)

Makinen hade till Nikisjkin överlämnat ett brev från Vitalij Gurinovitj med förslag att leta efter RW och Langfelder i civilregistreringsbyråerna.

Enligt Ziborov hade polackernas personakter återfunnits. Nikisjkin meddelade att några upplysningar om RW ej funnits i dessa. Fångar som tillhört den polska hemarmén hade frigivits 1949-50 och tillåtits att bosätta sig på platser med begränsad förflyttningsrätt. Inga spår hade påträffats av RW i Bratsk eller Argansk. Det verkade osannolikt att RW skulle ha befunnit sig i ett "öppet" läger som det för

polackerna och under sitt riktiga namn. Osmak hade inte heller återfunnits i MVD:s centrala register. Eventuellt kunde det röra sig om en namnförvrängning.

Schweizaren Max Brugger, född 1903, hade uppgivit att han haft knackningskontakt med RW i Vladimir. Han vistades där från maj 1954 till februari 1955 och frigavs i samband med en amnesti i augusti 1958. Det fanns ingenting om RW i hans akt.

MVD hade funnit adressen till Juriј Vlasov (Bengt Sarelds sagesman), f.d. medlem av Baptistsamfundet i Rostok, men ännu ej talat med honom. MVD hade även adresserna till Kuprianovs barn i S:t Petersburg.

Magnusson nämnde att Stig Bergling i en intervju berättat att åtta GRU-officerare uppgivit att de var övertygade om att MGB/KGB tappat bort RW i Gulag-systemet, medan två sagt sig tro på den officiella versionen från 1957.

Amerikanskan Katy Marton har i en bok om RW uppgivit att baronessan Kemeny, gift med Ungerns dåvarande utrikesminister, skulle ha berättat att RW i december 1944 skulle ha sagt att "om något händer Er så har jag berättat för Kollontaj om Er och barnen." Frågan var om RW besökt Stockholm hösten 1944 eller skrivit brev.

Alexander Rado och Noel Field fanns nämnda i RW:s kalender.

Kapten Fedotov var chef för spetskorpus 2 i Vladimir år 1970 och överste i KGB 1981.

Ett tilläggsdokument avseende Hermann Grosheim-Krisko överlämnades. Påminnelse gjordes om de tidigare överlämnade vittnesmålen avseende Alexander Pavlov, Bengt Sareld, Rudolf Klassen, Alexander Mühlbach och Ainars Bimbals. Sokolov nämnde att Kollontaj fört dagböcker endast till

början av andra världskriget. Dessa var personliga och ej avsedda för publicering. Originalen förvarades i f.d. CK-arkivet.

Alexander Rado var under kriget i Schweiz och hade arresterats efter kriget.

Vinogradov skulle återkomma med besked avseende Noel Field, Fedotov, Alexander Pavlov, Bengt Sareld, Rudolf Klassen, Alexander Mühlbach och Ainars Bimbals.

Nikisjkin meddelade att Rudolf Klassen uppgivit att han vistats med RW i läger A 272. Ingenting hade dock återfunnits om RW i detta läger.

Enligt Vinogradov hade man ej kunnat finna Alexander Pavlov i MVD:s register. Från svensk sida framhölls att Pavlov tillhört den sovjetiska handelsrepresentationen i Stockholm under kriget, samtidigt som han varit TASS-korrespondent.

Ingen akt hade återfunnits avseende Katona. Denne hade suttit tillsammans med Langfelder. Ingenting nytt hade heller påträffats avseende Langfelder och Roedel. Handlingar hade förstörts under 1953.

Från svensk sida ville man koncentrera arbetet på de vittnesmål som avsåg Vladimir, Vorkuta och Bratsk.

3. Överlämnade vittnesmål i RW-ärendet

En förteckning över överlämnade vittnesmål i RW-ärendet återfinns i bifogade promemoria daterad den 23 mars 1995. Utöver dessa vittnesmål har som framgår under kapitel 2 i denna promemoria tillägg gjorts beträffande Grosheim-Krisko (tolfte mötet), Alexander Mühlbach (elfte mötet) och Karl Schandel (åttonde mötet). En promemoria av Susanne Berger överlämnades dessutom under det tolfte

mötet avseende Boguslav Baj, Jerzy Cichocki, Alfred Fries, Josef Kowalski (samtliga i Bratsk), Josef Markuczewski (i Kirov), Helmut Schneider, Aurel von Jüchen, Hugo Bischoff och Kurt Steinke (samtliga Vorkuta) samt SS-officeren Kurt Becher. Dessutom har från svensk sida överlämnats en intervju med Natalia Sjinkarenko (sjunde mötet) och enstaka dokument avseende Svartz/Mjasnikov och Wennerström/Wallenberg (andra mötet) samt de svenska legationsmedlemmarna i Budapest (sjätte mötet).

Av de vittnesmål som överlämnats utöver dem som återfinns i de fem pärmar som översänts till ambassaden i Moskva med handbrev Magnusson-Berner den 1 oktober 1993 återstår att erhålla ryssarnas svar eller kompletteringar avseende:

/ Alexander Pavlov, ✓

Theodor von Dufving, ✓

Hans Loyda, ✓

Bengt Sareld, ✓

Jerzy Cichowski, ✓

Boguslav Baj, ✓

Josef Kowalski, ✓

Rudolf Klassen, ✓

Alexander Mühlbach, ✓

Ainars Bimbals, ✓

Imre Walter ✓

och Antonin Krüger ✓

I syfte att koncentrera arbetet på ett begränsat antal intressanta vittnesmål har Magnusson och Nikisjkin i början av februari i år kommit överens om att man skall specialstudera 16 vittnesmål avseende:

Vasilij Vorobjev-Vorobjov,

Kruminsh,

Isaac Wolfin,

Otto Schöggel,

Horst Theodor Mülle,

Jusif Terelya,

Rudolf Hedrich-Winter von Schwab,

Dr Jakobson (i Tallinn),

Harald Hjeld,

Menachem Melzer,

Helmut Schneider,

Aurel von Jüchen,

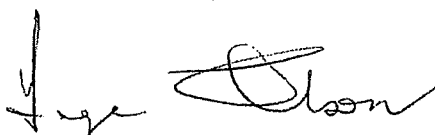
Theodor von Dufving,

Jefim Moshinski,

Tibor Clement och

Antonas Bogdanas

Dessa vittnesmål har översänts till ambassaden i Moskva med skrivelse nr 16 den 12 februari 1996. Material om tre av de 16 vittnena återfinns dessutom i de ovannämnda pärarna, nämligen avseende Otto Schöggel (pärm III, 18), Horst Theodor Mülle (pärm II, 26) och Jusif Terelya (pärm III, 27). Uppgifter om Helmut Schneider och Aurel von Jüchen återfinns i Susanne Bergers promemoria överlämnad under det tolfte mötet den 21 september 1995. Ett vittnesmål av Theodor von Dufving överlämnades därutöver på det tionde mötet i arbetsgruppen den 22 april 1994.

Lage Olson

UTRIKESDEPARTEMENTET
Krigsmaterielinspektionen
Handl: Ambr. L. Olson

PROMEMORIA

1995-03-23

Ex.till:

Kabsekr.

Magnusson, Pol 1:1

Olson, KMI

Lyrvall, Pol 1:1

Amb Moskva

H E M L I G

Förteckning över dokument med vittnesmål avseende Raoul
Wallenberg överlämnade till ryska myndigheter
(2 bil.)

A. Följande dokument i fem pärmar har överlämnats via
ambassaden i Moskva (Hbr Magnusson-Berner 1993-10-01):

Pärm I: ADELMANN VON UND ZU ADELMANNSFELDEN, Rüdiger
Graf - ten HOMPEL, Rudolf (31 vittnen).

Pärm II: HUBER, Ernst - PELKONEN, Eero Olavi (31
vittnen).

Pärm III: POISINGER, Franz - VOGT, Gustav (31 vittnen).

Pärm IV: VORWERK, Joachim - WAUER, Adalbert (4 vittnen).

jämte dokument om:
KUPRIANOV, Gennadij Nikolajev och
LALIKOV, Nikolaj

I pärm IV finns även ett antal promemorier om fängelse-
förhållandena i Sovjetunionen under kriget och åren fram
till början av 1960-talet jämte förteckningar över fångar
i Vladimir, diverse rapporter, bl.a. av medlemmen i ar-

betsgruppen Marvin Makinen, och en förteckning över litteratur om Raoul Wallenberg. Samtliga vittnen och dokument i pärmarna I-IV finns upptagna i bilaga 1.

I pärm V, som även överlämnades i samband med pärmarna I-IV, återfinns dokument om följande fem vittnen:

BENEDEK, Laszlo

KAPLAN, Jan

MENITJUIK, Vasiliј Nikolajevitz

SHINKARENKO, Natalia

SVARTZ, Nanna

B. Dokument om följande fyra personer överlämnades i Moskva den 22 april 1994 under det 10:e mötet i arbetsgruppen:

PAVLOV, Alexander

von DUFVING, Theodor

LOYDA, Hans

SARELD, Bengt

C. Dokument om följande sex personer har överlämnats via ambassaden i Moskva (Hbr Olson-Foyer 1994-05-26):

CICHOWSKI, Jerzy

BAJ, Boguslav

KOWALSKI, Josef

KLASSEN, Rudolf

MÜHLBACH, Alexander

BAMBALS, Ainars

} gemensamma dokument för dessa tre

D. Dokument om följande tre personer överlämnades i Stockholm den 24 november 1994 under det 11:e mötet i arbetsgruppen:

MÜHLBACH, Alexander (tillägg, se under C)
WALTER, Imre
KRÜGER, Antonin

Dokumenten nämnda under B, C och D finns samlade i pärm VI.

E. En pärm med beteckningen I (ex 2) upptar en samling med 30 vittnesmål från 29 tyska och andra krigsfångar som intervjuats efter frigivningen i mitten av 1950-talet (Richter-Hofstetter). 19 av dessa vittnesmål återfinns i 1957 års vitbok. Några av vittnesmålen finns även i pärmar I-IV. Innehållet i denna pärm har troligen inte överlämnats i sin helhet till ryska myndigheter. En förteckning över de 29 vittnena bifogas i bilaga 2.

Lage Olson

1993-09-08

Bil. 1

VITTNESUTSAGOR AV VLADIMIRFÅNGAR, DEL I, ADELMANN-ten
HOMPEL

1. ADELMANN VON UND ZU ADELMANNSFELDEN, Rüdiger Graf,
8 och 10/12/55* och 6/2/56
2. de ANGELIS, Maximilian, 6/2/57
3. BASTAMOW, Vladimir, 26/3/57, 5/7/58 och 8/11/58
4. BECKERLE, Adolf-Heinz 15/4/57
5. BERGER, Lazar 15/1/80
6. BERNERT, Hans 1/8/55
7. BIERMANN, Heinrich 6/4/57
8. BJÖRKELUND, Boris 21/10/66
9. von BREDOW, Hasso 7/8/54
10. BRETTHAUER, Eduard 8/4/57
11. BRUGGER, Emil 3/11/58 och 24/11/58
12. BUND, Hans 13/8/54
13. CRETNIK, Alfred 30/8/55
14. CUMISH, Wilfred 18/4/57, 21/5/57 och 3/2/58
15. DAHM, Richard 7/2/55
16. DENGGE, Friedrich 10/6/57, 11/6/57 och 23/7/57
17. DIVISCH, Hanns 12/5/57
18. DÖRIN, Arnold 17/4/57
19. EISENHAUER, Otto 7/9/55 och 30/10/56
20. GEISSLER, Curt 10/4/57
21. GOTTLIEB, Roland 31/8/55 och 12/10/55
22. GOUAZÉ, Lucien 1/4/58, 13/12/58 och 13/1/59
23. GROSSHEIM-KRISKO, Hermann (THOMSEN, Henry) 13/1/54,
15/2/54, 20/2/54 och 17/12/58
24. HAHN, Victor 28/8/55
25. HAIN, Alfred 29/5/57

*Angivna datum anger när berörda samtal ägt rum

- 26.HANSEN, Erik 24/2/56
- 27.HAWLIK, Franz 28/10/56
- 28.HESCH, Otto 29/10/56
- 29.HILLE, Erhard 8/2/56 (ty och sv)
- 30.HOFSTETTER, Hans 7/12/55
- 31.ten HOMPEL, Rudolf 3/12/55, 18/2/56 (ty och sv) och
22/4/57

1993-09-08

VITTNESUTSAGOR AV VLADIMIRFÅNGAR, DEL II, HUBER-
PELKONEN.

1. HUBER, Ernst 16/10/55*, 22/10/55 och 12/3/56 (ty och sv)
2. HUNOLDT, Ludvig 14/7/57
3. JANCSY, Heinrich 27/2/57 och 1/3/57
4. JORDAN, Rudolf 24/5/57
5. KALINSKI, Abraham 20/12/78, 2/1/79, 30/4/79, 21/5/79, 27-28/11/79, 26/9/80, 28/6/84, 31/7/84, 31/7/84, 24/8/84 24/6/85 18/7/85 och 19/9/85
6. KEITEL, Ernst-Wilhelm 4/4/57
7. KITSCHMANN, Horst 16/11/55 och 31/1/56 (ty och sv)
8. van der KLOOSTERS, Dick 30/1/54
9. KOCH, Paul 4/2/54
10. KOSCH, Karl 24/5/57
11. KRAEMER, Karl 12/8/58
12. KRENNER, Ernst 26/10/55 och 27/2/57
13. KRUMREY, Theodor 12/5/57
14. LANGER, Franz 27/2/56
15. de LATRY, Victor 14/12/55 och 20/5/57
16. LAUBE, Karl 27/2/57
17. LORENCZUK, Anton 27/5/57
18. MAKINEN, Marvin William 20/12/63, 25/11/64 och 28/1/81
19. MAKSIMOV, Vasilij 26/3/57 och 5/7/58
20. MANFRED, Maximilian 20/7/55, 29/7/55, 1/8/55, 16/8/55, 16/9/55 och 5/11/56
21. MEDO, Nao 8/2/53
22. MERMELSTEIN, Igor 30/1/57 och 27/2/57
23. MEYER, Hermann 6/9/54

*Angivna datum anger när berörda samtal ägt rum

24. MOHNKE, Wilhelm 1/3/56 (ty och sv)
25. MOHRMANN, Anton 20/2/54 och 28/1/56 (ty och sv)
26. MULLE, Horst Theodor 11/8/57 och 12/8/58
27. NIETZ, Harald 22/4/57
28. von OERTZEN, Dietrich 11/4/57
29. OGURTSOV, Igor 2/8/88
30. PALTZO, Rudolf 28/4/57
31. PELKONEN, Eero Olavi 19/9/55, 27/2/56 och 5/7/58

1993-09-08

VITTNESUTSAGOR AV VLADIMIRFÅNGAR, DEL III,
POISINGER-VOGT

1. POISINGER, Franz 15/6/57*
2. POSH, Frank Olmody 24/2/56 och 23/3/57
3. von PRAGENAU, Kurt Landwehr 28/5/57
4. PUSCHKARJOV, Konstantin 5/7/58
5. RATTENHUBER, Hans 13/12/55
6. von REHEKAMPFF, Günther 10/2/57 och 6/4/57
7. RENSINGHOFF, Bernhard 9/11/55
8. REUSCHL, Walter 21/5/57
9. REYDON, Evert 16/12/63
10. RICHTER, Gustav 26/1/56, 27/1/56 (ty och sv) och
13/4/57
11. RODE, Gunars 26/3/80
12. SAKALYS, Vlada 2/2/81 och 6/1/82
13. SANITZER, Johann 31/10/56 och 7/3/57
14. SCHANDL, Charles W. 2/2/58 och 7/2/58
15. SCHILDKNECHT, Friedrich 16/5/57
16. SCHMID, Walter 11/5/54 och 12/5/55
17. SCHWIEDER, Albrecht 12/8/55
18. SCHÖGGL, Otto 22/10/56, 22/10/56, 8/11/58,
12/11/58, 26/11/58 och 3/8/64
19. SIEGEL, Adolf 9/12/55
20. SPANN, Raphael 3/11/56 och 15/11/58
21. SPIESS, Johann 25/2/57
22. STARKE, Gotthold 25/2/56 (ty och sv)
23. STELTZER, Gerhard 16-18/1/56

*Angivna datum anger när berörda samtal ägt rum

24. STELTZER-HARNONCOURT, Renata 4/7/55
25. STRECKER, Hermann 26/4/57
26. SUPPRIAN, Karl 21/1/56 (ty och sv) och 5/4/57
27. TERELYA, Josip 28/11/87, 22/12/87 och 24/12/87
28. TURYN, Karl 30/10/56
29. TÖRÖK, Eugen 24/2/57
30. UIBEL, Adam 16/7/55
31. VOGT, Gustav 21/9/55

1993-09-08

VITTNESUTSAGOR AV VLADIMIRFÅNGAR, DEL IV, VORWERK-WAUER

1. VORWERK, Joachim 24/2/56*
2. VOSS, Hans Erich 31/1/56 och 24/5/57
3. WALLENSTEIN, Ernst 25/1/56 och 12/8/58
4. WAUER, Adalbert 12/2/54
5. -----
6. Dokument om KUPRIANOV, Gennadij Nikolajev 4/1/79, 30/4/79, 14/1/81, 15-16/1/81, 23/1/81, 28/1/81, 14/10/81, 13/11/81, 29/6/84, 21/9/89, 16/10/91 och 14/12/91
7. Dokument om LALIKOV, Nikolaj 29/6/84, 1/8/84, 3/8/84, 24/8/84, 24/6/85, 19/7/85, 25/9/85 och 16/10/91
8. -----
9. -----
- 10 PM GEFÄNGNIS WLADIMIR 15/5/54
- 11.PM FÖRTECKNING ÖVER FÅNGAR I VLADIMIR 15/5/54
- 12.PM FÖRTECKNING ÖVER FÅNGAR I VLADIMIR 3/7/54
- 13.PM OM FÄNGELSET I VLADIMIR 26/8/54
- 14.PM SAMMANSTÄLLNING OM RAOUL WALLENBERG OCH HANS EVENTUELLA VISTELSE I VLADIMIR (april och maj 1957)
- 15.BREV OM VLADIMIRFÄNGELSET FRÅN SUCHDIENST HAMBURG 7/4/59
- 16.PM OM UTSAGOR AV VLADIMIRFÅNGAR 9/1/59
- 17.PM OM UTSAGOR AV VLADIMIRFÅNGAR 1/7/59
- 18.RAPPORT:SOVJET 1977:VLADIMIRFÄNGELSET, AMNESTY INTERNATIONAL SVENSKA SEKTIONEN
- 19.PM ÖVER VLADIMIR-DOKUMENT I UD:S WALLENBERGARKIV 24/8/90
- 20.FÖRTECKNING ÖVER FÅNGAR I VLADIMIR 3/10/90
- 21.PM OM VLADIMIR (MAKINEN) 21/12/90
- 22.PM OM VITTEN FRÅN VLADIMIR 19/5/93

*Angivna datum anger när berörda samtal ägt rum

- 23 Raoul Wallenbergs uppehållplatser enligt H. Rosenfelds bok "Raoul Wallenberg - Angel of Rescue" (1982)
24. Raoul Wallenbergs uppehållplatser enligt Wallenberg-Föreningen i Stockholm
25. Lista över böcker om Raoul Wallenberg
26. Lista över hyllningar av Raoul Wallenberg maj 1979-februari 1993

1. G.Richter ✓
2. K.Supprian ✓
3. C.de Mohr ✓
4. Supprian/de Mohr ✓
5. H.-H. von Hinckeldey ✓
6. E.Wallenstein ✓
7. W.Bergemann ✓
8. H.Kitschmann ✓
9. H.Pörzgen
10. A.Mohrmann ✓
11. W.Mohnke ✓
12. B.Rensinghoff ✓
13. E.Hille ✓
14. E.Huber ✓
15. E.Pelkonen (protokoll)
16. B.Streckenbach
17. R.Adelmann
18. F.-E. v.Bentivegni ✓
19. R. ten Hompel ✓
20. J.Vorwerk ✓
21. G.Starke ✓
22. O.Armster (P.M.)
23. J.Böhm (P.M.)
24. K.Dietrich (P.M.)
25. A.Drewing (P.M.)
26. E.Hansen (P.M.)
27. F.Langer (P.M.)
28. H.Styhler (P.M.)
29. H.E.Voss (Aufzeichnung) ✓
30. H.Hofstetter ✓

✓ = i 1957 ins v.Het

P 2 Ew¹**PRESS RELEASE****TRIBUTE TO RAOUL WALLENBERG**

On 26 February David Davis, Minister of State for Foreign and Commonwealth Affairs, paid tribute in the House of Commons to Raoul Wallenberg's exceptional courage and heroism in saving many thousands of Jewish people from the Nazis towards the end of the Second World War.

The Minister spoke about Wallenberg's work in Budapest during an adjournment debate in which he announced a donation of £15,000 by the British Government to the building of a memorial to Wallenberg at Great Cumberland Place in London. The monument will stand in front of the Marble Arch synagogue, close to the Swedish Embassy. This is a project of the International Council of Christians and Jews, organised through the Holocaust Education Trust. It is intended to unveil the memorial within a year, at a ceremony to which some of those saved by Wallenberg will be invited.

The Minister said he looked forward to the completion of a memorial which would be a worthy symbol of the British people's admiration for a very great man.

British Embassy
STOCKHOLM

27 February 1996

Ex till:

Telmannen
Kab.sekt.

Von Dardel

Carl Persson

Magnusson

Olson

Foyer

Wallenberg-Föreningen

Amb. London

Amb. Moskva

exp. 96-03-04

SVERIGES AMBASSAD
WARSZAWA

T E L E F A X

Sid 1 (1)

Datum 1996-02-28	Dnr 73 ✓	Dossierbet.
---------------------	-------------	-------------

INK. UTRIKES DEF.		
D. No		
96-02-2828		
AVD. P	GR. 2	MAL. Lu

Utrikesdepartementet

Re Vasilij Vorobjev-Vorobjov.

Fax 23/U 1996-02-19 ✓

För POL 1:1/Lage Olson från Göran Larsson

Ambassaden har varit i kontakt med härvarande Centrala adressregistret som uppgivit att ingen person med ovan namn och född 1910 - 1913 finns registrerad som varande bosatt i Polen.

Wöhler

Avsant:

Datum	Kl.	Sign.
-------	-----	-------

MD

Ärendo

Re Wallenberg

Datum

96-03-01

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

Pal

Adress

Ambassaden Moskva

Text

Re Wallenberg.

Från pol 1:1.

MYCKET BRÅDSKANDE

1. Vi skulle vilja ta fasta på Roginskijs erbjudande (framfört i samtalet med Gullgren) att sammanträffa med Nikisjkin för att med honom diskutera metodiken för det fortsatta undersökningsarbetet. Kanske skulle därigenom behovet av det planerade expertmötet i Moskva 20 - 21 mars kunna bortfalla. (Vi kontaktar Makinen/Mesina i angående det nuvarande läget.) Ett möte Roginskij-Nikisjkin skulle dock i så fall behöva komma till stånd ganska omgående för att ge oss möjlighet att snabbt ta ställning till behovet av ett expertmöte.

2. Vi vill dock samtidigt be ambassaden ha beredskap för att eventuellt söka få till stånd ett möte på viceministernivå (den 20 mars) för den händelse expertmötet i Moskva ändå behöver komma till stånd.

3. Vi vore också tacksamma om Roginskij, såsom han även erbjudit sig, skulle kunna skriva ned riktlinjer för hur det fortsatta undersökningsarbetet borde bedrivas. Ett sådant papper får dock naturligtvis inte överlämnas till den ryska sidan förrän vi tagit ställning till det.

4. Slutligen får vi be ambassaden framföra till Roginskij att vi vore tacksamma för hans hjälp att granska originaldokument samt att vi är beredda att arvoda honom för detta arbete.

CABINET

UTRIKESDEPARTEMENTET

Handelsavdelningen

Enheten för strategisk exportkontroll

"Arkiv"
EX

65/008

1996-03-05

P 2 EU²

Katri Kaikkonen

Vasagatan 26A, 4 tr.

722 15 VÄSTERÅS

Raoul Wallenberg

Tack för Ert brev den 14 februari 1996 och Era tidigare brev i år och hösten 1995 rörande Raoul Wallenberg.

Tyvärr har jag inte kunnat återfinna något brev från Er till Utrikesdepartementet från år 1965. En kontroll av det personregister som finns i anslutning till Raoul Wallenberg-arkivet visar, att det inte heller i detta går att hitta Ert namn (Grenblad resp. Kaikkonen) före 1995.

Med vänlig hälsning,

Lage Olson
Ambassadråd

Exp. 96-03-05

Postadress
103 33 STOCKHOLM

Gatuadress
Fredsgatan 6

Telefon
08-763 10 00

Fax
08-20 31 00

Telex
10590 MINFOR S

Avsändningsort

Pol 1:1 Magnusson/kn

Ärende

Särskild israelisk emissarie i
i Wallenbergärendet

Datum

1996-03-05

Avd

P

Grupp

2

Mål

En I

(Pae)

Adress

Ambassaden Tel Aviv

Text

W

Från Pol 1:1. Re särskild israelisk emissarie
i Wallenbergärendet.

Vi ställer oss något frågande till uppgiften om att
"relevanta arkiv" nyligen skulle ha öppnats i Irkutsk
och Omsk enligt Guy von Dardel.

Härom får vi dock tillfälle att tala med Schmorak
innan han reser till Ryssland. Han är givetvis
hjärtligt välkommen till Stockholm.

Cabinet

KOPIA TILL:
SB
UM
BITR UM
KABS
POLCH
BITR POLCH
SS KARLSSON
CH POL 1
POL 1:1

PM

AVD.	GR.	MÅL
P	2	EW ^I

uq
u

AMBASSADEN MOSKVA

1996-03-08

UD STOCKHOLM

FÖR POL 1:1.

RE RAOUL WALLENBERG.

FORTS.

RE RAOUL WALLENBERG.

P R I M O. GULLGREN BESÖKTE HÄROMDAGEN ROGINSKIJ PÅ "MEMORIAL" I ANLEDNING AV ERT OVANCIT. FÖLJANDE FRAMKOM I SAMMANFATTNING.

1. ROGINSKIJ UPPREPADE MED EMFAS SIN DJUPA SKEPSIS BETRÄFFANDE MÖJLIGHETERNA FÖR DE OBEROENDE UTLÄNDSKA EXPERTERNA ATT UPPNÅ KONKRETA RESULTAT GENOM ARBETE I FÄNGELSE- OCH LÄGERARKIV PÅ OLIKA PLATSER I RYSSLAND. VAD VÄNTADE SIG EXPERTERNA ATT FINNA OCH HUR SKULLE DE GÅ TILLVÄGA? BETRÄFFANDE KARTOTEKEN FANNS DET ENLIGT ROGINSKIJ BARA EN METOD OCH DEN INNEBAR ATT MAN GICK IGENOM A L L A REGISTERKORT.

DETTA VAR AV PRAKTISKA SKÄL NÄST INTILL OMÖJLIGT. PÅ GULLGRENS FRÅGA HUR ROGINSKIJ BEDÖMDE UPPLÄGGNINGEN AV ARBETET SÅSOM DEN KOM TILL UTRYCK I MAKINENS/MESINAIS PM FÖRKLARADE ROGINSKIJ ATT HAN ENDAST HADE LÄST DOKUMENTET I HUVUDDRAG OCH MEDGAV DÄRVID ÄVEN ATT HANS ENGELSKAKUNSKAPER EJ VAR KOMPLETTA. HELA IDEN ATT FÖRETA DYLIKA EXPEDITIONER UT I REGIONERNA ANSÅG ROGINSKIJ DOCK VARA "SKRATTRETANDE". DET LIKNADE MEST EN "KOMEDI" OCH I EN SÅDAN HADE VARKEN ROGINSKIJ ELLER HANS MEDARBETARE TID ELLER LUST ATT MEDVERKA. ROGINSKIJ VAR MED ANDRA ORD EJ BEREDD ATT DELTA I ETT EVENTUELLT UNDERSÖKNINGSARBETE I FÄNGELSE- OCH LÄGERARKIVEN SOM BARA AVSÅG ATT LETA EFTER SPÅR AV WALLENBERG.

EN ANNAN SAK SKULLE VARA OM UNDERSÖKNINGSARBETET HADE EN BREDARE ANSATS OCH T.EX. AVSÅG ATT KARTLÄGGA ALLA SKANDINAVER SOM SUTTIT I SOVJETISK FÅNGENSKAP. DEN OERHÖRDA ARBETSINSATSEN SKULLE DÅ MÖJLIGEN KUNNA MOTIVERAS. DET SAMMA GÄLLDE OM UPPGIFTEN VAR ATT GENERELLT SETT SKAFFA SIG EN BÄTTRE KUNSKAP OM REPRESSIONENS OFFER. DETTA VAR DOCK EN HELT ANNAN TYP AV UNDERSÖKNINGSARBETE.

2. GULLGREN FRÅGADE OM ROGINSKIJ KUNDE TÄNKA SIG ATT SAMMANTRÄFFA MED NIKISJKIN FÖR ATT MED DENNE GÅ IGENOM METODIKEN FÖR UNDERSÖKNINGSARBETET I FÄNGELSE- OCH LÄGERARKIVEN. ROGINSKIJ RINGDE DÅ UPP NIKISJKIN, SOM HAN FÖR ÖVRIGT VISADE SIG VARA DU OCH BROR MED. FÖLJANDE FRAMKOM VID SAMTALET, SOM FÖRDES

FORTS.

UTAN ATT NIKISJKIN VAR MEDVETEN OM GULLGRENS
NÄRVARO.

ROGINSKIJ FÖRKLARADE I KAMRATTLIG TON FÖR NIKISJKIN
ATT "SVENSKARNA" ÅNYO GJORT PÅSTÖTNINGAR OM
ARKIVSTUDIER I REGIONERNA OCH INBJUDIT TILL ETT MÖTE
DEN 20 ELLER 21 MARS. VAD HADE "KOLJA" FÖR AVSIKT
ATT SÄGA TILL DEN SVENSKA SIDAN VID DETTA MÖTE?
NIKISJKIN FÖRKLARADE FÖR ROGINSKIJ ATT HAN TÄNKTE
UPPREPA DET HAN FLERA GÅNGER TIDIGARE FRAMFÖRT TILL
DEN SVENSKA SIDAN I DETTA ÄRENDE. INGET HADE
FÖRÄNDRATS I SAK - DET KUNDE GIVETVIS INTE BLI TAL
OM ATT GE DE OBEROENDE EXPERTERNA TILLTRÄDE TILL
FÄNGELSE- OCH LÄGERARKIVEN. DE FÖREFÖLL DOCK INTE HA
UPPFATTAT DETTA BUDSKAP. NIKISJKIN HADE HAFT ETT
LÅNGT MÖTE MED VON DARDEL I SLUTET AV FÖRRA ÅRET DÅ
HAN KLARGJORT FÖRUTSÄTTNINGARNA FÖR
UNDERSÖKNINGSARBETET. VON DARDEL TYCKTES INTE HA
FÖRSTÅTT UTAN HELA TIDEN ÅTERKOMMIT TILL FRÅGAN OM
NÄR MAN KUNDE FÅ RESA UT I REGIONERNA OCH GÅ IGENOM
ARKIVEN.

EFTER ATT HA AVSLUTAT SAMTALET MED NIKISJKIN
FÖRKLARADE ROGINSKIJ FÖR GULLGREN ATT HAN HADE
INTRYCK AV ATT WALLENBERG-UTREDNINGEN NÅTT EN PUNKT
DÄR DEN ALLTMER LIKNADE EN RITUAL. DEN RYSKA SIDAN
VILLE AVSLUTA UTREDNINGEN SÅ SNART SOM MÖJLIGT OCH
FÖREFÖLL ENLIGT ROGINSKIJ UPPFATTA ATT DETTA ÄVEN
VAR DEN SVENSKA OFFICIELLA POSITIONEN. DET STÖRANDE
MOMENTET FÖR DEN RYSKA SIDAN VAR ENLIGT ROGINSKIJ DE
OBEROENDE EXPERTERNA. FÖR ATT HANTERA DESSA ORDNADE
DEN RYSKA SIDAN MÖTEN SOM DOCK ENBART HADE ETT
RITUELLT ELLER PROTOKOLLÄRT SYFTE. DEN RYSKA SIDAN
HADE UNDER SENARE ÅR TAPPAT INTRESSE FÖR
WALLENBERG-UTREDNINGEN OCH ANSÅG DEN NU ENDAST VARA
BESVÄRANDE. INGEN AV DEN RYSKA SIDANS FÖRETRÄDARE
VAR LÄNGRE SÄRSKILT ENGAGERAD,

SKULLE DÅ EN HÄNVÄNDELSE PÅ T.EX. VICE
INRIKESMINISTERNIVÅ KUNNA LEDA TILL EN FÖRÄNDRAD
RYSK INSTÄLLNING I FRÅGAN OM FÄNGELSE- OCH
LÄGERARKIVEN? EJ SÄRSKILT SANNOLIKT, FÖRKLARADE
ROGINSKIJ. KLIMATET HADE BLIVIT ALLT KYLIGARE. DET
BLEV ALLT SVÅRARE ATT FÅ TILLGÅNG TILL HISTORISKA
DOKUMENT ÖVERHUVUDTAGET. MEN MAN KUNDE SOM VANLIGT
INTE UTESLUTA NÅGONTING. EN SÅDAN HÄNVÄNDELSE MÅSTE
I SÅDANT FALL SKE GENOM ATT DEN SVENSKA AMBASSADÖREN
OCH HANS MAGNUSSON ENSAMMA SAMMANTRÄFFADE MED DEN
ANSVARIGE VICE INRIKESMINISTERN.

GULLGREN INSKÖT ATT WALLENBERG-GRUPPEN JU FAKTISKT
HADE FÅTT TILLTRÄDE TILL VLADIMIR-FÄNGELSET FÖR
NÅGRA ÅR SEDAN. ROGINSKIJ AVFÄRDADE MED EFTERTRYCK
MÖJLIGHETEN ATT NÅGOT LIKNANDE SKULLE KUNNA
UPPREPAS. VLADIMIREXPEDITIONEN HADE VARIT HELT UNIK.
ENDAST I TVÅ ANDRA FALL HADE EN LIKNANDE ÖPPENHET
VISATS - EN GÅNG I MORDVINIEN OCH EN GÅNG I PERM.
DESSA TVÅ SENARE FALL VAR DOCK MYCKET SPECIELLA OCH
ÖPPENHETEN HADE DÅ TILL STOR DEL VARIT EN FÖLJD AV
ETT STARKT ENGAGEMANG AV DE LOKALA FÖRETRÄDARNA FÖR
FSB OCH MVD.

FORTS.

VLADIMIREXPEDITIONEN LYCKADES TILL FÖLJD AV EN RAD SAMMANTRÄFFANDE OMSTÄNDIGHETER. DET HADE DÅ PÅGÅTT EN INTENSIV MAKTKAMP MELLAN STATSLEDNINGARNA FÖR RYSSLAND RESP SOVJETUNIONEN. LÄGET I STATSAPPARATEN HADE VARIT KAOTISK. ROGINSKIJ HADE DESSUTOM PERSONLIGEN ARBETAT MYCKET HÅRT FÖR ATT EXPEDITIONEN SKULLE FÅ KOMMA TILL STÅND. ENLIGT ROGINSKIJ HADE DOCK ÄVEN DEN RYSKA ÖPPENHETEN I VLADIMIR VARIT EN RITUAL AVSEDD ATT TILLGODOSE UTLÄNDSKA PÅTRYCKNINGAR OM INFORMATION I WALLENBERG-ÄRENDET.

4. KUNDE ROGINSKIJ TÄNKA SIG ATT I SKRIFTLIG FORM SAMMANFATTA SINA REKOMMENDATIONER OM HUR DET FORTSATTA UNDERSÖKNINGSARBETET BORDE BEDRIVAS? ROGINSKIJ FÖRKLARADE ATT DETTA SKULLE VARA MENINGSLÖST SÅVITT AVSÅG ARBETET MED KARTOTEKEN. FÖR UPPGIFTEN ATT SÖKA EFTER E N PERSON, SÅSOM DE OBEROENDE EXPERTERNA FÖREFÖLL EFTERSTRÄVA, FANNS INGEN ANNAN METOD ÄN ATT GÅ IGENOM ALLA REGISTERKORT. FÖR ÖVRIGT FÖRSTOD INTE ROGINSKIJ VAD DETTA ARBETE SKULLE KUNNA GE FÖR RESULTAT. ENLIGT ROGINSKIJ VAR DET INTE TROLIGT ATT KARTOTEKEN INNEHÖLL NÅGON INFORMATION AV BETYDELSE FÖR WALLENBERG-UTREDNINGEN.

BETRÄFFANDE UNDERSÖKNINGAR AV PERSONAKTERNA FÖRKLARADE ROGINSKIJ ATT HAN EJ HADE ERFARENHET AV HUR MVD:S ARKIV VAR ORGANISERADE OCH HAN DÄRFÖR FÖLJAKTLIGEN EJ KUNDE GE NÅGRA REKOMMENDATIONER OM HUR DESSA BORDE UNDERSÖKAS. BETRÄFFANDE ALLMÄNNA PRINCIPER FÖR ARKIVSTUDIER UPPREPADE ROGINSKIJ HUVUDDRAGEN I SIN METODIK ATT STUDERA NYCKELDOKUMENT I SITT ARKIVSSAMMANHANG O.S.V. DESSA PRINCIPER VAR JU EMELLERTID REDAN VÄL KÄNDA FÖR DEN SVENSKA SIDAN.

5. PÅ FRÅGAN OM ROGINSKIJ SKULLE VARA BEREDD ATT DELTA I ETT FÖRMÖTE MED DE OBEROENDE EXPERTERNA INFÖR MÖTET MED NIKISJKIN DEN 20 ELLER 21 MARS, LÄT ROGINSKIJ MED TYDLIGHET FÖRSTÅ ATT HAN E J SKULLE VARA BEREDD HÄRTILL. ROGINSKIJ UPPREPADE ATT HAN ANSÅG DET HELA VARA EN KOMEDI. ROGINSKIJ VAR DOCK FORTFARANDE BEREDD ATT MEDVERKA I DET OFFICIELLA MÖTET MED NIKISJKIN OCH DENNES MEDARBETARE. ROGINSKIJ FÖRKLARADE ATT HAN DÄRMED ÄN EN GÅNG SKULLE VARA BEREDD ATT MEDVERKA I "RITUALEN", OM ÄN NÅGOT MOTVILLIGT.

6. I EN UTVIKNING FÖRKLARADE ROGINSKIJ ATT DEN RYSKA SIDAN REDAN FRÅN BÖRJAN BORDE HA UTSATTS FÖR ETT STÖRRE TRYCK. I VÄSTERLANDET FÖREFÖLL MAN INTE FÖRSTÅ ATT DET BARA FANNS ETT SÄTT ATT FÖRHANDLA FRAMGÅNGSRIKT MED RYSSAR OCH DET VAR ATT SÄTTA HÅRT MOT HÅRT. I WALLENBERG-ÄRENDET HADE DEN RYSKA SIDAN - FELAKTIGT ENLIGT ROGINSKIJ - TILLÅTITS ATT BEGRAVA FRÅGAN I EN KOMMISSION. KOMMISSIONENS RYSKA LEDAMÖTER HADE HELA TIDEN VARIT PERSONER UTAN EGENTLIGT INFLYTANDE. NU HADE ÄVEN DESSA TAPPAT INTRESSET.

7. SLUTLIGEN FÖRKLARADE SIG ROGINSKIJ PÅ GULLGRENS FRÅGA BEREDD ATT GRANSKA ORIGINALDOKUMENTEN I WALLENBERG-ÄRENDET I SITT ARKIVSSAMMANHANG.

FORTS.

ROGINSKIJ STÄLLDE SIG DOCK TVIVLANDE TILL ATT DEN RYSKA SIDAN VERKLIGEN SKULLE MEDGE ATT HAN UTFÖRDE ETT SÅDANT ARBETE. TIDERNÄ HADE FÖRÄNDRATS OCH MÖJLIGHETERNA ATT BEDRIVA ARKIVSTUDIER BLEV ALLT MINDRE. OM DET TROTS ALLT SKULLE BLIR MÖJLIGT, SKULLE GANSKA LÅNG TID ÅTGÅ FÖR ETT SÅDANT ARBETE - ETT PAR MÅNADER ELLER SÅ. DETTA SKULLE DOCK VARA ETT MENINGSFULLT ARBETE TILL SKILLNAD FRÅN PLANERNA ATT GÅ IGENOM HUNDRATUSENTALS REGISTERKORT I ETT TIOTAL ARKIV PÅ OLIKA PLATSER I RYSKA FEDERATIONEN. GULLGREN TILLADE ATT DEN SVENSKA SIDAN SKULLE VARA BEREDD ATT ARVODERA ROGINSKIJ FÖR ETT EVENTUELLT KOMMANDE GRANSKNINGSARBETE.

S E C U N D O. MOT BAKGRUND AV VAD SOM FRAMKOM VID GULLGRENS SAMTAL MED ROGINSKIJ GÖR VI FÖLJANDE REFLEKTIONER INFÖR MÖTET MED NIKISJKIN DEN 20 ELLER 21 MARS.

1. VID KONTAKTER SOM VON DARDEL OCH MAKINEN HAFT MED AMBASSADEN DEN SENASTE TIDEN HAR FRAMGÅTT ATT DESSA FÖREFALLER UTGÅ FRÅN ATT MÖTET I MOSKVA KOMMER ATT LEDA TILL FASTSTÄLLANDE AV ARBETS- OCH RESEPLAN INFÖR DET FORTSATTA UNDERSÖKNINGSARBETET I FÄNGELSE- OCH LÄGERARKIVEN. DET VERKAR KLART ATT DEN RYSKA SIDAN FÖRETRÄDD AV NIKISJKIN EJ HAR FÖR AVSIKT ATT TILLGODOSE DESSA ÖNSKEMÅL. VI BÖR DÄRFÖR HA EN MENTAL BEREDSKAP FÖR ATT DE BÅDA SIDORNAS SKILDA FÖRVÄNTNINGAR KOMMER I ÖPPEN DAGER UNDER MOSKVA-MÖTET. DE OBEROENDE EXPERTERNA KAN TÄNKAS REAGERA PÅ OLIKA SÄTT NÄR DE KONFRONTERAS DIREKT MED DEN RYSKA POSITIONEN.

2. DET BÖR NOTERAS ATT ROGINSKIJ UNDER SAMTALET MED GULLGREN UPPREPADE SIN SKEPSIS BETRÄFFANDE MÖJLIGHETERNA ATT UPPNÅ KONKRETA RESULTAT I FÄNGELSE- OCH LÄGERARKIVEN. ROGINSKIJ KAN GIVETVIS MISSTA SIG HÄRVIDLAG. SAMTIDIGT FÖREFALLER ROGINSKIJ VARA EN ERFAREN ARKIVFORSKARE MED LÅNG ERFARENHET AV ARBETE I RYSKA ARKIV. ROGINSKIJ HAR MEDGIVIT ATT HANS ENGELSKA-KUNSKAPER ÄR BRISTFÄLLIGA. DET KAN DÄRFÖR INTE UTESLUTAS ATT HAN EJ TILL FULLO LYCKATS TILLGODOGÖRA SIG INNEHÅLLET I MAKINENS/MESINAIS PM. FAKTUM KVARSTÅR DOCK ATT HANS KRITIK SYNES RIKTA SIG I FÖRSTA HAND MOT SJÄLVA I D E N ATT GENOMFÖRA DYLIKA UNDERSÖKNINGAR DÅ HAN EJ TROR ATT DE KOMMER ATT LEDA TILL NÅGOT FRUKTBART RESULTAT.

3. TROTS DEN DISKREPANS SOM SÅLUNDA FÖRELIGGER MELLAN DELS Å ENA SIDAN DE OBEROENDE EXPERTERNAS ÖNSKEMÅL OCH Å ANDRA SIDAN DEN RYSKA SIDANS OVILLIGHET ATT TILLMÖTESGÅ DESSA, DELS Å ENA SIDAN DE OBEROENDE EXPERTERNAS FÖRHOPPNINGAR OM KONKRETA RESULTAT AV PROJEKTET I REGIONERNA, OCH Å ANDRA SIDAN ROGINSKIJS SKEPSIS HÄRVIDLAG, TORDE ETT MÖTE AV DEN KARAKTÄR SOM PLANERATS TILL DEN 20 ELLER 21 MARS ENLIGT AMBASSADENS ÅSIKT ÄNDÅ KUNNA MOTIVERAS.

- UNDER ETT SÅDANT MÖTE SKULLE DE OBEROENDE EXPERTERNA TILLSAMMANS MED NIKISJKIN OCH HANS MEDARBETARE KUNNA GÅ IGENOM DE ÖNSKEMÅL SOM FRAMFÖRS I MAKINENS/MESINAIS PM. DÄRVID SKULLE KUNNA

FORTS.

KONSTATERAS DELS VAD SOM REDAN UTFÖRTS OCH VAD SOM ÅTERSTÅR ATT GÖRA, DELS VILKA DOKUMENT SOM REDAN FÖRTS TILL MOSKVA OCH VILKA SOM FORTFARANDE FINNS KVAR I REGIONARKIVEN. BETRÄFFANDE DEN SENARE GRUPPEN SKULLE DÄRVID KUNNA BEGÄRAS ATT ÄVEN DESSA FÖRS TILL MOSKVA.

- DE OBEROENDE EXPERTERNAS MOSKVA-BESÖK SKULLE KUNNA UTNYTTJAS TILL ATT UNDERSÖKA SÅVÄL DE DOKUMENT SOM NYLIGEN FÖRTS TILL MOSKVA SOM DE DOKUMENT SOM ENLIGT NIKISJKIN EN LÄNGRE TID FÖRVARATS PÅ DENNES KONTOR.

DETTA ÄR VÄL DOCK KNAPPAST VAD DE OBEROENDE EXPERTERNA FÖRVÄNTAR SIG AV MOSKVA-MÖTET. KANSKE BÖR DE DÄRFÖR FÖRBEREDAS HÄRPÅ.

4. MÖJLIGHETERNA ATT DÄRTILL FÅ UNDERSÖKA KARTOTEKEN I REGIONARKIVEN FÖREFALLER I NULÄGET MER BEGRÄNSADE. SÅDANA UNDERSÖKNINGAR TORDE FÖRUTSÄTTA BESÖK I ARKIVEN OCH ÄVEN FYSISK HANTERING AV REGISTERKORTEN. EN FÖRÄNDRING AV DEN NUVARANDE RYSKA POSITIONEN FÖREFALLER KRÄVA BESLUT PÅ ÅTMINSTONE VICE-MINISTERNIVÅ.

DEPARTEMENTET HAR NATURLIGTVIS BÄTTRE MÖJLIGHETER ATT AVGÖRA HUR VI SKALL HANTERA DENNA FRÅGA SAA ATT DET BÄST GAGNAR WALLENBERG-UTREDNINGEN.

T E R T I O. MOT BAKGRUND AV DET NUVARANDE LÄGET I WALLENBERG-UTREDNINGEN BÖR MAN KANSKE ÅNYO FUNDERA ÖVER NYA VÄGAR FÖR ATT NÅ ÖKAD KLARHET OM RAOUL WALLANBERGS ÖDE. FRÅGAN OM ETT BREV FRÅN VON DARDEL TORDE VARA FORTSATT AKTUELL. DÄRTILL FINNS JU MÖJLIGHET ATT TA UPP WALLENBERG-ÄRENDET UNDER TJERNOMYRDINS BESÖK - OM DETTA SKULLE ANSES VARA ÄNDAMÅLSENLIGT.

FREDEN

AMBASSADEN MOSKVA AF FREDEN

Ex till:

Talmannen
Kab. sekr.

Polchefen
Ch Pol 1:1
von Dardel

Carl Persson

Olson, ESEK

Foyer, Pol 1:1

Wallenberg-Förening

Amb. Moskva

Amb Tel Aviv

Amb Washington

Amb Ottawa

Amb Budapest

ekp. 96-03-12

a.a. / L

Ambassadrådet Lage Olson

STOCKHOLM

65/003

1996-03-08			
Avd	Gr	Mal	En I
P	2		

(Pal)

Raoul Wallenberg
(1 bil)

Broder,

I annat sammanhang har jag inrapporterat, att den brittiska regeringen beslutat anslå 15.000 pund till den insamling för en staty av Raoul Wallenberg, som sedan ett år pågår i London. Regeringen hade 26 februari initierat en debatt i underhuset, varvid bitr. utrikesministern, med särskilt ansvar för Europa-frågor, David Davis avslutade diskussionen med här nämnda tillkännagivande. Protokollet från debatten ger en god bild av den brittiska synen på Raoul Wallenbergs gärning, beskriver de brittisk-svenska kontakterna i ärendet samt berör även varför det inte var möjligt att utnämna Raoul Wallenberg till brittisk hedersmedborgare.

Jag skulle föreställa mig, att debattprotokollet kan intressera delar av Raoul Wallenbergs familj.

Lars-Ake Nilsson

Raoul Wallenberg

Motion made, and Question proposed, That this House do now adjourn.—[Mr. Ottaway.]

10.16 pm

Mr. David Amess (Basildon): "Hero" is an apt word to describe someone who saves the life of another person. There is no word in the English dictionary to describe someone who saved the lives of more than 100,000 people, which is what Raoul Wallenberg did in 1944. I am not Jewish—I am a member of the Roman Catholic faith—but I would have been proud to have been born a Jew. People of my generation cannot believe the atrocities that occurred during the second world war—and we thought that we would never see such atrocities again. Sadly, wicked people in this world are carrying out certain atrocities.

The purpose of tonight's Adjournment debate is to pay tribute to Raoul Wallenberg. In 1944, the United States War Refugee Board was established in response to President Roosevelt's desire to save innocent victims of the Nazis. The board saw in Hungary an opportunity to save the lives of hundreds of thousands of Hungarian Jews—practically the last surviving remnants of Jewry in Nazi-occupied Europe—who were facing extermination.

Raoul Wallenberg—a young Swedish diplomat, who was born in 1912 into a wealthy and influential family of bankers—was approached by the War Refugee Board to represent it in Budapest. He agreed, and in July 1944 he went to Budapest as the official representative of the board and the first secretary of the Swedish legation. When he arrived in the city, its Jewish population of 230,000 were confronted with the prospect of imminent deportation to Auschwitz for extermination—a fate that more than 500,000 Hungarian Jews living outside Budapest had already suffered.

Wallenberg's task was to save as many Jewish lives as possible. On his arrival, he immediately began to issue the certificates for Jews who already had visas for Sweden. In addition, he invented on the spot what was to rescue approximately 100,000 people—the *schutz-pass*, or protected passport.

Almost daily, Wallenberg visited the railway stations in Budapest whence Jews were being transported to Auschwitz in sealed cattle trucks. He watched carefully. Speaking with the authority of a Swedish diplomat, he would order the Germans to open the doors of the wagons so that he might check that none of those inside held Swedish passports. Once inside, he would distribute his *schutz-passes* or accept any document, however trivial, that bore Hungarian script, which the Germans could not understand—library cards, driving licences, receipts.

In November 1944, Adolf Eichmann ordered that all remaining Hungarian Jewish women and children be rounded up and marched 125 miles to the Austrian border, from where they would be transported to Auschwitz. The Germans devised that gruelling one-week trek in the bitter cold, for which no food or winter clothing was provided, as a means of killing as many of the marchers as possible through exhaustion and starvation.

On hearing of the exodus, Wallenberg drove along the route passing out food, water, clothing and, of course, Swedish *schutz-passes*. A skilled negotiator, who understood that an air of authority was enough to dissuade most

Germans from challenging him, he succeeded in acquiring several properties, which he established as Swedish sovereign property by flying the Swedish flag and which thus benefited from Swedish diplomatic protection.

In the dying days of the German occupation of Budapest, the Nazis decided to liquidate the Jewish ghetto. The conditions in the ghetto were appalling—families were separated, there was a lack of food and clothing and people were dying of starvation and disease. On hearing of the Nazis' plans, Wallenberg confronted the German commanders and told them that he would personally ensure that they were hanged as war criminals if they proceeded with their plans—a credible threat, given that the German army's retreat in the east was gathering pace and Russian artillery could be heard in the distance as they advanced towards the city. The plan was halted, thereby saving an estimated 70,000 more lives.

On 17 January 1945, Raoul Wallenberg was driven to the Russian commander, who was leading the troops approaching Budapest, to obtain supplies for the surviving Jews. He never returned. There has been controversy about what happened to him. I, like other hon. Members, cannot be certain. The only person who could have told us was Andrei Gromyko, who I believe took that knowledge to his grave.

The purpose of the debate—I have received support from both sides of the House—is to allow us to join together in providing a tribute to Raoul Wallenberg. I am delighted to say that many people have inspired the Wallenberg appeal. It is a project of the International Council of Christians and Jews, administered by the Holocaust Educational Trust.

Ten years ago, I knew little about Raoul Wallenberg. Several people, including Danny Smith of the Jubilee Campaign, and Paul Lennon, inspired my original interest. From that moment, I was so moved by the man's achievements that I decided to bring them to the attention of the House. In 1989, I tabled an early-day motion, which was signed by almost 100 Members of Parliament. On 22 March that year, I introduced a 10-minute Bill entitled the British Nationality (Honorary Citizenship) Bill. It was not opposed, but there was not enough time for it to pass through its stages in this House and the other place. On 8 January 1990, I introduced another private Member's Bill, the Wallenberg (Memorial) Bill, which aimed to persuade the powers that be to set aside a piece of land for a monument.

All of that is now of no consequence because Sir Sigmund Sternberg, Maurice Djanogly and Lionel Altman have established a wonderful committee, which involves a number of hon. Members on both sides of the House. We have launched a very successful appeal and, so far, raised almost half the money that is required. The tribute would be a prestigious and imposing monument to Raoul Wallenberg and would be erected in Great Cumberland place on a landscaped semi-circular piece of ground donated by Westminster city council—for which I thank Councillor Davis. It will stand in front of the Marble Arch synagogue, close to the Swedish embassy.

The project will cost £100,000 and a British sculptor of international repute, Phillip Jackson, has been commissioned to create the monument. I hope that my hon. Friend the Minister will examine my final points carefully.

Dr. Robert Spink (Castle Point): My predecessor, Lord Braine—who was a former Father of the House—said in another place that Wallenberg symbolised the

"determination to remain human, caring and free in the face of unspeakable tyranny".—[*Official Report, House of Lords*, 15 February 1995; Vol. 561, c. 703.]

Will my hon. Friend join me in congratulating Lord Braine, whose human rights work is so widely known and acclaimed?

Mr. Amess: I certainly will. My hon. Friend the Member for Castle Point, my noble Friend Lord Braine of Wheatley and I attended the funeral of our beloved agent Barbara Allen this morning. I was reminded then of the wonderful work that my noble Friend has done in supporting the Wallenberg appeal.

My hon. Friend the Minister may be interested to learn that we have applied for an award from the Arts Council lottery board, which is progressing at the moment. On the Saturday one week before holocaust day in April, rabbis in synagogues throughout the United Kingdom—including Westcliff in Southend—will launch special appeals to their communities in an effort to raise money to meet the £100,000 target.

I pay tribute to the interest and help that we have received from the Swedish and Hungarian ambassadors. Finally, I pay tribute to all hon. Members—this is not a party-political matter—many of whom are present this evening, who have supported the effort to build a monument to Raoul Wallenberg. I hope that a person of great note will be asked to unveil it. I hope also that future generations, not only from this country but visitors to London from all parts of the world, will look at the monument and recall that, at a time when so many individuals did not achieve great things, one very great man saved more than 100,000 lives and sacrificed his own.

10.29 pm

Mrs. Llin Golding (Newcastle-under-Lyme): I am honoured to speak some words of praise in memory of Raoul Wallenberg.

At a recent meeting in the House I met a lady who belonged to a group of people from Hungary who considered it their duty to keep alive the memory of Raoul Wallenberg. She told me that she had met a number of people who had been saved by that remarkable man. They described him as a gallant young man who stood out from the crowd and who, with enormous self-confidence and nerve, issued false documents that gave them protection and a passport to life. I echo all that the hon. Member for Basildon (Mr. Amess) said. Raoul Wallenberg provided a shining light in the evil darkness of that time. We owe it to him and to the thousands he saved to make certain that that light never goes out.

10.30 pm

Mr. John Marshall (Hendon, South): First, I congratulate my hon. Friend the Member for Basildon (Mr. Amess) on introducing this debate and on everything that he has done to preserve the memory of Raoul Wallenberg. Raoul Wallenberg was a beacon of courage and determination during the awful days of the holocaust. The fact that one man could save 100,000 lives is a tribute to his personality, his courage and his determination.

Raoul Wallenberg's tragedy was that, when he had saved so many lives, in 1945 we in the west ignored his fate. After he had been captured by the Russians, the Swedish, British and American Governments did nothing in the years that followed to inquire of the Russians what was happening to him. I do not believe that he died of a heart attack in 1947. I do not believe that the diet in the Russian prisons was so full of cholesterol or that they stuffed him with butter, cream and roast beef. I believe that he was murdered long after 1947. The indifference of the west to his fate was in stark contrast to his courage in ensuring that 100,000 people lived rather than perished in the holocaust.

Mr. Anthony Steen (South Hams): With your permission, Mr. Deputy Speaker.

Mr. Deputy Speaker (Mr. Michael Morris): Order. It is not with my permission; the permission rests entirely with the hon. Member for Basildon (Mr. Amess). It is not normal to have more than three hon. Members speaking in an Adjournment debate, unless the hon. Gentleman has the agreement of the Minister.

The Minister of State, Foreign and Commonwealth Office (Mr. David Davis) indicated assent.

Mr. Amess: I am aware of the pressure that the Minister is under, but I believe that two hon. Members wish to speak for just a few seconds, and I would welcome their contribution.

10.32 pm

Mr. Steen: I pay tribute to my hon. Friend the Member for Basildon (Mr. Amess) for raising this very important matter. Hon. Members on both sides of the House wish to pay tribute to him for persevering for many years until he managed to persuade the authorities to build a monument to a very great man. I hope that the Minister will be able to make encouraging sounds about the other half of the money needed to complete the project.

10.33 pm

Mrs. Barbara Roche (Hornsey and Wood Green): I shall make some very brief comments. I was born in 1954 and I am extremely proud to be Jewish. I grew up with the memory of what the name Wallenberg means. It means a great deal to the Jewish community. He was a shining light; he was a beacon at a time when it would have been convenient for people to forget, ignore and hide their heads in the sand. He did not do so and we owe him a great debt. I am proud that we are having this debate tonight. I am also extremely proud that one of my constituents to whom the hon. Member for Basildon (Mr. Amess) referred is Sir Sigmund Sternberg, who is a wonderful figure. We in the Jewish community are proud of him, but he is also famous and well-known in the Christian community. I pay tribute to Raoul Wallenberg, and to all my colleagues for their work. I wish the memorial every possible success.

10.34 pm

The Minister of State, Foreign and Commonwealth Office (Mr. David Davis): I thank more than usually my hon. Friend the Member for Basildon (Mr. Amess) for his

moving tribute to a man who unquestionably deserves no less than my hon. Friend's words. I particularly welcome the fact that there were tributes from both sides of the House—I was tolerant, because it was appropriate to show that the House is united in its admiration of Raoul Wallenberg's qualities.

Raoul Wallenberg was an exceptionally courageous man whose selfless efforts saved many thousands of lives, for which he deserves to be remembered. I am grateful to my hon. Friend for giving me the opportunity to add my tribute to Wallenberg's bravery. Although I am replying on behalf of the Government, I will speak for a few moments on a personal basis.

Ever since first reading about Wallenberg rather more than 10 years ago, I have been inspired by his conviction, principle, humanity and, above all, selfless bravery. There are few people of whom I could say without qualification that they are my heroes, but Raoul Wallenberg is one of them. His deeds provide a source of inspiration to which we should all aspire, even if none of us could match them.

I make no apology for repeating some of the facts of which my hon. Friend the Member for Basildon reminded the House. Wallenberg went to Budapest in 1944 to head a special department of the Swedish legation, charged with helping persecuted Jews wherever possible. He left behind a secure and comfortable life in Stockholm to take up his mission. He found himself plunged into the horrors of Adolf Eichmann's extermination programme.

Lars Berg, a colleague of Wallenberg's in the Swedish legation in Budapest in July 1944 and a career diplomat, said:

"Raoul Wallenberg began from such a hopeless starting point, with such small resources and with such a lack of actual force to back him up. When he arrived to organise help for the Hungarian Jews, he was nothing but a blank page. He was not a career diplomat. His knowledge of the Hungarian language was limited. He knew no one of importance in Budapest. However, he had a job to do: to stop the already initiated deportations of the Hungarian Jews, to give them food and shelter and, above all, to save their lives. The most remarkable thing about Raoul Wallenberg's work was that it was not based on any legal rights. His task was not to protect any Swedish subjects, Allied prisoners of war, wounded or sick people. Neither he nor the Swedish legation had any right to interfere with the manner in which the Hungarian authorities chose to handle their problems—in this instance, the Jews. Wallenberg was not supported by physical force—neither weapons nor soldiers gave weight to his words. He began his mission with only one source of power—an unfaltering faith in himself, buttressed by the justness of his cause. His only protection was a diplomatic passport."

By the time that Wallenberg arrived in Budapest, the majority of the Hungarian Jewish population—numbering more than 400,000, mainly from the provinces—had already been deported to Auschwitz. The Jews remaining in Budapest were left until last. Wallenberg worked with the energy of a man possessed. In close to six months, risking his own life on a regular basis, he saved thousands who would otherwise have perished in the holocaust. It is widely thought that, directly and indirectly, he saved a 100,000 people.

Raoul Wallenberg started by designing and issuing Swedish "passports"—documents that had no legal status but which were designed to achieve recognition by their extravagant symbolism. Wallenberg originally had permission to issue 1,500 such documents but ultimately issued many thousands. Witness reports even record Wallenberg issuing those passports to Jews already loaded on to cattle trucks waiting to depart for the concentration

camps, and to Jews in the forced marches to the border, en route to the same fate—both times under the noses of the Nazis.

Wallenberg's audacity and resourcefulness saved many Jews from certain death. He saved many more Jews by providing safe houses—buying up property and marking it with the Swedish flag.

Above all, however, Wallenberg's genius lay in his ability to motivate and inspire, drawing in other neutral representations in Budapest to work with him; to co-ordinate the relief efforts; and to deal with the enemy in whatever form necessary. He would bribe officials to gain advance information on planned raids and death marches; he reasoned with, bargained with and cajoled those in authority, including the Nazis, to spare lives; and when all else failed, he threatened reprisals after the war when it was clear that the tide had turned.

When the Russians entered Budapest some 120,000 Jews had survived the Final Solution, some if only barely alive in the ghettos. Per Anger, another Swedish diplomat who had worked alongside Wallenberg, said that

"he was the only foreign diplomat to stay behind in Pest with the sole purpose of protecting these people. And he succeeded beyond all expectations. If you add them all up, 100,000 or more people owed their lives to him".

The tragedy is that Wallenberg was not to share the freedom that he had won for so many others. A moment of liberation for others was the moment in which his captivity began. No one can dispute that we owe it to Wallenberg's memory to help to establish his fate.

It is well known that in January 1945, Wallenberg was taken into custody by the Red army, transported to Moscow and gaoled. What exactly happened next remains unanswered. For years the Soviet authorities denied that they held him. It was not until some 12 years later, in 1957, that Andrei Gromyko, then Deputy Foreign Minister, informed the Swedes that Wallenberg had died of a heart attack, at 36, in the Lubyanka—the notorious KGB headquarters—in 1947. That, of course, was not the end of the story.

A number of approaches have been made over the years to press the Russians to provide a full and frank account of what happened to Wallenberg after he was taken into Soviet custody. Unfortunately, despite a greater openness in Russia today, such a response has not yet been forthcoming. Efforts continue to elicit one.

The Swedish Government, with whom we remain in contact on this issue, believe that the best hope of making progress now lies with the joint Swedish-Russian Wallenberg working group. This was established in 1991 to search for relevant documents and to interview persons who might have knowledge of the circumstances surrounding Wallenberg's disappearance and subsequent fate. This group is continuing its work.

The group held its 12th meeting in Moscow in September 1995 and it is hoping to publish a common report by the end of this year; but it is slow and painstaking work. We hope that answers may be found in the Russian archives. Sadly, the group has made no breakthrough yet, possibly because the bulk of the documents relating to Wallenberg may have been destroyed by the Soviet security forces responsible, anxious to cover their tracks.

The evidence about Wallenberg's fate is not clear. Despite reports of sightings of Wallenberg which date from as late as 1986, none of these have been

[Mr. David Davis]

corroborated by the joint working group or the researchers who preceded them. On the other hand, the version of events recounted by the former KGB officer Oleg Gordievsky in his book "KGB" ties in with earlier Russian claims that Wallenberg died in a Soviet prison in 1947. While the Soviet authorities had tried to claim that Wallenberg died from a heart attack, Gordievsky states that he was shot, no later than 1947.

The uncertainty is frustrating. We sympathise with the relatives and surviving friends of Wallenberg for whom the lack of any clear information about his fate must be unimaginably distressing. The full facts of this case need to be uncovered. We will continue to give our support to the joint working group.

Wallenberg was made an honorary citizen of the United States in 1981, of Canada in 1985 and of Israel in 1986. Many have called for Wallenberg to be given a similar honour in the UK. Indeed I am aware that my hon. Friend introduced a Bill under the 10-minute rule in March 1989. The Bill was to provide for the award of honorary British nationality to any individual for outstanding humanitarian services in Hungary during the period July 1944 to January 1945. The clear intention of the Bill was to award honorary British citizenship to Raoul Wallenberg.

More recently, Lord Braine of Wheatley also raised the idea of honorary citizenship during a debate, in February 1995, to mark the 50th anniversary of Wallenberg's disappearance.

Mr. Sumberg: Is my hon. Friend aware of the Jewish saying, "He who saves one life, saves the whole world"?

On the basis of that, Raoul Wallenberg saved many, many worlds. Would it not be right for our country, which did so much to fight the second world war and to secure the freedom and safety of those Jews who remained, to make the gesture of conferring citizenship?

Mr. Davis: My right hon. Friend the former Foreign Secretary and I looked at that possibility closely. In the time available I cannot go through all the problems involved, but we established that they were insuperable. Her Majesty's Government have been keen, however, to help with other possibilities for honouring Wallenberg.

My hon. Friend the Member for Basildon outlined the arrangements behind the organisation of an appeal to erect a memorial to Wallenberg in Great Cumberland place. The cost of the project and its upkeep in perpetuity will be approximately £100,000. I understand that the hope is to have the memorial unveiled and dedicated within a year and that the organisers are hoping to trace survivors among the Wallenberg 100,000 to invite to the unveiling. I have seen the plans for the memorial. It will be an impressive tribute.

I wish the appeal every success. I must tell my hon. Friend that I have little influence with the Arts Council, but Her Majesty's Government are to donate £15,000 to the appeal. I look forward to the day when the memorial is completed and graces London, a worthy symbol of the British people's admiration for a very, very great man.

Question put and agreed to.

Adjourned accordingly at fifteen minutes to Eleven o'clock.

KOPIA TILL:

SB
UM
BITR UM
KABS
POLCH
BITR POLCH
SS KARLSSON
CH POL 1
POL 1:1

[REDACTED]

INKOM UTRIKESDEPARTEMENTET

[REDACTED]

[REDACTED]

(Bal)

AVD.	GR.	MÅL
P	2	ent

[REDACTED] till Moskva
96-03-12 / ah
m

AMBASSADEN MOSKVA

1996-03-12

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FÖR POL 1:1.

BRÅDSKANDE

RE WALLENBERG.

FORTS.

RE WALLENBERG.

GULLGREN BLEV IDAG UPPRINGD AV VON DARDEL. VID SAMTALET FRAMKOM ATT VON DARDEL, MESINAI, MAKINEN OCH BERGER ANLÄNDER TILL MOSKVA DEN 19 MARS MED SAS FRÅN STOCKHOLM. VON DARDEL FÖRKLARADE ATT MESINAI OCH BERGER VAR I BEHOV AV VISUMSTÖD. EFTER SAMTAL MED TATARINTSEV AVSER VI GENOM NOTE TILL MID BEGÅRA ATT VISUM UTFÄRDAS AV RYSKA AMBASSADEN I STOCKHOLM FÖR MESINAI OCH BERGER FÖR PERIODEN 19-25 MARS.

I VÅRA KONTAKTER MED DEN RYSKA SIDAN HAR VI HITTILLS ENLIGT INSTRUX FRAMFÖRT ÖNSKEMÅL OM SAMMANTRÄFFANDE MED NIKISJKIN OCH DENNES MEDARBETARE DEN 20 E L L E R DEN 21 MARS. VILKET AV DESSA DATUM BÖR MÖTET ÄGA RUM? I ERT KRYPTOFAX NR 45 ANGES ATT DET OFFICIELLA MÖTET BÖR FÖREGÅS AV ETT MÖTE MED DE OBEROENDE RYSKA EXPERTERNA. KVARSTÅR DETTA ÖNSKEMÅL MOT BAKGRUND AV ROGINSKIJS UTTALANDEN UNDER FÖRRA VECKANS SAMTAL MED GULLGREN?

I SYFTE ATT SKAPA FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ETT GIVANDE MÖTE MED NIKISJKIN ET.CON. TROR VI ATT DET VORE ÄNDAMÅLSENLIGT ATT I FÖRVÄG ÖVERSÄNDA SAMTALSPUNKTER FÖR MÖTET TILL DEN RYSKA SIDAN. TACKSAM ERHÅLLA UNDERLAG HÄRTILL FÖR VIDAREBEFORDRAN TILL NIKISJKIN.

VI UTGÅR FRÅN ATT MAGNUSSON OCH OLSON ANLÄNDER TILLSAMMANS MED DE OBEROENDE EXPERTERNA DEN 19 MARS. SKALL AMBASSADEN BOKA HOTELLRUM FÖR MAGNUSSON OCH OLSON OCH I SÅ FALL FÖR VILKEN PERIOD?

SOM TIDIGARE MEDDELATS BEFINNER SIG GULLGREN I SVERIGE UNDER HELA NÄSTA VECKA. ISTÄLLET KOMMER AAMBS WALLBERG ATT NÄRVARA VID DELEGATIONENS MÖTE MED DEN RYSKA SIDAN. DÅ GULLGREN SÅLEDES BARA TJÄNSTGÖR DENNA VECKA VORE VI TACKSAMMA ERHÅLLA BESKED ENLIGT OVAN SÅ SNART SOM MÖJLIGT SÅ ATT MÖTET I MÖJLIGASTE MÅN KAN FÖRBEREDAS UNDER INNEVARANDE VECKA.

HIRDMAN

AMBASSADEN MOSKVA

FORTS.

SVERIGES AMBASSAD

BONN

Handläggare: Peter Semneby

1996-03-12

Sida 1(1)

DELGES:	AVB
SB	X
UM	X
BITR UM	X
KABS	X
POLCH	X
BITR POLCH	X
SS KARLSSON	X
BITR SS	X
CH POL 1	X
POL 1:1	X
CH POL 1:2	X
POL 1:2	
CH POL 2	
CH POL 2:1	
POL 2:1	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
CH POL 3	
POL 3:1	
POL 3:2	
POL/EU-KORR	

UTRIKES DEF.		
D. No		
96-03-12		
AVL	GR	MÅ
P	2	EW I

UTRIKESDEPARTEMENTET

För Pol 1:1

Re: Wallenberg-ärendet

I väntan på svar på ovancit. miso kan vi meddela att vi under tiden ånyo varit i kontakt med rättsavdelningen vid Auswärtiges Amt, som meddelat att lagen om tillgång till Stasi-arkiven är utformad på ett sådant sätt att det kan bli svårt att få tillgång till arkiven om inte ansökan görs av en privatperson, d.v.s. i detta fall företrädesvis någon av RW:s släktingar. Vi skickar separat ansökningsformulär och lagtext. Hänvändelsen bör göras direkt till den s.k. Gauck-Behörde i Berlin, som förvaltar arkiven. AA har dock lovat att understödja hänvändelsen till Gauck-Behörde för det fall detta skulle behövas. I så fall emotser ambassaden särskild instruktion härom.

Berner

SVERIGES AMBASSAD
BONN

SID 1 (2)
1996-03-13 DNR 101 ✓

L. ELGES:	
SB	✓
AM	✓
BITR UM	✓
KABS	✓
POLCH	✓
BITR POLCH	✓
SS KARLSSON	✓
BITR SS	
CH POL 1	✓
POL 1:1	✓
CH POL 1:2	
POL 1:2	
CH POL 2	
CH POL 2:1	
POL 2:1	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
CH POL 3	
POL 3:1	
POL 3:2	
POL/EU-KORR	

ah.
m

Pel

INR UTRIKES DEP.		
D. No		
96 -03- 1 3		
AVL	GA	MAI
p	2	eu

UTRIKESDEPARTEMENTET

För Hans Magnusson, pol 1:1

Re Wallenberg

Jag tror att Boldin, som ju är en ful fisk, vilket omvittnas av många t ex Tjernjajev och Gratjev, som båda satt hos Gorbatjov, ljuger och fantiserar. Tesen att Bakatin tillsammans med Gorbatjov skulle förstört hemliga KGB-dokument för att sopa igen spåren verkar helt orimlig när man känner B och hans uppenbara och väldokumenterade vilja att skapa klarhet. Boldins intresse att svärta ner Gorbatjov och KGB:s demontör Bakatin är ju uppenbart. Det tycks mig vara en stor skillnad på Katynaffären å ena sidan - en stor, oerhört känslig fråga i de sovjetisk-polska relationerna med många inblandade och för nationerna traumatiska aspekter och W-frågan å den andra. I

MP

denna senare har väl knappast någon idag viktig person några speciella "stakes". M.a.o. Gorbatsjov hade god anledning att ljuga/förtiga sanningen om Katyn men knappast om W. Man kan ju fråga Jakovlev här om - han hade ju båda ärendena i hand och berättade för oss i Kreml 1990 (i samband talmansbesök tror jag det var) hur han av en tillfällighet i transportministeriet fått tag på avslöjande dok. - samtidigt hade han tydligen ej fått reda på vad som fanns i gen.sekr. arkiv några rum längre bort! Den som hade ständig tillgång till detta var väl blott Boldin.

Vad Boldin säger om gen.sekr arkiv stämmer väl annars med vad bl.a. Volkogonov berättade för mig. Pichoya som ju jämte Volkogonov hade huvudansvaret för genomgången kan väl ge er mer detaljerad kunskap. Jag tror V sade till mig att det ej var så lätt att förstöra dok. där utan att det märktes. Som sammanfattning - jag betvivlar att Gorbatsjov haft under ögonen och sedan förtigit och ev. förstört viktiga Wallenbergdokument. Om man skall ge Boldin the benefit of a doubt verkar det fullt möjligt det han tänker på blott gällde Smoltsovpappret. Men osvuret är förstås bäst.

Berner

Pol 1:1 Magnusson/sn

Ärende

R Wallenberg

Datum

1996-03-13

Avd

P

Grupp

2

Mål

Em

pm

Adress

AMBASSADEN MOSKVA

MYCKET BRÅDSKANDE

P 2 E-7

Text

Från Pol 1:1 (Magnusson). Re

Wallenberg

PRIMO. Tack för rapport från samtal med Roginskij samt möte på MID den 30 januari. Av denna sistnämnda framgår bl a motsägelser mellan å ena sidan Nikisjkins accept av Makinens och Mesinais plan och å andra sidan hans konstaterande att när det gällde möjligheten för utomstående oberoende experter att på plats direkt ta del av dokument och registerkort så var den ryska positionen oförändrad.

Jag tror mig nu ha förstått orsaken till denna motsägelse.

Nikisjkin hade vid vårt möte helt enkelt inte haft möjlighet att läsa hela texten - detta p g a den dåliga översättningskapaciteten på rysk sida. Jag har också hört att andra dokument vi överlämnat inte kunnat översättas fullständigt utan endast delvis.

Om så är fallet är det ju lätt att hävda att behovet av medverkan av oberoende experter snarare är ännu större.

Hursomhelst kvarstår behovet av en ordentlig genomgång av arbetets uppläggning, där vi givetvis först får lyssna på Nikisjkin och Co. Deltagande av åtminstone en oberoende rysk expert är mycket viktig. Något förmöte behövs inte, mot bakgrund av vad Roginskij sagt. Vi kanske också redan på förhand skall boka in ett möte med ansvarig viceminister i MVD (efter vårt möte med Nikisjkin), om nu ett totalt dödläge skulle uppstå, d v s om Nikisjkin fortsätter att blockera varje kontakt med lokala arkiv.

Magnusson och Olson anländer 19/3, åter Stockholm den 21/3. Vi bokar hotell Slavjanskaja. Återkommer om samtalspunkter.

SECUNDO. Har svårt förstå Roginskijs uppfattning att vi inte utsatt ryssarna för tillräckligt tryck och att vi tillåtit dem begrava frågan i en kommission. Vi har ju under åren utnyttjat alla påverkansmöjligheter vi haft och dessutom nära samrått med Roginskij under resans gång. Utlovade initiativ av Kovaljov m fl har dock runnit ut i sanden.

Cabinet

LO, MF

Exp 960313

13 MAR 1996 10:12

SID 31/01

Avsändningsort

Pol 1:1 Magnusson/sn

Ärende

R Wallenberg

Datum

1996-03-13

Avd

Grupp

Mål

Adress

AMBASSADEN MOSKVA

Text

INK. AMB. MOSKVA		
D. 19/69		
1996 - 05 - 13		
AVD.	GR.	MÅL
R	18	144/6

L.F.: L Wallenberg
at FA:

Endast för Ambassadören. Från Magnusson (Pol 1:1). Re Raoul Wallenberg.

Ett samtal med Gorbatjov på tu man hand är en god idé liksom ett brev från von Dardel till Gorbatjov (jag diskuterar detta med honom när han kommer till Stockholm den 17 mars).

Ett samtal med Gorbatjov skulle kanske kunna läggas upp på ungefär följande sätt. "Vi har ju vid flera tillfällen tatgit upp Wallenbergärendet med er men det har slagit mig att vi bara haft möjlighet att beröra det ytterst kortfattat, nästan i förbigående. Det kanske också förhåller sig så att ni svävar i föreställningen att vi fått veta allt ni vet om RW och tar detta för självklart. I detta ärende kan dock även vad som synes vara detaljer vara av stor betydelse. Jag skulle därför uppskatta om ni kunde försöka rekapitulera vad ni fick veta om Wallenbergärendet inför ert besök i Sverige 1991 - utöver vad ni sagt till den svenska statsministern - och vilka som redovisade underlaget. Diskuterade ni vid något annat tillfälle detta ärende - t ex med Krjutjkov eller Bakatin? Vad sades betr. förekomsten av avgörande dokument? Uttrycktes tvivelsmål betr. den s.k. Smoltovrapporten? Ni kanske fick veta mera om detta ärende än t ex Jeltsin?" etc, etc.

Guy von Dardel har också framfört tanken att han borde träffa Gorbatjov vid sitt nästa Moskvabesök (jag har dock ännu inte kunnat berätta närmare för honom om ditt samtal med Boldin). von Dardels förslag tål väl att tänka på. Kanske det dock är bättre att Du först och främst träffar Gorbatjov - detta i kombination med ett brev från von Dardel.

Cabinet

13.3.96.

Ex till:

Mogensen, Pal 1:1

Olsson, ESEK

Foyer, Pal 1:1

exp. 96-04-14

to

Lage Olsson.

RPS!

• Allt jag kan hitta med en all herrans frägn
 i bernet som följer, i Gv Dis (nära regel) nummering)

1. RW var inte avslutad i Ut den - har
 ingen periodiser, vilket borde vara
 klart för Gv D efter 50 år. Vad som
 finns i depis arkiv finns på P 2 E¹,
 P 2 E¹ (efterfrågningar) som det 21 E¹,
 allt ingår i RWs arkiv (har ofta näst)
 RW var s.s. "attaché" i Budapest för spec. uppdrag.

2. Har ej haft kontakt med Kärne Fant om
 RW, vet ej vad han överlämnat, har
 i så fall finns hos ex eller på P 2 E¹,
 men det har vi talat om tidigare.

3. I slutet av fallen Lihavenss vet jag alls
 inget om. Handlingarna har de bifogats på
 P 2 E¹ (Ryska papperen?)

4. Betr. RPS och SÄP, kan jag inte hitta
 något. Ex. Carl P o.d. Om

nu SÄPO har något om RW, de talar ja inte ens
om att de har något. Initiativ från alla lägers nivå?
Ligen vet es. (där skinner) något om SÄPO: s aktiv.

5.2.1. Wille. Carlsson som har skrivit i vad om "Svensk
undermåttstjänst 1939-1945". (finns dels i bibliotek)
Där finns om sig, personal och med anvis-
ningar om arkiv m.m.

Bl.a. har Kr. A. personliga arkiv från Carl
Adlerström, Olov Thämel, Helmut Tenberg och
där flera andra ledande i Mil. U.-väsen, varav
Kr. A. kan utgå. (* Svt Kemp; "Pekeren" över till Pekeren: *)
Kr. A. har även Färschabans undermåttst-
sen och handelsrättens arkiv. Även som den
spec. C-lyderna. Men utgå från våra punkter från.
Mycket om detta finns också i McKay "Fram
information till insig" - har har Kr. A. haft
följande arkiv och även (finns dels i bibliotek)
(Kan ev. hjälpa, har i Uppsala, se telefonat)

4:1, sid 2. Besök 1a 4:en även. Läraren väl väntat
sig. Berätt för tillgång till dessa arkiv, varken
jag eller RA vet något om dem, SÄPO har
endast lämnat äldre och "ofärdig" och till
RA, inget från La vilket CP och till kan
väl hjälpa.

5. 8: T. om 1953 på RA; som bekant är dessa
strängt hemliga i 40 år utan undantag.
Kan väl ges ut till 1955 (där. pers) utan några
för att dela fram om RW varit på
toppen (ant. bara i ett ~~stadium~~ framställning)

Det sarskilda myglig, kluven, int. p. var o.d.) Om fallande
genomgång! För tiden efter 56 särskilt mycket. ? (för
genomgång...) (Men användningen finns alltså i kopier på P26^{II})
(harde atm-finner!)

6. Kraft - se man under p. 5.A. Se jänns
a-e:

SOU 1976:19, utgående sedv. av m. militära
underrättelseverksamhet, reg. m. - delvis m.o.o.

JB affines, donna spec ~ 1974 ans

~~78-222~~

undersökning (Ull-74), behandlat = nämnda

SOU 1976:19. Geirna mellan vad Fö. Skaden har ^{nuvarande} och vad KrA fått här väl beträdda kunna utplysa om.

6. Så vill jag vet har aktiverat ingen fullst version av förkären med SW - RPS? Ju D? Har Pol?

Vi har färdigställt 22.6 63-³²~~171~~64, utgående av Beckman,
Brennemo, Feiberg, Linder, Stenroos - men det ej om de är full-
ständiga. RW färdigställt ²⁴em ej. Tillstånd måste sägas hos

9. ~~2~~ Chap 4.

7. Se ^{Chap 4.4.} ovan under 6. Finns de ej hos KrA
hos Fö/utövar (nu slöjshandverk) kan materiallet
men, som sagt, ~~ej~~ bidragaren känner
jag inte till. KrA får tillfrågas. SB kan
ha egna papper. Rune deltar i FK kan tillfrågas.

"Snar från ntt. seg. ang. m. bejäsar m.
undersökningar" - all denna kalleri här
finnas på P 2 En I (men kanske inte alls
i det pub. materialet)

Det sägs mig nämligen att det är omöjligt
 att "komma åt" denna inst, arkiv o personer inför
 ett möte ⁱⁿ om ett par dagar. Veder mot följande
 förfråga ^{kommer} mig, gå igenom arkivfört o. beställa
 fram, rådgrän med resp. arkivare mm - en
 omfattande person, knappt ens "jåkajp". Men
 det här är allt vad jag kan bidra med
 ut arkivexperten

Du frågade om personers namn i boken är
 i listet. Särskilt jag vet att alla nu borta är
 den personliga ~~och~~ ^{och} som nämns. Finns väl
 egentl. bara Carl Permon o. Halmér kvar, om
 förhållande (p 6) vet jag endast att Boar
 Linder är död. Men Halmér ^{kan} ~~vet~~, har vi
 f.ö. också kontaktat P. G. Vinje?

Jag har också ingensting att dölja med på riktigt

nu, en dag som är min pensordag. Men jag

förstår att du kontaktar Wilhelm Carlsson

(30 72 42), ~~helst~~^{medan} 9-10 fm brukar han

säkert hjälpa. Han vet nog det mesta

(o. personers. om dessa arkiv.) Och Lief Leifland har sysslat

med kithäande. Nils Ragnius på RT vet

också en del om dessa arkiv, vet ej om

han återvänt från semester än. Kanske

går det då att nås både med James Canallie

på RT. På KR A känner jag inte längre någon

lämplig att omrisa men det går nog bra

fråga via någon av haggarna här om han

omrisa. ~~Chas~~ Wallenbergarna eget arkiv här

kanske inte glömmas. Men det är ju pinsat.

Halsnussar! Saken för

UTRIKESDEPARTEMENTET

Handelsavdelningen

Enheten för strategisk exportkontroll

Handl: Ambr. L. Olson

73/019 (ber) P 2 EU'
PROMEMORIA
(Pol)

1996-03-13

Delges:

Kabsekr.

von Dardel

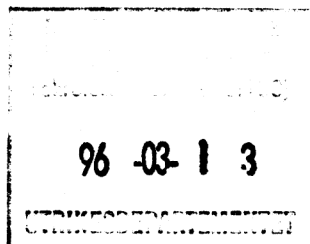
Carl Persson

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESEK

oyer, Pol 1:1

Amb Moskva

H E M L I G

Utvärdering av Raoul Wallenberg-vittnen

(1 bil.)

Hur kan man med säkerhet veta att vittnena i Wallenberg-ärendet talar sanning? Fram till juli 1947 vet vi att de gjorde det, sedan utsagorna verifierats av ryssarna. Om de vittnesmål som finns om möten med Raoul Wallenberg (RW) efter denna tidpunkt vet vi ännu ingenting med bestämdhet. De vittnen som talat om sammanträffanden med RW i Vladimir, Bratsk, Vorkuta och Verchne-Uralsk kan mycket väl tala sanning. För att veta om de gjorde det eller gör det måste uttalandena verifieras på något sätt, i första hand av ryssarna. I det ögonblick man kan säga att det eller det vittnet talat sanning men inte ett annat skulle gåtan Wallenberg troligen också vara löst.

Bortsett från denna i för sig självklara slutsats och i avsaknad av de kontrollmöjligheter som endast ryssarna torde besitta får man nöja sig med de bedömningar och nyanseringar som föreliggande utsagor kan föranleda samt

kommentarer om dessa. Det säger sig självt att alla inte kan ha talat sanning (hela tiden). RW har "avlidit" alltför många gånger och av alltför många orsaker samt varit på mer än en plats samtidigt för att alla uppgifter skulle kunna vara sannfärdiga. Detta är i och för sig en självklar slutsats men ändå något som kan vara nyttigt att tänka på när ett nytt vittne lämnar sitt vittnesmål.

Många uppgifter är oklara eller vaga för att inte säga mycket vaga. Det ligger därför nära till hands att det i vissa fall kan röra sig om fabricerade berättelser eller efterhandskonstruktioner. En iakttagelse som är ganska vanlig är att vederbörande person lämnat sitt vittnesmål först sedan han eller hon läst om RW eller hört eller sett något radio- eller TV-program om honom.

Många är också de vittnen som aldrig hört talas om RW i Sovjetunionen utan först efter frigivningen plötsligt trott sig veta att de mött RW i fångenskapen. Till de otaliga felkällor som kan tänkas i detta sammanhang bör också nämnas personförväxlingar, desinformation och vandringssägner. Trots den ständiga och stränga övervakningen i sovjetiska fångläger frodades informationen på olika vägar, direkt eller indirekt. Genomgångsläger verkar ha varit en viktig länk i kommunikationen mellan olika fångar.

Det sagda gör att mångfalden av vittnesmål inte överraskande uppvisar en kalejdoskopisk bild av händelseförloppet utan att alla detaljer kan urskiljas klart. Flera vittnesmål är under dessa förhållanden inte oväntat motstridiga. Många är helt enkelt orimliga eller osanna.

En källkritisk granskning av de lämnade vittnesmålen kräver att de lämnade uppgifterna kan kontrolleras. Detta förutsätter i sin tur i allmänhet medverkan av ryska myndigheter och arkiv för att kunna genomföras. Arbetet i den bilaterala arbetsgruppen avseende RW har gett svar på

många delfrågor och skapat en klarare bild av möjligheterna att komma vidare i efterforskningarna. Tyvärr saknas fortfarande den typ av genombrott om vilka förhoppningar knöts i samband med att arkiven öppnades 1989/90. Tillträde till de ryska arkiven utgör en grundläggande förutsättning för det fortsatta arbetet. Den skärpning av regelverket på detta område som skett de senaste åren inger därför viss oro trots lugnande uttalanden av de ryska tjänstemännen i arbetsgruppen. Bifogade artikel om de ryska arkivens tillstånd ur "The Economist" den 2 mars 1996 ger belägg för detta.

Av vittnena från Vladimir finns bl.a. Brugger, Mulle, Schögggl, Kalinski och Terelya. Av dessa tillhör Kalinski och Schögggl de som intervjuats flest gånger om RW. Vissa skillnader mellan de olika versionerna har därvid framkommit, vilket dock inte torde vara helt onaturligt i vittnessammanhang. En längre tidsrymd kan ju också ha förflutit mellan intervjutillfällena. Både Kalinski och Schögggl har dock kritiserats av andra medfångar för att ha farit med osanning. Strävan efter publicitet, framför allt beträffande Kalinski, torde också ha spelat en viss roll i sammanhanget. Kalinskis förmedling av uppgifter från Kaplan om RW gör att många även vill sätta ett frågetecken för t.ex. uppgiften att Kaplan skulle ha träffat RW i Butyrka så sent som 1975.

Brugger som uppgav sig ha haft knackningskontakt med RW i Vladimir 1954 tillhör den grupp av vittnen som förosakar stort initialt intresse men senare ofta en vacklande tilltro till de lämnade uppgifterna. Både på svensk och schweizisk sida har man tidvis tvivlat på Bruggers uppgifter.

Det s.k. polska spåret avseende Bratsk förefaller på ytan omfatta trovärdiga vittnesmål. Uppgifterna är emellertid något knapphändiga och vaga till sin natur. De kontroller som hittills kunnat göras på rysk sida tyder dessutom på

att åtminstone en del uppgifter som lämnats inte tycks stämma. Spåret tillhör emellertid ett av de mest intressanta på senare år, och nya uppgifter om dessa och andra vittnen överlämnades till ryssarna under det tolfte mötet i arbetsgruppen den 21 september 1995 i Moskva.

Två vittnen från Verchne-Uralsk, von Schwab och Hjeld, och ett från Magnitogorsk, Dr. Jakobson (från Tallinn), har alla tre lämnat anmärkningsvärt precisa uppgifter om möten med RW 1952 och 1953. Med utförliga uppgifter om personer, tider och platser bör också möjligheterna att genomföra grundliga efterforskningar öka.

Ett vittne från Vorkuta, Dr. Melzer, har också lämnat detaljerade och intressanta uppgifter om ett möte med RW 1948 (eller 1949) i samband med en läkarundersökning av lägerfångar, vilket också borde kunna kontrolleras. Melzer tillhör de relativt fåtal vittnen där man kunnat dels genomföra en uttömmande intervju med vederbörande utan mellanhand, dels kontrollera lämnade uppgifter i den utsträckning detta varit möjligt, i detta fall hos den österrikiska polisen och hos Simon Wiesenthals informationscentrum i Wien. Den svenske utfrågaren, polisintendenten G. Danielsson från Rikspolisstyrelsen, har i detta fall, efter företagna kontroller, kunnat dra slutsatsen att vederbörande torde vara en person som måste bedömas vara tillförlitlig.

Flertalet av ovan nämnda vittnen ingår i en grupp omfattande 16 vittnen, som kommer att specialgranskas på rysk sida under den närmaste tiden. Nästan alla dessa har gemensamt att de uppgivit att de mött RW under fångenskapen i Sovjetunionen. Några av dessa vittnesmål har visserligen kontrollerats tidigare, som t.ex. det polska spåret, men i ofullständig utsträckning. De 16 vittnena är följande:

Vasilij Vorobjev-Vorobjov,

Kruminsh, ✓

Isaac Wolfin, ✓

Otto Schöggel,

Horst Theodor Mülle, ✓

Jusif Terelya, ✓

Rudolf Hedrich-Winter von Schwab,

Dr. Jakobson (i Tallinn),

Harald Hjeld,

Menachem Melzer,

Helmut Schneider, ✓

Aurel von Jüchen, ✓

Theodor von Dufving, ✓

Jefim Moshinski, ✓

Tiber Clement och

Antonas Bogdanos ✓

Utöver ovannämnda 16 vittnen finns ett tiotal vittnesmål avseende delvis andra vittnen, som överlämnats till rysarna vid tidigare möten, men där man på svensk sida fortfarande väntar på ett svar. Ett sådant mycket intressant vittne är Alexander Pavlov, vilken uppgivit att RW skulle ha avlidit på ett sjukhem utanför Moskva i början

av 1983. Det kan tilläggas att den tidigare nämnde Terelya sagt att RW skulle ha befunnit sig i Vladimir så sent som 1985. Pavlov, som under kriget var TASS-korrespondent i Stockholm och dessutom knuten till den sovjetiska ambassadens handelskontor, uppgav under ett möte i början av år 1983 med en norsk vapenhandlare i Schweiz, Bjertnes, att RW avlidit för några månader sedan. Uppgiften meddelades kort därefter en svensk domare på besök i Geneve. Denne höll på uppgiften under ett par år, varefter han tog kontakt med en CIA-man och berättade om Pavlovs meddelande. Först därefter och efter kontakt med en svensk juristkollega överlämnade han en promemoria om händelsen till UD. En intervju kunde senare göras med Bjertnes av en representant från departementet. Något nytt framkom dock inte i sak. Bjertnes bedömdes dock var en något vidlyftig person, som vid intervjutillfället passade på att berätta några spektakulära historier om helt andra personer. I detta fall hade man att göra med några mycket trovärdiga svenskar, som dock inte själva träffat uppgiftslämnaren. Värde av en uppgift i andra eller tredje hand behöver dock inte vara mindre värde, men så länge man inte kan kontrollera uppgiften i Ryssland eller någon annan stans kvarstår en viss osäkerhet om de lämnade uppgifternas värde och sanningshalt.

Ett intressant vittne som även intervjuats ett flertal gånger är den svenskättade tyske medborgaren Theodor von Dufving, vilken uppgivit att han mött RW i ett genomgångsläger i Kotlas eller Kirov år 1949. Även von Dufving torde vara ett typexempel på en person som av alla som intervjuat honom anses vara högst trovärdig. Även om det förhåller sig på så sätt, är det dock inget bevis på att vederbörande verkligen har rätt. För detta krävs att uppgifterna kan kontrolleras eller verifieras. Beträffande von Dufving är förhoppningarna att man skall kunna ge ett mera utförligt svar än vad som hittills varit fallet.

I syfte att inte glömma bort de vittnesmål som redan överlämnats, men där man ännu inte redovisat några ordentliga svar erinras om att dessa omfattar följande vittnen:

Alexander Pavlov,

Theodor von Dufving,

✓
Hans Loyda,

✓
Bengt Sareld,

✓
Jerzy Cichowski,

✓
Boguslav Baj,

✓
Josef Kowlaski,

✓
Rudolf Klassen,

✓
Alexander Mühlbach,

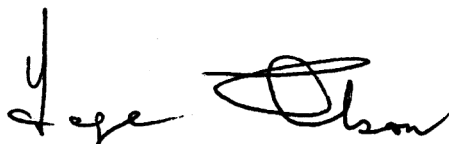
✓
Ainars Bimbals,

✓
Imre Walter och

✓
Antonin Krüger

Mot alla dessa vittnesmål om möten med RW efter 1947 står den officiella sovjetiska versionen från 1957 att RW avlidit i myokardinfarkt natten till den 17 juli 1947 i Lubjanka-fängelset i Moskva och ett uttalande av den sovjetiske avhopparen Gordievski att RW akulle ha arkebu-serats under 1947. Kan alla dessa vittnen som berättat om möten med RW efter 1947 ha haft fel i sina iakttagelser? Svaret på den frågan kan vi troligen bara finna i Moskva.

En avgörande földfråga blir då om ryssarna, bl.a. med hänsyn till arkvivsituationen, är kapabla och villiga att tillmötesgå de önskemål man framfört på svensk sida den senaste tiden om särskild granskning av ett begränsat antal nyckelvittnen samt fortsatta kontroller av de vittnesmål som överlämnats tidigare.

Lage Olson

Russian history

The battle for the Moscow archives

With the end of communism in Russia, long-secret state archives were thrown open. Or were they?

ON MAY 5th 1927, a top-secret resolution of the Soviet Politburo proclaimed "the old tested principle that secret matters must be known only to those who absolutely need to know". Until *perestroika* the Soviet archives strictly observed this principle. A Soviet historian could undertake research in the state archives only with permission from his institute, and could use only files directly dealing with a specific topic. The topic had to be approved by both the institute and the archives. More secret files were kept in special collections, and could be seen only if the reader had the right level of security clearance. Some files could be consulted but not cited. A particularly secret category, very frustrating to the reader, could be inspected, but without taking any notes.

Only trusted party members were allowed to use the Communist Party archives, which were separately organised. In the central party archive, the historian's notes from the files were vetted for accuracy and orthodoxy. "Inappropriate" material was removed with scissors; notebooks were sometimes literally cut into ribbons.

Some depositories were even more inaccessible. As late as 1990, five years after Mikhail Gorbachev took office, the foreign affairs archive was praised by one of its senior archivists as "a temple, where the sanctuaries—ie, the documents of which only one copy exists—can be approached only

by those who have proved by their publications that they can work properly."

The holy of holies was the "Special Archive", containing millions of documents seized from Germany and German-occupied Europe at the end of the war. These included the files of French intelligence, seized by the Gestapo, and the notorious Goebbels diaries. Even the fact that the Special Archive existed could not be men-

Shoot the guilty; tell the press

tioned in the press until 1989.

In the state archives, foreign citizens, including people from other communist countries, were segregated in a special reading room. For the Soviet period, they could not select files for themselves because they were not shown any inventories. Instead they were handed small batches of files chosen by the archivists after a careful security check behind the scenes.

Beginning in 1988 bastion after bastion began to fall. In the archives, democrats, encouraged by the public, fought to widen access. They were fiercely resisted by conservative administrators, supported by the party *apparatus* and the KGB. On a memorable day in 1989 foreigners were admitted to the normal reading room in the state archives; in the same year a few privileged foreigners were let into the central party archive. But most restrictions still remained.

After the defeat of the August 1991 coup President Yeltsin announced that the former Communist Party and KGB archives were to be transferred to the normal archival system. The recently-appointed general director of the Russian Archival Administration, Rudolf Pikhoya, was an old associate of Mr Yeltsin's from Sverdlovsk (Yekaterinburg); his wife was one of Mr Yeltsin's principal speech-writers. He announced triumphantly that all problems of access would be removed.

This was a revolution. The central party archive, renamed the Russian Centre for the Study and Preservation of Documents of Recent History, was opened to the public within two months, and inventories were readily available to foreign and Russian readers alike. In the state archives, "confidential" files—the lowest level of secrecy—and their inventories were freely accessible. Within a year large numbers of secret and top-secret files were declassified—including NKVD files on the labour camp system for 1934-60.

Many fascinating discoveries have been made about the Soviet past. Stalin did not bother to conceal his smoking gun. He sent this telegram to a party official in Krasnoyarsk at 5.10pm on August 27th 1937: "The arson at the grain mill must have been organised by enemies. Take every measure to find the arsonists. Accelerate trial of guilty. Sentence: execution by shooting. Report execution in local press." An instruction approved by the Politburo in the same year arranged for the execution of 73,000 "anti-Soviet elements", and for 187,000 to be deported to camps, with targets set for every region.

While some documents had been destroyed in Stalin's days and after, rich stores had been preserved. The NKVD files include huge maps showing the location of every place of confinement, small and large. These files resolve some of the long-standing disputes among western historians.

Is Yeltsin orchestrating the archives?

estimates for the labour camp population at the end of the 1930s varied between 2m and 9m or more. It is now known that 3.3m people were confined in prisons, camps, colonies and labour settlements. It has also been revealed that the number in confinement unremittably increased after the war, reaching an all-time peak of 5.5m in 1953, the year of Stalin's death. The number then fell dramatically, to 1m in 1959. Does this tell us something about the role of the individual in history?

The archives have been "depoliticised" in the sense that everyone can now use them. But revelations from the archives, presented by Mr Pikhoya and President Yeltsin's advisers at well-publicised press conferences, played a big role in the unsuccessful effort to maintain the post-coup ban on the Communist Party. To win foreign confidence, Mr Yeltsin dramatically produced top-secret documents about the Katyn murders in 1940, the origins of the Korean War in 1950, the downing of the South Korean airline in 1983.

After October 1917 the Bolsheviks—for a time—opened the Tsarist archives, publishing the secret treaties and revealing the names of police agents. In August 1991, it seemed as if the democrats would repudiate the Soviet past as thoroughly as the Bolsheviks had repudiated Tsarism.

But this was a velvet as well as an unfinished revolution. Most officials remained in place in the intelligence services and in the archives. In the past two years, security has been tightened, and some files declassified in 1992 are no longer available. A top official told an American historian, "these documents have been declassified, but that doesn't mean people should be allowed to look at them..."

Mr Yeltsin maintains a "Presidential Archive," the *crème de la crème*; it includes the papers of the Politburo and Stalin's top-secret personal archive. He inherited it

from Mr Gorbachev, who stealthily removed it from the party's Central Committee offices when he became Soviet president. In 1991 Mr Yeltsin promised that it would be transferred to the normal archival services under Mr Pikhoya. After much public protest some papers have been moved to the former central party archive, but the most important remain under Mr Yeltsin. Last year a British historian was told that he would have to apply to Mr Filatov—Mr Yeltsin's chief administrator who recently resigned—"but you will be refused". The special privileges given to such presidential favourites as the late Dmitri Volkogonov angered both Russian and foreign historians.

The former KGB archives have also remained firmly outside public control. The director of the foreign intelligence archive recently proudly announced that its doors were firmly closed to the public, and praised his former boss, Mr Primakov (now foreign minister), for bringing this about.

In spite of such restrictions, access to the Russian archives has been miraculously transformed since 1988. They are not yet as open as the British Public Record Office, not to mention the American archives. But Russian archives are now more fully open than those of Turkey or the Vatican—roughly comparable with those of France.

The biggest trouble is the acute lack of resources. Staff wages are minuscule; many have left. Almost no repairs have been carried out to the main state archive complex in Moscow. Lifts frequently break down. There are no bulbs in most of the antiquated microfilm readers.

Personal and institutional penury has led to corruption—much petty, some not—and a desperate search for dollars. Some foreign dealers are below board. The expensive deal between Crown Publishers (USA) and the former KGB involves Russian intelligence in the selection of the documents.

According to a well-informed American historian, "the version of history that these books yield will be the KGB's own".

A vast private contract to microfilm the former party archives seems sound to western historians, despite its cost. But it was bitterly resented by many Russian historians and archivists. They argued that this crucial material was being sold too cheaply, and that its easy availability in the West would depreciate the importance of the Russian archives. Last December the Board of the Russian Archive Service, in a dramatic move, voted unanimously to cancel the agreement, against Mr Pikhoya's advice. And on January 17th Mr Yeltsin accepted Mr Pikhoya's resignation. Rumours abound in Moscow of new archival scandals, financial and political. A key section of the post-Stalin Communist Party archives was temporarily closed.

Still, the change between now and before is huge. By exploring population data, a French demographer, Alain Blum, may soon be able to say how many died in the 1933 famine and in the second world war (or demonstrate that they cannot be accurately answered). A five-nation consortium is producing a five-volume study of Stalin's collectivisation of agriculture, supervised by V.P. Danilov, whose book on collectivisation was banned by Brezhnev. The Cold War project based at the Woodrow Wilson Centre in Washington has already helped understand the Cuban missiles crisis and the origins of the Korean War.

But nearly all these projects are working on a shoestring. To save the archivists from poverty and protect tens of millions of files for the 21st century requires a substantial injection of money from private charities or international agencies.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1:1)
Ambr L Olson

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd	Grupp (MAB)
1996-03-13	Nr 30	✓ P 2 Eu ¹

Ambassaden

MOSKVA

Pol

Raoul Wallenberg ✓

16 U 1996-02-12 ✓

~~(1 bil)~~

I anslutning till vår skr nr 16 den 12 februari 1996, med vittnesmål från 16 personer om Raoul Wallenberg, översändes härmed en sammanfattning på engelska av de viktigaste punkterna i ovannämnda dokument.

För Lage Olson/

Sassa Nilsson

MD
Postadress
Box 16121
103 23 STOCKHOLM

Dep U 328 BCS Vbg 882276

Gatuadress
Bilaga av Postexp
Postadress 8
Avsänd med

☒ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☐ vanlig post

Telefon
+46 8 405 10 00

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
10590 2111 FOR S

Avsändn datum

13/3-96

1/A

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Trade Department
Strategic Export Control Division

MEMORANDUM

1996-03-11

Lage Olson

Bill + Mr 304
960310/L. Olson

From Antonas Bogdanas to Isaac Wolfin: A Summary of 16
Witnesses' Relations with Raoul Wallenberg

Antonas Bogdanas, a Lithuanian, met Raoul Wallenberg (RW) in Norilsk some time during 1945-1951. In 1951 they were both sent to the special prison in Kazan where RW was treated for megalomania after having said that he was a Swedish diplomat. Bogdanas remained there until 1962. Terelya met Bogdanas in 1971 in the special camp for psychiatrically ill persons in Sytjovsk.

According to Terelya Bogdanas was imprisoned at a psychiatric hospital since 1983 in Dnepropetrovsk. Terelya is reported to have met Bogdanas there.

According to Dr. Charles (Karl) Schandl the British citizen Tibor Clement was in cell No. 17, Korpus II, at Vladimir.

Theodor von Dufving was born in 1907 in Namibia.

Von Dufving has reported to the Swedish Embassy in Bonn in April-May 1982 and to Makinen and von Dardel in December, 1992 that while he was en route to Vorkuta in February,

1949, upon arrival at a transit camp, probably Kotlas or Kirov, he was informed in a barracks that there was a Swedish diplomat who as a prisoner was accompanied by his own guard. One day von Dufving saw the Swedish prisoner on his way to the barracks where meals were given. Von Dufving tried to push his way closer to the Swedish prisoner, believing that a Swedish diplomat would be released before himself, in order to request the Swedish prisoner to inform von Dufving's wife that he was alive. Von Dufving remembered that the Swede stated that: "I have become prisoner due to a great mistake." The Swede was in the camp only for one or two days and was wearing regular clothes rather than the prisoner uniforms that all the others had.

Von Dufving was a colonel working under general Weidling during the last days of the Second World War. He was arrested on 9 May, 1945 in Berlin and sent to Butyrka. From there he was transferred to Orel in February, 1947. In the beginning of 1949 he was sent to Vorkuta via Kotlas or Kirov. In 1950 he was transferred to Stalingrad, and in 1951 to Asbest. He was released and returned to Germany in December, 1955.

Harald Hjeld was born in 1916 and a Finnish citizen. He was said to have been an artillery captain.

Hjeld who had been in the Lubljanka prison before coming to Verchne-Uralsk was sent to Moscow in 1953 and released and returned to Finland. Hjeld was said to have been a Soviet spy in Sweden after the war and a cell spy in Verchne-Uralsk.

Hjeld had lived in Sweden after the war, had a Swedish wife and was a soccer player. He was also said to have been a dealer of sports articles.

According to the Austrian von Schwab he had met Hjeld in

1952 - about summertime - in Verchne-Uralsk. He said that he had shared a cell with a Swede called Raoul and that this man had been in that prison for about three years.

Hjeld also told von Schwab that Raoul had been in Berlin and Budapest during the war. He was not blond, as Anderson, but rather darker with bald forehead.

Dr. Jakobson from Tallinn was born around 1898 or 1895 (sic!). Dr Jakobson told von Schwab that he had been operated on in Magnitogorsk in the prisoners' department of a large hospital. And there he had met a Swede named RW. The Swede was operated on in the summer of 1953 - a severe liver disease - and had lain in the hospital for about two months after the operation, separate from the others. By chance they had met and spoken several times while being X-rayed or in the ambulatory.

Aurel von Jüchen was born on 20 May, 1902 and died in 1991. He was German, a Protestant and a priest. From 1948 until the early 1950's he was an inmate in Vorkuta. He was named by Helmut Schneider as someone who also knew that RW had been in Vorkuta in the late 1940's. Von Jüchen's widow said that her husband did not have direct contact with RW in Vorkuta but confirmed that Aurel von Jüchen always talked about fellow prisoners who had met RW there. One man who she thought had met RW personally in Vorkuta was Dr. Hugo Bischoff.

Card of Kruminsh shows that he was in cell 2-11 (no date entered) but from other entries it could be 23/III/60 - 19/VIII/60. This would be prior to Gary Powers as a cellmate. It is an unusual coincidence that two possible cellmates of RW have cell assignments in Korpus II with no date entered and both in regions of Korpus II that are extremely effective for isolation of a prisoner.

The information that Kruminsh had been with the Swedish

prisoner "van der Berg" was given to Makinen by Vasiliy F. Vorobei who was in Vladimir prison prior to moving to a labour camp. His card shows that he was in Korpus II, cells 2-19 (6/VII/60 - 23/VII/60); 2-33 (23/II/61 - 15/V/61); and 2-15 (25/VIII/61 - 26/X/61). This would have given him adequate time plus that in Korpus I to have learned about Kruminsh and his cellmates.

Dr. Menachem Melzer was born on 17 July, 1907 in Galizien in Austria-Hungary and raised in Vienna. He went to the USSR in 1935 via Belgium to study medicine. As a physician he was sent to a labour camp in Petjora in 1937 working in an area covering Knasj-Pogost, Petjora, Siva-Maska, Vorkuta and Abes. In the summer of 1949 he moved east to another camp in Jermakova and Igarka. In 1954 he returned to Petjora where he worked until 1959 and returned to Austria.

In 1974 he read an article on RW in the 1973 annual report of "DOKUMENTATIONSZENTRUMS des Bundes des jüdischen Verfolgter des Naziregimes". This ZENTRUM was headed by Dr. Simon Wiesenthal in Vienna. He contacted Dr. Wiesenthal and gave him a document in which he described a meeting with a man he thought was RW.

When interviewed by a Swedish police representative in 1974 Melzer said he had probably met RW in May-June in 1948 (or 1949) at Halmer-Ju north of Vorkuta when he examined internees working in the camp. A man called Raoul had mentioned that he was Swedish. Besides this man there was another Swede at the camp. Most internees, however, were Russians, Balts and Germans.

Melzer returned to Austria on 1 March, 1959. In 1954, when in Knasj-Pogost, he married Berte Baranovskaja, born on 25 July, 1920 in Wischainii in Lithuania. They had two twin daughters born in 1955.

Dr. Wiesenthaler told the interviewer that Dr. Melzer was a reliable person. A check with the Austrian police authorities confirmed (on the whole) the information given by Dr. Melzer.

Jefim Moshinski is reported to have come from Odessa. After being released from prison he emigrated to Israel. He was a.k.a. Kozlov.

Moshinski said he was at a punitive camp on Wrangel Island around 1960 together with Avraham Shifrin and RW.

According to two letters dated Irkutsk 13 May, 1975 and 28 October, 1976 Moshinski showed to the Swedish Embassy in Tel Aviv in 1978 RW was alive in a psychiatric hospital.

Shifrin emigrated to Israel in 1970 and told the Swedish Embassy in Tel Aviv in 1978 that he was sure Moshinski's letters were not genuine.

Shifrin reported to a US Senate Subcommittee in 1973, that as late as 1962, a large forced labour camp on Wrangel Island held thousands of prisoners - both regular prisoners of war and some important persons including RW.

Horst Theodor Mülle was born on 17 June, 1911 in Essen.

On 9 February, 1957 Suchdienst Berlin could report that Mülle had arrived on 11 October, 1956 and that he had information about RW. Mülle, a journalist, sentenced for espionage, had been in Vladimir from 24 February to 22 September, 1956.

On 12 February, 1957 it was reported from Bonn that Leif Leifland had interviewed Rehekampff and Mülle.

Rehekampff had been in the same cell as Gogoberidze most

of the time, from March, 1949 to October, 1955. Gogoberidze, he said, had at several times discussed the RW-case, but Rehekampf could not remember that Gogoberidze had any concrete information about RW after 1947. Mülle had been in the same cell as Gogoberidze in Vladimir from February to September, 1956. When the communique from the Swedish Prime Minister's visit to the Soviet Union in 1956 was published, Gogoberidze said that he had been in the Vladimir hospital and that he had heard from fellow-prisoners that RW at that time had been isolated in a cell in the hospital.

Helmut Schneider was born on 20 May, 1923. He was German and arrested in Stalingrad in 1943. In 1949 - 1952 he was imprisoned in Vorkuta. After a mining accident he was hospitalized. He was transferred to Javas in 1954 and later to Potma. Schneider was released in 1955.

Rudolf Alexander Hedrich-Winter von Schwab was born on 5 December, 1919 in Zsombolya.

Von Schwab reported to the Swedish Embassy i Vienna in 1964 that he met RW in a cell in a hospital in a special prison in Verchne-Uralsk on 5 December, 1952, the same day as his birthday, and spoke to him for about one to two hours. Other prisoners of war who knew about RW:s presence in Verchne-Uralsk were the Finnish artilley captain Harold Hjeld, the Finnish civil servant Nikolai Saikonen and the Austrian engineer Werner Hold. In addition there was a purported Arvid Anderson who gave himself out to be a Swede. Von Schwab had shared a cell with Anderson in 1951.

Von Schwab was sent to Moscow after he met RW and put in solitary confinement i Lubljanka and Butyrka för nine months before being sent back to Magnitogorsk in 1953. There in a prison he met Dr. Jakobson (from Tallinn). Jakobson told him that he had been operated on in

Magnitogorsk in the prisoners' department of a large hospital. And there he had met RW. RW was also operated on during that summer (a severe liver disease).

Von Schwab was later brought back to the prison in Verchne-Uralsk where he met RW again in September, 1953. RW told him that he had been operated on in Magnitogorsk and stayed there for eight weeks as a convalescent. He confirmed that he had met Dr. Jakobson. RW also told von Schwab that he had only been operated on and cared for medically after Stalin's death.

Otto Schögg1 was born in Vienna-Schwechat on 17 February, 1921.

In a cable from the Swedish Embassy i Bern it was reported on 20 October, 1956 that an Otto Schögg1 had visited the Swedish consulate i Zürich. He said that he had been in the hospital in Vladimir from 16 April to 28 May, 1955. RW had been there. He had been very ill and one side of his body was paralyzed. The man had asked Schögg1 to do everything he could to inform Swedish authorities.

Gunnar Lorentzen, who was in charge of the RW-case at the Swedish Ministry for Foreign Affairs, came down to interview Schögg1 in Zürich in October, 1956.

Schögg1 said that he, after an attempt to take his life, had been in the hospital from the middle of April until 28 May, 1955, when he was moved to Korpus III.

About 15 May, 1955 Schögg1 and RW read in the Russian newspapers that the Austrian chancellor had been to Moscow and that the Austrians would be repatriated. Schögg1 played domino with RW. Schögg1 who had been released during the summer of 1955 was asked why he had not informed about this before, but he could not give a

clear answer.

Schögg1 had read in Bild-Zeitung about RW some time earlier.

Schögg1 could not remember any cell numbers in Vladimir.

By then the legation in Vienna started to check Schögg1's information with others'.

According to Hawlik Schögg1 came to cell 63, Korpus III, in April, 1954 and was shortly thereafter transferred to cell 73 with Hawlik and Hesch.

According to Hawlik Schögg1 had a vivid imagination and was a typical cell spy.

In August, 1954 Schögg1 was moved to cell 44, and soon afterwards somewhere else.

In the spring of 1955 he came to cell 11 according to Hawlik.

Otto Hesch characterized on 30 October, 1956 Schögg1 as a liar and cell spy.

Schögg1 was interviewed again by Swedish diplomats on 8 November, 1958 in Zürich. Schögg1 said he came from Vorkuta to Vladimir in 1952 or 1953. He had been in the hospital twice. The first time was in 1953. The second time at the end of 1954 or in January or February in 1955 he had met RW. Most probably it was in February, 1955. He had only been one night in the Swede's cell. It was on the first floor, a cell facing an exercise-box in the backyard.

The person who was lying in the cell had asked in "heavy" Russian about Schögg1's nationality. The man said that he

himself was Swedish and that he had been in prison since 1945, first in Moscow, probably Lubljanka. First Schögggl said that the Swede had been alone all the time, later that he once had a cellmate in Moscow, but that he had been alone for three years after that.

Both the time with the cellmate and the transfer to Vladimir took place probably around 1949/50. But Schögggl was very uncertain, it could also have been in 1948 or 1951.

Later the Swede spoke German, "heavy like a Jew". He was very ill.

Schögggl could not remember the Swede's name. Schögggl was taken into the Swede's cell one afternoon, and was moved out the next morning by the political officer and had later been interrogated four or five times about what he knew about his cellmate.

In a report of 8 November, 1958 Schögggl's version was compared with the one he gave in Zürich on 22 October, 1956. There are differences, especially concerning how many times Schögggl and RW had seen each other.

On 17 November, 1958 there was a letter from the Swedish Embassy in Vienna about Manfred and Schögggl. Manfred had always seen to it that the Embassy should know where to find Schögggl.

On 26 November, 1958 there was a new meeting with Schögggl in Vienna.

On 24 July, 1960 Schögggl was at the Embassy in Vienna again, introducing his book.

On 23 March and 8 April, 1964 there were new talks with Schögggl at the Embassy in Vienna.

Jusif Terelya reported that he had seen RW in Vladimir around 10 April, 1970. Terelya was on the second floor of Korpus II. From 1969 to March, 1970 he was in isolation cell 21, but was moved from April, 1970 to cell 30, which he shared with the dissident Igor Ogurtsov. In cell 25 there was a lonely man who was thought to be a foreigner. He did not answer knocking signals as if he did not know how to do. One evening when the prisoners - one at a time - went to empty their chamber-pots in the toilet - at the other end of the corridor, the guard made a mistake. He let Terelya and Ogurtsov go before the foreigner had returned. Terelya met the foreigner outside cell 35. Since the guard had been bribed, Terelya dared say a word to the foreigner. This man said in Russian that he understood Russian. In April, 1970 the foreigner was moved from cell 25 to cell 33 at the same time as cell 32 was emptied.

After the foreigner had moved from cell 25, Terelya asked the guard (who had been bribed), if he and Ogurtsov could have the foreigner's bedside board, since they did not have one. On the board there were two inscriptions, first "Schweden" in a Western language, Raoul Wallenberg and an address and then Miranda Martina and an address.

Also Terelya said that RW had been moved from cell 43 on second floor in Korpus II at the end of January, 1985 to cell 53 on the third floor in the same building.

On 2 August, 1987 the consul general in Munich reported about an interview with Igor Ogurtsov. He said he was embarrassed when he was asked about Terelya. It was not possible to believe him, and Ogurtsov had never, during his 15 years in Soviet prisons heard about RW.

The only foreigners i Vladimir, he said, were Powers and Wynne. Especially strict treatment was given to

Minschagin, a Russian forester who had witnessed Katyn.

In 1988 the Embassy in Ottawa reported about a meeting with Terelya. Some names might be of interest. Chief of Terelya's Korpus in 1970 was a captain named Fedotov who belonged to KGB, but was in the uniform of the Ministry of Interior. Director of the prison was first Zolotov, then Zavjalkin, and from 1981 Fedotov, who had been promoted to colonel.

On 11 March, 1988 the consulate general in Chicago reported about an interview with Professor Makinen. He considered Terelya reliable, though his memory for details was sometimes weak.

Vasiliij Vorobei-Vorobyov was born in 1910-1913 in Village Saki, Brest region.

He was arrested for embezzlement on 22 June, 1956 and imprisoned in prison No. 2 of the Administration of Internal Affairs of the Vladimir region.

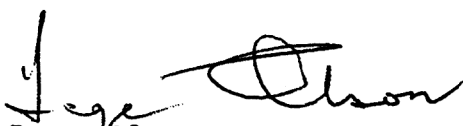
The information that Kruminsh had been with the Swedish prisoner "van den Berg" was given to Makinen by Vorobei-Vorobyov who was in the Vladimir prison prior to labour camp. His card shows that he was in Korpus II, cells 2-19 (6/VII/60 - 23/VII/60); 2-33 (23/II/61 - 15/V/61); and 2-15 (25/VIII/61 - 26/X/61). This would have given him adequate time plus that in Korpus I to have learned about Kruminsh and his cellmate.

According to Terelya Vorobei-Vorobyev had told him that he had met RW:s driver in 1947, but he could not remember where.

Isaac Wolfin (Isaak Volfine) was born on 27 December, 1913 i Orsha, Belarus and worked at the USSR Embassy in Stockholm from February, 1940 to March, 1943. His service

passport had No. 15546 issued by the Foreign Commissariat in Moscow on 30 December, 1939.

According to the German prisoner of war Hermann Strecker he met Wolfin at the Vladimir prison. Wolfin had told Strecker that he knew a lady who had worked as secretary for Mrs Kollontaj. The lady had been arrested after the death of Mrs Kollontaj (1952) because she knew the activities of Mrs Kollontaj so well that she might be able to publish Kollontaj's memoirs. Wolfin had been interrogated about the secretary, probably in 1952.

Lage Olson

Pol 1:1 Magnusson/sn

Ärende

R Wallenberg

Datum

1996-03-14

Avd

Grupp

Mål

p

2

Eu I

Adress

Ambassaden MOSKVA

Text

B R Å D S K A N D E

HQ 1 E

Från Pol 1:1. Re Raoul Wallenberg.

PRIMO. Glömde igår ange att ett möte med Nikisjkin den 20 mars är att föredra.

SECUNDO. Vårt förslag till agenda/samtalspunkter följer i stort Makinen - Mesinais arbetsplan - med reservation för vad vi kan komma fram till vid vårt interna möte i Stockholm den 17 - 18 mars.

Hur ska vi gå till väga för att på mest samvetsgranna och effektiva sätt undersöka de vittnesmål som angivits i arbetsplanen? Vi bör väl vara beredda att inleda med en kortare muntlig presentation av hur vi skulle vilja se arbetet upplagt. Den ryska sidan får därefter ge sin syn. Sedan får vi se vad vi kan enas om.

Nyckelfrågor blir: - Vad har redan gjorts;

- urvalskriterier för att få fram arkivakter, registreringskort, medfångar, fängelsepersonal etc.
- vilka instruktioner som sänds till berörda arkiv och kartotek. Personalresurser på rysk sida för detta arbete.
- hur mycket material finns redan i Moskva
- oberoende ryska resp. utländska experters möjlighet att på plats delta i arbetet och ge inputs, kommentera ev. fynd eller frånvaron av sådana (vi kommer inte uttryckligen att insistera på att utländska experter själva skall få gå igenom kartotek eller arkiv)
- hur arbetet skall avrapporteras/dokumenteras
- tillfälle gå igenom det material Nikisjkin har tillgängligt

Det bör understrykas att samverkan från FSB torde vara nödvändig i viss utsträckning.

Cabinet

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA
HANDLÄGGARE: Stefan Gullgren

1996-03-15 DNR 59

DELGES: --	☒
SB	☒
UM	☒
BITR UM	☒
KABS	☒
POLCH	☒
BITR POLCH	☒
SS KARLSSON	☒
BITR SS	☒
CH POL 1	☒
POL 1:1	☒
CH POL 1:2	☐
POL 1:2	☐
CH POL 2	☐
CH POL 2:1	☐
POL 2:1	☐
CH POL 2:2	☐
POL 2:2	☐
CH POL 3	☐
POL 3:1	☐
POL 3:2	☐
POL/EU-KORR	☐
	☐
	☐
	☐
	☐

INK UTRIKES DEF.		
D. No		
03.03.15		
AVL	GF	MAL
P	2	Sur

UTRIKESDEPARTEMENTET

B R Å D S K A N D E

RE WALLENBERG

1. MÖTE MED NIKISJKIN ET. CON. ÄGER RUM ONSDAGEN DEN 20 MARS KL 10:00 PÅ AMBASSADEN. TATARINTSEV MEVERKAR I DELAR AV MÖTET I MÅN AV TID. ÄVEN VINOGRADOV HAR MEDDELAT ATT HAN KOMMER MEDVERKA. ÖVERLÄGGNINGARNA FÖLJS AV BUFFETLUNCH KL 13:00 HOS FREDEN FÖR HELA DELEGATIONEN SAMT DE RYSKA DELTAGARNA.

2. AV DE OBEROENDE RYSKA EXPERTERNA MEDVERKAR ROGINSKIJ OCH KUZOVKIN.

3. VID KONTAKTER MED MID HAR VI ERFARIT ATT AMBASSADEN I STOCKHOLM INSTRUERATS ATT UTFÄRDA VISERING FÖR MAKINEN, MEN SINAI OCH BERGER MÅNDAGEN DEN 18 MARS.

4. WALLBERG MÖTER VID PASSKONTROLLEN PÅ SJEREMETJEVO PÅ KVÄLLEN DEN 19 MARS. TRANSPORT MED AMBASSADENS FORDON FÖR HELA DELEGATIONEN. SEDVANLIG DEBITERING MED USD 30/BIL. HALLQVIST ÄR INBOKAD PÅ SLAVJANSKAJA OCH FINNS TILLGÅNGLIG PÅ SITT HOTELLRUM KL 19:30 DEN 19 MARS.

HTRDMAN

ANTAL SIDOR001

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1:1)
Bass K Nilsson

75/004
PROMEMORIA

1996-03-15

P 2 EU/W-berg

(Pol)

Delges f v å t:
deps G Nilsson, A 2/BUD

Exp
960718
/

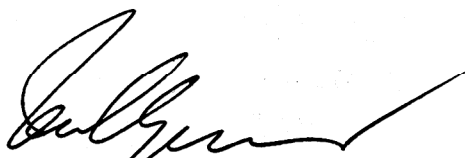
Resa till Moskva i Wallenbergärendet

Ambassadör Martin Hallqvist kommer under tiden
19 - 20 mars att resa till Moskva i Wallenbergärendet.
Hallqvist reser Kiev - Moskva t o r.

Beräknad totalkostnad är ca 3.475 SEK inkl flyg och
hotell.

Flyg
Hotell 1 natt

SEK 1.875
SEK 1.600
SEK 3.475

Hans Magnusson
Ch Pol 1:1

72

KENNE FANT
3070 Gulf Shore Blvd. N. Apt. 108
Naples, Florida 33940 - U.S.A.
Tel.: 941-263-3528 - Fax: 263-5450

Till: Lage OlssonFrån: Kenne Fant

INK. UTRIKES DEP.		
D.No 77/003		
96-03-18 17		
AVD. P	GR. 2	MÅL En-1

(Pol)

Bäste Lage Olsson,

Beträff. Raoul Wallenbergfrågan

Tack för fax. Beträffande Din fråga om RW:s besök i slutet av november 1944 i Stockholm har jag ingen bakgrundsinformation längre tillgänglig. Den 7 februari i år ringde ~~Nina~~ Guy von Dardel mig och vi hade ett synnerligen fint samtal om detta komplicerade ärende. Jag beklagar att jag inte på ett tidigare stadium fick kontakt med honom utan bara med Nina Lagergren. För Din kännedom kan jag omtala att RW:s mor Maj von Dardel bad mig upprepade gånger bli ordförande i Raoul Wallenbergföreningen men att jag på grund av mitt dåvarande SF-ansvar inte kunde åtaga mig det. Däremot har jag lagt ned ett synnerligen omfattande forskningsarbete, som jag ~~h~~kostat själv (över 100.000 kr.). Jag kommer i ett annat sammanhang ge en slutredovisning av mina rön beträffande hela Raoul Wallenbergärendet.

Med vänlig hälsning

Kenne Fant
Kenne Fant

PS Hälsar Guy von Dardel så hjärtligt från mig! DS

Ex till:

Von Dardel
Carl Persson
Susanne Berger
Magnusson, Pol 1:1
Olson, ESEK
Foyer, Pol 1:1
Amb Moskva

G. a. / 40

96-03-18 / 40

rouse

Wed Jun 15 04:21 page 1

Kopie till UD
1996-03-18

SLUG
SYCHOVKA

SHOW

WRITER
rouse

DATE

Sat Aug 15 10:08 1992 HOLD

ARK-project
TIMING LC
4:03 120

P 2 Eu¹

New York,
N.Y.

THE SYCHOVKA PRISION FOR THE CRIMINALLY INSANE IS LOCATED APPROX. 300 KILOMETERS EAST OF MOSCOW. IT OPENED IN 1956 AND OPERATED UNTIL 1988 UNDER THE CONTROL OF THE INTERIOR MINISTRY. SINCE 1988 SYCHOVKA AND OTHER SIMILAR INSTITUTIONS HAVE BEEN UNDER THE CONTROL OF THE MINSITRY OF HEALTH, BUT THEIR METHODS AND TREATMENT HAVE NOT BEEN GREATLY CHANGED.

THEIR ARCHIVAL SYSTEM IS AS FOLLOWS:

1. CARD CATELOGUE

THE MAIN CARD CATELOG IS IN ALPHABETAL ORDER BY LAST NAME. THE INFORMATION OF THE CARD IS FIRST, MIDDLE AND LAST NAME, SOMETIMES YEAR OF BIRTH, AND THE ADMISSION AND RELEASE DATES AND HISTORY FILE NUMBER

SPECIAL CARD CATELOGUE

THIS IS KEPT IN THE MAIN ARCHIVES. THESE CARDS CONTIAN MORE INFORMATION. IN ADDITION TO WHAT'S ON THE REGULAR CARDS THEY ALSO HAVE HOME ADDRESS, NATIONALITY, CITIZENSHIP, ARREST DATE, CRIME, ILLNESS, FULL DATE OF BIRTH.

3. PERSONAL FILES

THESE ARE KEPT IN ALPHABETICAL ORDER BY YEAR OF ADMISSION. THESE FILES CONTAIN PERSONAL INFO AND PHOTOS OF THE PATIENTS. THESE FILES ONLY GO BACK TO 1979. ALL FILES BEFORE THEN ARE GONE.

4. HISTORY FILES

THESE CONTAIN THE HISTORY OF THE PATIENT'S ILLNESS AND ALL OF THE INFORMATION CONTAINED ON THE SPECIAL CARD CATELOGUE CARDS. THESE ARE KEPT IN NUMERICAL ORDER BY FILE NUMBER. FILES ARE NUMBERED STARTING WITH "1" BY ORDER OF ADMISSION. THERE ARE APPROX 14,000 FILES. THESE DO NOT CONTAIN PHOTOS OF THE PATIENTS.

5. REGISTRIES

THERE IS NO CENTRAL PLACE WHEERE NEW PATIENTS REGISTER AT THE INSTITUTION. THER ARE 12 DEPARTMENTS. EACH DEPARTMENT AHS ITS OWN REGISTER. THEY PURGE THERE AS THEY FILL UP, APPROX EVERY 7-8 YEARS. THE DEPARTMENTS AREN'T SPECIALIZED, NEW PATIENTS GO TO WHEREEVER THERE'S SPACE AVAILABLE

Ex till:

Von Dardel

Carl Petsson

Magnusson

Foyer

Olson

Ant. Moskva

exp. 96-03-18

a.a.

LIST OF PATIENTS OF THE PSYCHIATRIC HOSPITAL IN SYCHOVKA WHO

MIGHT HAVE SEEN ROBERT RAYNOLDS THERE .

BACDONAS, Alfonsas (Son of Antanas) born 1921 in Shaulyai, Lithuania

No profession, no current address

Was held in Sychovka for 20 years since 1962 till 1982

Was transferred to psychiatric hospital in Vilnius where was held till July 1983

MP

Then was transferred to psychiatric hospital in Rokishkis, north of Lithuania. Was released in 1990.

BANYAVICHUS, Bernardas (Son of Stanislav) born 1910 in village of Vermolishki, Lithuania. Was held in Sychovka for 10 years since 1962 till 1972. Convicted for murder.

Was transferred to psychiatric hospital in Kaunas, Lithuania
No records of Banyavichus in Kaunas, no current address.

CHEPURNOV, Anatoly Ivanovich born 1938 in Saratov.

Address (in 1960): Saratov, 2nd Simbirsky tupik, house 47, apt 1

Was held in Sychovka since 1960 till 1970

Given death penalty, then sentenced to 20 years. Murder, robbery

Was transferred to psychiatric hospital in Saratov

BASSANOV, Pavel Illarionovich born 1934 in the village of Kashino, Sverdlovsky region

Was held in Sychovka since 1964 till 1973. Murder

Was transferred to psychiatric hospital in Sverdlovsk.

CHEPNUYSHOV, Sergei Mikhailovich born 1929 in the village of Venets, Gorkovsky region.

Was held in Sychovka for 4 month in 1957

Second detention since 1959 till 1962

Was transferred to psychiatric hospital #1 'Lyachovo', Gorkovsky region

BAKHUROV, Fyodor Yefimovich born 1910 in the village of Pustyn', Moscow region

Address: Rostov-na-Donu, 44th line, house 72, apt 72

Was held in Sychovka in 1957

BELOV, Boris Grigorievich born 1926

Address (in 1957): Furmanov, Karl Liebknecht Street, 49

Was held in Sychovka since 1957 till 1959

Was transferred to psychiatric hospital in Ivanovsk

BELOV, Yakov Fyodorovich born 1923

Was held in Sychovka in 1958

Address (in 1959): village of Charka-Sola, Volzsky region, Mariyskaya ASSR.

Was transferred to psychiatric hospital in Kazan

SHABIRIN, Vladimir Sergeyevich born 1931

Address (in 1956): village of Sasovo, Ryazansky region, Pushkina Street, 78

Was held in Sychovka since 1956 till 1960

Was transferred to prison #1 in Machatchkala.

BELYKH, Pyotr Fyodorovich born 1923

Was held in Sychovka since 1957 till 1959. Murder

Address (in 1957): Taganrog

Was transferred to psychiatric hospital in Kovalyevka, Stavsky region.

BELYAEV, Ivan Nikolayevich born 1927

Address (in 1956): Arkhangelsk, Srednyaya Street, 6

Was held in Sychovka in 1956

Was transferred to psychiatric hospital in Yaroslavl'

BEREZHNOV, Vladimir Nikolayevich born 1934

Was held in Sychovka since 1964 till 1974

Address (in 1964): Yelan', Yelansky district, Stalinsky region.

Was transferred to psychiatric hospital 'Lozhki' in Volgogradsky region.

SHESTAKOV, Alexei Mikhailovich born 1932

No current address

Was held in Sychovka since 1958 till 1965. Robbery

Was transferred to prison #1 in Minsk

SHEKHOVTSOV, Ivan Afanasievich born 1930

Address (in 1959): village of Nizhnee Shekhovtsovo, Kursky region.

Was held in Sychovka since 1952 till 1962

Was transferred to psychiatric hospital in Kursk

BIRYUKOV, Lev Mikhailovich born 1934

Address (in 1960): village of Podporozhsky, Krasnoarmeyskaya Street, 16-16, Leningr. region

Worker

Was transferred to psychiatric hospital in Orel
Was held in Sychovka since 1960 till 1972. Murder, robbery

Kopier till us
1995-03-18

USA 703 3589 24

från Susanne
Bergen (Hannover) ✓

P 2 E u¹

RECEIVED

Dear Susanne,

As I've told you, I talked to Mr Markaczewski three times and the first two he seemed willing to answer my questions when suddenly - last Saturday he refused to discuss the matter any further over the phone or in writing. He said he doesn't feel safe "you-know-why". But he said he had nothing against talking to us personally - so this seems to be the only way to interview him thoroughly.

In the first two conversations he confirmed that he met R.W. in Kirov prison in August '48.

(See p. 2) That's as much information as I could get.

As for the trip to Szczecin, I'll let you know when I find out about the costs (next week).

Best wishes,

Agate

Ex till:

von Dardel

Carl Persson

Magnusson, Pål:1

Olson, ESEK

Foyer, Pål:1

Amb. Moskva exp

a.a. ✓

Jag är som vittnen nr 5
i PM 1995-11-16 av
Susanne Bergen, Hannover
("Pålen-spåret")

✓

WITNESS QUESTIONNAIRE

Full Name

Józef Markiewiczski

Current Address

Nationality

Polish

Date of Birth

1927

Place of Birth

Litwa, Poland

Date of Arrest

August 24, 1944

Dates and Places of Imprisonment

1944 - prisons in Lida and Minsk

Which languages do you speak?

1945-49

- camp Unilach

Date of Release

Russian Kirov '49

1949-52 camp Bolech

Poland in 1955

Please describe your meeting with Raoul Wallenberg:

How and where did you meet? Date and time of the encounter?

How often did you meet? *a few days in August '49*

Please provide as much information as possible about the camp/prison where you met: Type, Size, Location, Layout, Names of Camp Guards, etc.

By what name did Wallenberg identify himself?

Raoul Wallenberg

Was he known by this name in captivity? *Yes*

If not, under what other name, letter or number was he listed?

Had you known the name 'Wallenberg' or had you heard about Raoul Wallenberg at any other time during your captivity?

No

Please provide a physical description of Raoul Wallenberg? Height, Weight, Hair color, Eye color?

*humped back
well-dressed*

Did you notice any special physical characteristics? An injury, a limp, a scar?

Which language did he speak?

Which language did you communicate? *Russian*

Did he provide any personal information, such as date and place of birth, occupation, names or family and relatives, place of residence, etc.? *No*

Did Wallenberg give the reason for his imprisonment? (Did he receive an official sentence?) *25 years for espionage*

How was Wallenberg guarded?

*not in a special way
just like others.*

the war. These exports were written into the War Trade Agreements endorsed by us at the beginning of the war when we had failed by sabotage and other means to put an end to this strategic trade.

Swedish neutrality was an act of survival carried out successfully by a small cadre of highly competent officials and two merchant banker brothers who resisted every attempt by the belligerents to lure them into the war on their side. Churchill pointed out to Boheman the advantage of joining the allies in the last stage of the war, but Boheman replied that Sweden could play a more important part in helping to repair the ravages of occupation and terror on her Scandinavian neighbours and other occupied countries when the war was over. This part she played in full measure.

Sweden's role was a somewhat inglorious one in World War II but her neutrality was an advantage to both the allies and the Nazis as she provided a backdoor view of what was going on in the other man's kitchen and for us to give what help we could to the resistance to German occupation. Sweden certainly suffered for some time for her wartime policies and took a back seat in international counsels. But for those of us on the allied side who lived in Sweden during the war, a country in which the Germans had a head start with all their preparations for subversion and propaganda well before the war began, it was a matter of great satisfaction to see the defeat of all these evil schemes and the victory of free speech and parliamentary democracy. Our activities played no small part in building up a spirit of resistance to Nazi domination.

Ex till:

Von Dardel

Carl Persson

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESER

Foyer, Pol 1:1

Amb. Moskva

Re: Raoul Wallenberg

Who's Who

Adlercreutz, Colonel Carlos ^(C) Head of Swedish Defence Staff Intelligence.

Akerberg, Harald. Editor. Member, Foreign Affairs Committee. Approached Walter on purchase of Italian warships for Sweden.

Alexander, George. H.M.V. representative in Stockholm who joined the Press Department of the British Legation and became broadcasting officer.

Andersson, Ivar. Editor of *Svenska Dagbladet*. Conservative Deputy. Badoglio, Marshal Pietro. Head of first anti-fascist government in Italy.

Balfour, Michael. On planning staff of shadow Ministry of Information, friend of Moltke, joined Political Warfare Executive. Beck, Colonel-General Ludwig. Arrested with Stauffenberg, attempted suicide and finished off with *coup de grace*.

Bell, Bishop George of Chichester, who visited Bonhoeffer in Sweden.

Bernadotte, Count Folke. Deputy Chairman, Swedish Red Cross.

Beurling, Professor Arne of Uppsala who, in 1940, constructed a machine to decrypt the German Geheimschreiber.

Biggs, Ernest. Advertising Manager of the department store P.U.B. Gaoled in Rickman affair.

Binney, Sir George. Arctic explorer and representative of the British Steel Industry in Sweden. Broke the German blockade with convoys of merchant ships, motor coasters and aircraft.

Björnsjerna, Colonel Carl. Dismissed from intelligence post on Swedish General Staff for passing information on German naval movements to British Naval Attaché Denham.

Blücker, Captain Ivar. Chief of Gothenburg harbour police, dismissed for helping Binney.

von Bock, Field-Marshal Fedor. Rejected participation in coup against Hitler.

Boheman, Erik. Secretary General, Swedish Ministry of Foreign Affairs.

P 2 F W 1

a.a/vs
Ex 96-03-18 / U

Bohr, Professor Niels. Danish atomic scientist smuggled out of Denmark and flown to England.

Boldt-Christmas, Captain Emil. Anti-nazi former Swedish Naval Attaché in London.

Bonhoeffer, Pastor Dietrich. Met Bishop Bell of Chichester in Sweden. Executed for his part in Stauffenberg plot.

Bonnier. Jewish Swedish publishing family and owners of *Dagens Nyheter*.

Bottrall, Ronald. Head of British Council, Stockholm.

Brandt, Willy (Karl Frahm). German refugee in Norway and Sweden. Later Chancellor of German Federal Republic.

Brewer, George E. Jnr. Office of Strategic Services American Legation.

Briith, Börje. Pro-Nazi editor of *Stockholms Tidningen*.

Bull, Francis. Professor of Literature, Oslo University.

Butler, Major Ewan. Head of Stockholm Special Operations Executive German section.

Butler, R.A. (later Lord). Under-Secretary of State at the Foreign Office under Lord Halifax.

Canaris, Admiral Wilhelm. Head of Abwehr, executed for complicity in plot against Hitler.

Carlsson, Professor Wilhelm. Archivist and historian of Swedish Ministry of Foreign Affairs.

Carlsson, Gunnar. Swedish ship-owner.

Carr, H.L. Passport Control Officer, Helsinki till 1941, British Legation Stockholm 1941-45.

Christian X. King of Denmark.

Coleridge, Peter. Vice-consul Gothenburg involved with blockade-running.

Collier, Sir Laurence. Foreign Office Northern Department, Minister to Norway.

Cordeaux, Colonel J.K. Marine officer first with Admiralty then Foreign Office; visited Stockholm on Italian Navy affair.

Cripps, Sir Stafford. British Ambassador in Moscow and later Chancellor of the Exchequer.

Croft, Colonel Andrew. Arctic explorer and assistant Military Attaché in support of Special Operations Executive.

Cronstedt, Count Otto. Formerly Swedish businessman in London

who headed Ministry of Foreign Affairs Press Bureau in Grand Hotel.

Dahlerus, Birger. Industrialist and peace broker. Cousin of Goering's first wife who was Swedish.

Danielsson, Otto. Police inspector and spycatcher.

Dehlgren, Sten. Editor *Dagens Nyheter*.

Deiner, Tom Sefton. Journalist and head of 'black' radio stations at Woburn.

Demaitre, Edmond (Demeter Ödon, Edward Masterman). Hungarian refugee correspondent of *Daily Express*.

Denham, H.M. Captain R.N., British Naval Attaché.

Denniston, Commander Alastair. One of cipher breakers of Room 40 in World War I; ran training programme for cypher breaking in World War II and set up cypher-breaking operation at Bletchley.

Ehrensward, General Carl August. Chief of General Staff in last year of war.

Enander Dr Bo. Historian, broadcaster, journalist, editor of weekly *Nu* and co-founder of Nordens Frihet.

Erlander, Tage. Minister of State and later Prime Minister.

Eugen, Prince. King Gustav's brother. Painter and anti-nazi.

Fagerlund, Adolf. Chairman Karl Setterwall and Company AB. Appointed by Binney to represent British steelmakers.

Falk, Peter. Rugby master who went to Sweden to handle German affairs for Secret Intelligence Service.

von Falkenhorst, General Nikolaus. German C in C Norway.

Fellenius, Emy. My mother-in-law. Walloon family (Janse) from north Sweden.

Fellenius, Hellis. My first wife. Daughter of Professor Wolmar and Emy Fellenius.

Fellenius, Professor Wolmar. My father-in-law. Professor of hydraulic engineering at Stockholms Tekniska Högskola.

Fitzwilliam, Lord, alias Peter Lawrence. One of George Binney's chief officers on the motor coasters.

Fraser, Ingram. Advertising agent (J. Walter Thompson) employed on sabotage by Sir William Stevenson.

Fuchs, Walter. Head of M.G.M. Stockholm.

Gerhard, Karl. Actor, impressario and author of popular revues and of the Trojan Horse sketch in his musical *Gullregn*.

✓ Goerdeler, Karl. Former mayor of Leipzig and opposition leader executed for complicity in Stauffenberg coup.

✓ Goering, Hermann. German Marshal whose first wife was Swedish.
 ✓ Goulding, Ossian. Correspondent of *Daily Telegraph* with Irish passport. Married to Yasuko Tamm, daughter of Japanese mother and Swedish Naval Attaché in Tokyo.

✓ Gow, Janet. Assistant to Ewan Butler of Special Operations Executive German section.

✱ Graffman, Holger. Chairman of AB Transfer, a company owned by the Wallenbergs. Swedish government negotiator for purchase of Italian warships in competition with J.H. Walter.

Grafström, Sven. Swedish diplomat who ran Swedish Government Press Office in Grand Hotel with Count Otto Cronstedt.

Grassman, Dr Paul. German Press Attaché.

Griffis, Stanton. Film magnate and U.S. negotiator on ball-bearing issue.

Gubbins, General Sir Colin. Head of Special Operations Executive after Hambro.

✱ Günther, Christian. Swedish Foreign Minister from 1939 to end of war.

Gustaf Adolf, Crown Prince, later King of Sweden. Married to Mountbatten's sister, Princess Louise.

Gustav V. King of Sweden.

Haakon VII. King of Norway.

✱ Hägglöf, Gunnar. Head of Foreign Ministry trade department. Minister to Belgian and Dutch governments in London, and later Swedish Ambassador in London.

Hagman, Captain Torsten. Commander of convoy of four Italian destroyers from Italy to Sweden detained by the British in the Faroes.

✱ Härdér, General. Deputy Chief of German General Staff who succeeded Beck as Chief of General Staff 1942. Arrested for complicity in Stauffenberg coup.

Hallamaa, Colonel. Head of Finnish G.C.H.Q. who with his staff took refuge in Sweden at the end of the war.

Hallgren, Eric Salomon. Head of security service till 1943. Chief of police Stockholm 1930, deputy governor 1937.

✱ Hamberg, Harald. Director of S.K.F. Swedish negotiator over ball-

bearing exports to Germany.

✱ Hambro, Sir Charles. Banker, trade negotiator, first Head of Special Operations Executive.

Hansson, Johan (Kulturjohan). Anti-nazi owner of publishing house Natur och Kultur.

Hansson, Per Albin. Swedish Prime Minister.

Hedin, Sven. Explorer, pro-nazi Jew.

Henriksen, Alva. Assistant to Kjellberg of Ellerman Wilson Line in support of our blockade running.

Hewins, Ralph. *Daily Mail* correspondent.

Himmeler, Heinrich. Head of Gestapo and Sicherheitsdienst.

Hinks, Roger. Art historian. Worked for Special Operations Executive and Political Warfare Executive. Contact with von Moltke and von Trotz.

Höglund, Zeth. Social democrat editor and politician.

✱ von Horn, Major Carl. Handled exchange of British and German P.O.s. Later General commanding U.N. troops in Middle East and Zaire.

Howe, Sir Ronald. Chief Constable C.I.D. 1932. Asst. Commissioner C.I.D. 1945-53.

Hudson Robert. British Trade Minister.

✱ Ironside, Field-Marshal Edmund. C in C Norway. Had commanded allied intervention forces in North Russia in 1919.

Jacobsen, Dr Walter. German refugee psychologist introduced by Professor Katz as contact with German resistance.

Järte, Otto. Foreign editor of *Svenska Dagbladet*.

✱ Jartsev, Boris. Head of commercial department, Soviet-legation, K.G.B. (NKVD)

Jartseva, Alexandra. Soviet Press Attaché. Wife of Boris Jartsev. K.G.B. (NKVD)

Jensen, Karl. United States Press Attaché.

✱ Johnson, Herschel. U.S. Minister followed Sterling in Stockholm. Formerly in London.

Juhlin-Dannfelt, Colonel Curt. Swedish Military Attaché Berlin and later head of Swedish intelligence service.

Jung, General Helge. C in C Sweden after Thörmell.

Katz, Professor of Psychology, Stockholms Technical High School. German refugee. Collaborated with Söderman on criminology and

See RW
Gable
missions
USSR

introduced me to Dr Jacobsen of the German resistance.
 Kendall, Sir Norman. Assistant Commissioner C.I.D. 1928-45.
 Kenney, Rowland. Press attaché Norway in both world wars. In between in Foreign Office Press Department.
 Kersten, Dr Felix. Physiotherapist who treated Himmler.
 Kimmins, Commander Tony. Visited Sweden for première of *In Which We Serve*.
 Kjellberg, William. Head of Ellerman Wilson Line, Gothenburg.
 Knapp-Fisher, Jim. Publisher who handled books and films in Press Department. Contact with Moltke and Trout.
 Kollonay, Alexandra. Soviet Ambassador, Stockholm.
 Krämer, Dr Karl Heinz. Abwehr 'secretary' German Legation. Centre of Josephine affair.
 Kreisky, Bruno. Austrian refugee and later Chancellor of Austria.
 Kreuger, Torsten. Brother of Ivar the swindler. Pro-German proprietor of *Stockholms-Tidningen* and *Aftonbladet*.
 Kuusinen, Otto Wilhelm. Russian stooge intended as head of Finnish puppet government.
 Ladell, Sally (later Lady Anderson). Assistant to Bill Waring.
 Lamming, Norman. Trade union officer in Press Department. Later Labour Attaché, International Labour Organisation.
 Landquist, Commander Daniel. Chief of Swedish combined service intelligence. Succeeded Björnsjöerna.
 Larden, Lt-Col. George. Assistant Military Attaché. Head of Special Operations Executive Stockholm.
 Latham, Wilfrid. Rubber planter from Malaya. Volunteer in Finland.
 Leadbitter, Jasper. Assistant Press Attaché, Stockholm.
 Lilliehöök, Malcolm. Director of Royal Swedish Automobile Club. Twice wrongly arrested as allied spy.
 Lind, Lars. Nephew of Foreign Minister Günther who joined Norwegian forces in England.
 Lindley, Charlie. Retired head of Swedish Transport Workers Union.
 Lindquist, Major Thorvald. Head of Swedish Military Security service. Close relations with Dr Hans Wagner, head of German Abwehr in Sweden.
 MacAdam, Ivison. Head of Chatham House, Royal Institute of International Affairs.

Mallet, Sir Victor. British Minister, Stockholm from 1940.
 Mannerheim, Marshal Gustaf. President of Finland.

Manton, L. British railway expert visited Sweden for operation Gratham.

Marett, Bob (Sir Robert). Member of original planning group for shadow Ministry of Information.

Martelius, Martin (Malle). Head of Text och Bilder photographic agency.

Martin, Alf. Swedish correspondent in London.

Martin, Frank. Retired cavalry officer and anti-nazi journalist.

Martin, Commander J (Pincher) RN. Passport Control Officer (MI6) Stockholm.

Maycock, R.B. British Air Attaché (3rd).

McLeod, Enid. Author with deep knowledge of French literature and history. Chaired planning staff of shadow Ministry of Information. Later French desk Ministry of Information and finally head of British Council in Paris.

Menzies, Major General Sir Stewart. 'C' (Head of MI6).

Mesterton, Eric. Swedish lecturer in London, translator of T.S. Eliot. Introduced me to Karin Boye and Pär Lagerkvist.

Micheson, J.M.L. Commercial counsellor British Legation.

Møller, Christmas. Danish resistance leader.

von Moltke, Graf Helmut James. Leader of Kreisauer Kreis and executed for opposition to Hitler.

Monson, Sir Edmond, Bt. British Minister in Stockholm before Mallet.

Montagu-Evans C. Assistant Press Attaché and then Swedish section Ministry of Information.

Montagu-Pollock, William (later Sir). Counsellor, British Legation.

Morton, Desmond. Churchill's adviser on industrial warfare.

Munck, Ebbe. Danish arctic explorer and journalist. Head of Danish resistance in Sweden.

Munthe, Malcolm. Son of Dr Axel Munthe. Worked with Andrew Croft in Finnish war, shipping war materials through Norway and Sweden to Finland. Escaped to Sweden and set up Special Operations Executive, Norwegian section. Expelled by Swedes.

Myrdal, Gunnar and Alva. Swedish economists and politicians. Nebe, SS General Arthur. Head of German criminal police. Executed

for complicity in Stauffenberg plot.

Nerman, Ture. Anti-nazi writer and journalist. Imprisoned for three months for insulting Hitler in his weekly *Trots Allt*. Founder of anti-nazi organisation Kämpande Demokrater (Fighting Democrats).

Nielsen, E.E.M. (Tommy). Head of Special Operations Executive Norwegian section in Stockholm.

Nikitin, Mikhail. Soviet trade representative in Stockholm.

Noel-Baker, Philip. M.P. Visited Sweden during first Finnish war.

Nordenskiöld, General Bengt. C in C Swedish airforce.

Nordling, Raoul. Swedish Consul General in Paris.

Nordling, Rolf. Head of French purchasing commission in Sweden. Brother of Raoul.

O'Brien, Toby. British Council Press Officer. Later Conservative Research Department and P.R. consultant.

Olav, Crown-Prince, later King, of Norway.

O'Leary. Passport Control Officer, Copenhagen.

O'Neil, Sir Con. Member of planning staff of shadow Ministry of Information. Resigned from Foreign Office over Munich.

Örne, Anders. Chairman of Amelie Posse's Tuesday Club.

Oster, Major General Hans. Executed for complicity in 20 July plot.

Deputy Chief of Abwehr under Canaris.

Oxenstierna, Commander Johan Gabriel. Swedish Naval Attaché, London.

Parrott, Joe (Sir Cecil). Member of planning staff of shadow Ministry of Information. Tutor to King Peter of Yugoslavia. Posted to press office in Norway, escaped to Sweden. Head of Press Reading Bureau.

Paués, Anna. Fellow of Girton and Reader in Anglo-Saxon, Cambridge. First woman to hold a professorship in Sweden. Taught me Icelandic and Swedish.

Pers, Anders. Owner of *Västmanlands Läns Tidning* in Västerås and printer of our weekly paper *Nyheter från Storbritannien*.

Posse, Countess Amelie. Writer married to Czech painter Brazda. Escaped from Czechoslovakia and ran an anti-nazi campaign with her Tuesday Club.

Prytz, Björn. Swedish Minister in London.

Quisling, Vidkun. Norwegian traitor and head of Norwegian puppet

government under German occupation.

Rabagliati, Colonel Euan. Pilot and racing driver, Ministry of Information and then Special Operations Executive Netherlands.

Reichenau, General. Met Goerdeler in house of Fritz Elsas on 6 Nov 1939 and sent warning to Allies about Hitler's plan to invade the Netherlands.

Reynolds, Brian (alias Bingham). Finnish volunteer, joined Binney with his convoys and was second-in-command of fast motor coasters. Lost at sea two days after end of war.

Richert, Arvid. Swedish Minister in Berlin.

Rickman, Alfred Frederick (Freddie). Arrested by Swedes for unsuccessful attempt to sabotage ore-loading cranes at Oxelösund. Rieffel, Robert. Free French journalist formerly with Havas and then B.U.P. and A.F.P.

Riga. Cover name for British agent in German Legation.

Rønne-Petersen, Egil. Norwegian psychologist who provided us with valuable intelligence.

Ross, A.D.M. (Sir Archibald) 2nd Secretary. Ended career as Ambassador to Sweden.

Rushbrook, Commodore. Visited at Admiralty by Landquist, head of Swedish service intelligence.

Sampson, Margaret. Head of B.B.C. Swedish service.

Sandler, Rickard. Swedish Foreign Minister till 1939 before Günther.

Sandström, Gösta. Editor of British weekly *Nyheter från Storbritannien*.

Sargent, Sir Orme. Deputy Under-Secretary of State at the Foreign Office during war under Cadogan.

Schellenberg, Walter. Himmler's No.2 in Gestapo. Responsible for Venlo kidnappings in 1939 and for Himmler's peace feelers to allies via Sweden 1945.

Schive, Jens. Norwegian Press Attaché in Stockholm and later Ambassador.

Schnurre, Karl. German political and trade negotiator with Sweden.

Sebastian, Graham. Consul-General in Gothenburg.

Segerstedt, Professor Torngy. Editor of Göteborgs *Handels- och Sjöfartstidning*.

Selborne, Lord Roundell Cecil. Head of Ministry of Economic Warfare and Special Operations Executive.

Seltman, Charles. Classical archaeologist, fellow of Queens' Cambridge, one of Denniston's trainees in cipher-breaking. Semjonov, Vladimir. Counsellor Soviet legation. Later ambassador in Bonn.

Senior, Ted (Sir Edward). Steel control and ball and roller bearings. Siberg, Willy. Head of S.K.F. at Luon. Singer, Kurt. German refugee writer and journalist. Sköld, Per Edwin. Minister of Defence.

Söderman, Dr Harry. Head of Criminal Technological Institute. Organised training of Norwegian and Danish police troops in Sweden.

Sporborg, Harry. Solicitor and director of Hambros Bank. Ministry of Economic Warfare 1939. Director and later vice-chief Special Operations Executive 1940-46.

Stauffenberg, Colonel Claus Schenk von. Executed for attempt on Hitler's life 20 July 1944.

Sterling. U.S. Minister who preceded Herschel Johnson.

Stewen, Martin. Finnish Military Attaché Stockholm. Leaked secrets of Swedish code-breakers to Germans.

Stevenson, Sir William (Intrepid). Head of British Security Co-ordination Organisation, New York.

Stridsberg, Gustaf. Former foreign editor *Svenska Dagbladet*, friend of Amelie Posse and anti-nazi activist.

Sutton-Pratt, Colonel Reggie. Military Attaché

Svanström, Dr Ragnar. Historian, publisher and founder of American British Swedish dining club.

Terboven, Josef. German Reich Commissar in Norway.

Thomsen, Dr Hans. German Minister in Sweden after Wied.

Thörnell, General Olof. Swedish C in C.

Thorsing, Oscar. Head of Ministry of Foreign Affairs Press Department.

Thornion, Wing-Commander Bill. Air Attaché (2nd) 1940. Revisited Sweden 1944 as spurious Air Vice Marshal for deception operation Graffham.

Thulstrup, Dr Åke. Historian and co-editor of *Nu* with Enander.

Tower, Pamela. Assistant to R.B. Turnbull, Special Operations Executive Danish section.

von Trott zu Stolz, Adam. Member of German resistance. Visited

Sweden. Executed.

Turnbull, R.B. Head of Special Operations Executive Danish section, Stockholm.

Urch, R.O.G. *The Times* correspondent. Formerly Moscow and Riga. von Uthmann, Lt General Bruno. German Military Attaché.

Vanek, Dr Vladimir. Counsellor at former Czech legation in Stockholm. Imprisoned by Swedes for cooperation with the Allies. First Czech Ambassador in Rome before the Communist coup.

Vinde, Victor. Swedish correspondent of *Dagens Nyheter* during French defeat of 1940.

Wagner, Dr Hans. Head of Gestapo (Abwehr and later Sicherheitsdienst) in Sweden.

von Wahlert, Commander Paul. German Naval Attaché Stockholm.

Wallenberg, Jacob. Brother of Marcus and co-director of Enskilda Banken. Handled Swedish commercial interests in Germany.

Wallenberg, Marcus. Younger brother of Jacob and co-director of Enskilda Banken. Handled Swedish commercial interests with Allies.

Wallenberg, Raoul. Distant relation of Jacob and Marcus. Young diplomat kidnapped by Russians in Budapest in course of saving lives of thousands of Jews.

Walter, J.H. Swedish businessman gaoled for trying to buy the Italian Navy for the British.

Ward, Barbara. Journalist on *The Economist*, lectured in Sweden and arranged for printing of *The Economist* in Stockholm.

Waring, Anne. Wife of H.W.A. Waring. Norwegian section Special Operations Executive.

Waring, H.W.A. Deputy to George Binney in blockade-running and joined Stanton Griffiths in putting an end to Swedish exports of ball bearings to Germany.

Welchman, Gordon. Fellow of Sidney Sussex, Cambridge. Mathematician recruited by Denniston for cipher-breaking and one of Bletchley Enigma team.

Wheeler, Mike (Sir Charles). Director of G.K.N. Expert on ore-purchasing for Steel Control.

White, Ken. British Consul-General, Stockholm.

Wied, Victor zu. German Minister in Stockholm before Thomsen.

Wigforss, Harald. Journalist, editor *Nordens Frihet*, later of *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning*.
 Wilhelm, Prince. King's brother. Anti-nazi writer.
 Wilson-Wright, Mab. Office of Strategic Services. Representative of *Vogue*.
 Wiskeman, George. Ministry of Information and later Special Operations Executive.
 York, Carl. Paramount films.
 Young, Gordon. Correspondent of Reuters and later *Daily Express*.
 Zhdanov, Andrei. Head of Allied Control Commission, Finland. Murdered by Stalin.

Bibliography and Sources

Personal papers, diaries, scrapbooks, cuttings from Swedish and British newspapers and periodicals, Public Record Office, Imperial War Museum, Swedish archives and official publications.

Baden-Powell, D.

Operation Jupiter. S.O.E.'s Secret War in Norway (London, 1982).

Balfour, Michael

Withstanding Hitler (London, 1988).

Balfour, Michael
and Frisby, J.F.

Helmüt von Moltke (London, 1972).

Barker, Ralph.

The Blockade Busters (London, 1976).
Room 40. British Naval Intelligence 1914-18 (London, 1982).

Beesly, Patrick.

Beesly, Patrick.

Very Special Admiral. Life of Admiral J. M. Godfrey, C.B. (London, 1980).

Bennett, J.

British Broadcasting and the Danish Resistance Movement 1940-45 (Cambridge, 1966).

Bernadotte af

Folke Bernadotte. Svensken och världsmedborgaren. Essays on his life (Stockholm, 1949).

Wisborg, Folke.

Spoinpolisen på jakt (Stockholm, 1952).

Bernhardsson,

Carl Olof.

October 1943 (London, 1955).

Bertelsen, A.

På vakt (Stockholm, 1964).

Boheman, Erik.

Voro vi neutrala (Stockholm, 1946).

Boldt-Christmas, Emil.

Numerous articles especially, *Svenska Dagbladet* 20 March 1988 about the Reichstag Fire and 'Sweden versus Great Britain and the Soviet Union during the Second World War', *Contemporary Review* (February 1981).

Brandell, Ulf.

Briggs, Asa.

The War of Words. The History of Broadcasting in the United Kingdom, vol. III (Oxford, 1970).

KOPIA TILL:

SB

UM

BITR UM

KABS

POLCH

BITR POLCH

SS KARLSSON

CH POL 1

POL 1:1

INKOM UTRIKESDEPARTEMENTET

AVD. ! GR. ! MÅL

P

2

EnI

AMBASSADEN WARSZAWA

1996-03-19

UD STOCKHOLM

FÖR POL 1:1 (FOYER)

RE WALLENBERG.

FORTS.

RE WALLENBERG

22/1 P2 E-
[REDACTED] ÅBEROPAS.

P R I M O. AMBASSADEN HAR VID KONTAKT MED ÄNKAN FÅTT
BESKEDET ATT BOGUSLAV BAJ FÖDDES DEN 5 SEPTEMBER
1924.

S E C U N D O. MED HBR HAGLUND-FOYER 1996-01-25 HAR
AMBASSADEN REFERERAT EN TIDNINGSARTIKEL, DÄR
CICHOCKI BERÄTTAR OM WALLENBERG.

VI PÅMINNER OCKSÅ OM HBR SALAND-HALLQVIST
1992-05-06, SKR 42 A, 1988-02-17 LIKSOM KRYPTO
1988-06-01, DÄR AMBASSADENS KONTAKTER MED BAJ HAR
REDOVISATS.

WÖHLER
[REDACTED]

SVERIGES AMBASSAD
BONN
HANDLÄGGARE:

SID 1 (1)

1996-03-21

DELGES:	CL
SB	
UM	
BITR UM	
KABS	
POLCH	
BITR POLCH	
SS KARLSSON	
BITR SS	
CH POL 1	
POL 1:1	
CH POL 1:2	
POL 1:2	
CH POL 2	
POL 2:1	
POL 2:1	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
CH POL 3	
POL 3:1	
POL 3:2	
POL/EU-KORR	

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE Wallenberg

För Magnusson, Pol 1:1
(Tjänste 96-03-15)

Enligt min kalender hade jag 1990-02-02 en lunch för arbetsmarknadsministern (eller ministeriet) där möjligen Farafonov kunde ha medverkat. Minns dock betr. honom främst lång lunch den 26.1. där han utbredd sig om sitt eget ganska dramatiska levnadsförlopp som bl.a innefattade ofrivillig inblandning i konflikten med boven Beria som huvudaktör (F. blev fängslad under ganska lång tid). Han talade då även om W. i kryptiska ordalag, som torde avsett att Wallenberg kom att figurera just i konflikten mellan Beria och andra potentater. F. uttalade sig högakttningsfullt om Stalin. Brevet var långt och därför kanske färdigt först 5-6 dagar efter lunchen och är sannolikt det som märkligt nog skulle försvunnit. Jag återkommer om jag kommer på något mer.

BERNER

1996-03-18

Departementsrådet Hans Magnusson
UTRIKESDEPARTEMENTET

78/001

1996-03-21	
Avd	Gr
P	2
Eu I	

Efterforskningar rörande Raoul Wallenberg i Stasis arkiv

(Bilagor)

Broder,

Med hänvisning till tidigare korrespondens i särskild ordning översänds härmed ansökningsformulär för tillgång till östtyska säkerhetstjänsten Stasis arkiv. Observera att ansökan måste göras av en privatperson, i detta fall förslagsvis någon av RW:s släktingar. Ansökan skall ställas direkt till den ansvariga myndigheten i Berlin (den s.k. "Gauck-Behörde"). Auswärtiges Amt har dock lovat att vid behov hjälpa till, även om man samtidigt betonar att Gauck-Behörde ånjuter betydande självständighet.

En kopia av den s.k. Stasi-Unterlagen-Gesetz bifogas.

Ly27-första kolumnen
Peter Semneby

Peter Semneby

AUSWÄRTIGES AMT
Az.: 510-204.02 SB

Doppel

Dil. handbrev Semneby
Magnusson d. 96-03-18

Verbalnote

Das Auswärtige Amt beehrt sich, der Botschaft des Königreichs Schweden auf den Anruf von Herrn Botschaftsrat Semneby am 12. März 1996 hin einen Antrag auf Auskunft, Einsicht sowie Herausgabe von Kopien aus Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR sowie den Text des Stasi-Unterlagen-Gesetzes (StUG) vom 20. Dezember 1991 zu übermitteln.

Ergänzend sei darauf hingewiesen, daß die postalische Anschrift des Bundesbeauftragten für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR nunmehr Postfach 218, D-10106 Berlin, lautet.

Das Stasi-Unterlagen-Gesetz gewährt ausländischen öffentlichen Stellen kein Zugriffsrechts auf Informationen aus den Stasi-Unterlagen. Gemäß § 15 Abs. Nr. 3 StUG haben aber auch ausländische nahe Angehörige zur Aufklärung des Schicksals Vermißter oder Verstorbener das Recht, vom Bundesbeauftragten Auskunft, Einsicht und Herausgabe von der zu dieser Person erschlossenen Unterlagen zu verlangen. Zu den antragsberechtigten nahen Angehörigen zählen auch Kinder und Enkelkinder des Vermißten oder Verstorbenen. In dem Antrag sind der Zweck, zu dem die Auskunft eingeholt wird, glaubhaft zu machen und das Verwandtschaftsverhältnis zu der vermißten oder verstorbenen Person nachzuweisen.

Das Auswärtige Amt hofft, daß die Aufklärungsbemühungen der Familie Wallenberg und der schwedischen Regierung um das Schicksal von Raoul Wallenberg von Erfolg gekrönt sein werden.

An die
Botschaft des Königreichs Schweden

Das Auswärtige Amt benutzt diesen Anlaß, die Botschaft des Königreichs Schweden erneut seiner ausgezeichneten Hochachtung zu versichern.

Bonn, den 14. März 1996

L.S.

DER BUNDESBEAUFTRAGTE

für die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes

der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik

Ergänzender Hinweis zur Identitätsbescheinigung

Sofern die Identität auf der Rückseite des Antrags durch die Landesbehörde bescheinigt werden soll, vorher bitte nur die Felder 1.1. bis 1.3. ausfüllen. Weiteres Ausfüllen des Antrags erst nach Erteilung der Bescheinigung.

Hinweise

zum

**Antrag auf Auskunft, Einsicht sowie Herausgabe von Kopien
aus Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes
der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik**

Sehr geehrte Mitbürgerin, sehr geehrter Mitbürger!

Der Bundestag hat mit Zustimmung des Bundesrates das Gesetz über die Unterlagen des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR (nachfolgend StUG) beschlossen.

Dieses Gesetz regelt die Erfassung, Erschließung, Verwaltung und Verwendung der Unterlagen des Ministeriums für Staatssicherheit und seiner Vorläufer- und Nachfolgeorganisationen (Staatssicherheitsdienst) der ehemaligen Deutschen Demokratischen Republik, um insbesondere

1. dem einzelnen Zugang zu den vom Staatssicherheitsdienst zu seiner Person gespeicherten Informationen zu ermöglichen, damit er die Einflußnahme des Staatssicherheitsdienstes auf sein persönliches Schicksal aufklären kann,
2. den einzelnen davor zu schützen, daß er durch den Umgang mit den vom Staatssicherheitsdienst zu seiner Person gespeicherten Informationen in seinem Persönlichkeitsrecht beeinträchtigt wird,
3. die historische, politische und juristische Aufarbeitung der Tätigkeit des Staatssicherheitsdienstes zu gewährleisten und zu fördern.

Jeder einzelne hat das Recht, vom Bundesbeauftragten Auskunft darüber zu verlangen, ob in den erschlossenen Unterlagen Informationen zu seiner Person enthalten sind. Ist das der Fall, hat der einzelne das Recht auf Auskunft, Einsicht in Unterlagen und Herausgabe von Unterlagen nach Maßgabe dieses Gesetzes.

Jeder einzelne hat weiterhin das Recht, die Informationen und Unterlagen, die er vom Bundesbeauftragten erhalten hat, im Rahmen der allgemeinen Gesetze zu verwenden.

Durch die Auskunftserteilung, Gewährung von Einsicht in Unterlagen oder Herausgabe von Unterlagen dürfen überwiegende schutzwürdige Interessen anderer Personen nicht beeinträchtigt werden.

Der Antrag auf Auskunft, Akteneinsicht bzw. Herausgabe von Unterlagen ist schriftlich zu stellen. Um eine rasche Antragsbearbeitung zu sichern, verwenden Sie bitte den anliegenden Vordruck.

Als notwendige Ergänzung zum Antrag ist gesetzlich vorgeschrieben, daß Sie eine von Ihrer zuständigen Landesbehörde (z. B. Landeseltnwohneramt bzw. Polizeidienststelle) ausgestellte Identitätsbescheinigung beifügen. Sie können sich die Angaben zur Person jedoch auch auf der Rückseite des Vordruckes von Ihrer zuständigen Behörde bestätigen lassen. Wenn Sie als Bevollmächtigter handeln, ist neben der Identitätsbescheinigung des Vertretenen außerdem eine Vertretungsvollmacht vorzulegen.

Mit diesem Merkblatt erhalten Sie zwei Exemplare des Antrages zur Einsicht in die Akten des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR. Das erste Exemplar des Antrages ist für die Bearbeitung durch die Behörde des Bundesbeauftragten für die Akten des Staatssicherheitsdienstes der ehemaligen DDR bestimmt, das zweite Exemplar verbleibt bei Ihnen.

Die Erhebung der Daten beruht auf den Vorschriften des 3. Abschnitts des StUG (§ 12 ff. StUG).

1.1 Name und Vorname des Antragstellers	1.2 Geburtsdatum oder PKZ
Ggf. auch Geburts- und sonstige Namen sowie alle Vornamen (Rufname unterstreichen)	
Geburtsort	
1.3 Postleitzahl, Wohnort, Straße und Hausnummer	

Reg.-Nr.

Antrag

☐ 2.1 eines Betroffenen	☐ 2.2 eines nahen Angehörigen Vermißter oder Verstorbener	☐ 2.3 eines Dritten
☐ 2.4 eines Begünstigten	☐ 2.5 eines Mitarbeiters des ehemaligen MfS/AfNS	
☐ auf Einsichtnahme	☐ auf Auskunft	☐ 2.6 auf Herausgabe von Kopien

2.7 Wurde bereits ein Antrag gestellt?

Falls bekannt: Tgb.-/Reg.-Nr.

☐ Nein

☐ Ja

3 Nur von Betroffenen oder Mitarbeitern des ehemaligen MfS/AfNS auszufüllen:

Wohnanschrift(en) seit dem 18. Lebensjahr (Postleitzahl, Wohnort, Straße und Hausnummer)

4 Nur von nahen Angehörigen Vermißter oder Verstorbener auszufüllen:

Verwandtschaftsverhältnis des Antragstellers zum Vermißten oder Verstorbenen

☐ Ehegatte

☐ Sohn/
Tochter

☐ Sonstiges Verwandtschaftsverhältnis

Name und Vorname des Vermißten/Verstorbenen

Geburtsdatum oder PKZ

Letzte Wohnanschrift (Postleitzahl, Wohnort, Straße und Hausnummer)

Zweck der Auskunft

☐ Zur Rehabilitierung

☐ Vermißter/Verstorbener

☐ Zum Schutze des Persönlichkeitsrechtes

☐ Vermißter/Verstorbener

☐ Zur Aufklärung des Schicksals

☐ Vermißter/Verstorbener

5.1 Ergänzende Hinweise zum Antrag und zum Auffinden der Unterlagen

5.2 Akteneinsicht wird gewünscht

in der Außenstelle

☐ in Berlin

5.3 Gründe für besondere Eilbedürftigkeit der Bearbeitung

☐ Alter des Antragstellers

☐ Politische Verurteilung des Antragstellers

☐ Rehabilitierung/Wiedergutmachung

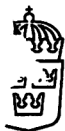
☐ Abwehr einer Gefährdung des Persönlichkeitsrechts

☐ Entlastung vom Vorwurf einer Zusammenarbeit
mit dem Staatssicherheitsdienst

☐ Sonstige Gründe
(Erläuterung auf gesondertem Blatt)

Ort, Datum

(Unterschrift des Antragstellers)

SVERIGES AMBASSAD
BONN

Peter Semneby

1 ()

1996-03-20 Nr 33

L.O. a.a.
f delg: ✓

Pol 1:1
UTRIKESDEPARTEMENTET

Pal

UTRIKES DEP.		
NR		
96-03-28		
P	2	En I

Ex till:

Kab. sekr

von Dardel

Carl Persson

Makinen

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESEK

Foyer, Pol 1:1

Wallenberg-Föreningen

Amb. Moskva

W

Wallenberg

Överlämnas för ev. vidare åtgärd. Avsändaren har
informerats om att ärendet överlämnats till UD och
att ytterligare kontakt kommer att tas endast om
intresse föreligger från vår sida.

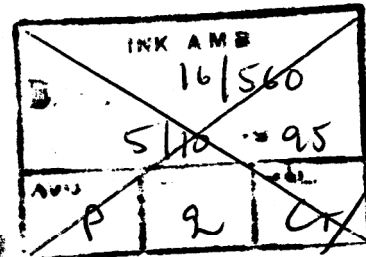
Örjan Berner

exp. 96-04-11

Gschwilm Erich
Breitenauerstr. 3
D-85072 Eichstätt
Tel.: 08421/4994

85072 Eichstätt, den 30.09.95

An den
Herrn Botschafter
der Schwedischen Botschaft
Holzallee 2 - 10
53113 Bonn

Wallenberg

9/03/20
F. S. 33
Schwilm Erich

I H R E E X Z E L L E N Z ,

sehr geehrter Herr Botschafter
der Kgl. Schwedischen Botschaft!

Eine Nachricht im Radio hat mich auf den "Fall Raoul Wallenberg" wieder aufmerksam gemacht.

In meiner russischen Gefangenschaft war ich Brigadier und Dolmetscher, und hatte nebenbei persönliche Aufzeichnungen gemacht über Ort und Geschehnisse. Ich mußte diese kurz vor meiner Heimkehr vernichten, habe sie aber sofort, nachdem ich zu Hause war, erneut gezeichnet und meine Erlebnisse niedergeschrieben (1949 - 1954).

Ich habe sogar damals - etwa 1953 - an Ihre Botschaft geschrieben, als ich auf mein Erlebnis im Falle Wallenberg kam; denn ich wollte Auskunft von Ihnen. Leider bekam ich keine Antwort.

Mein berufliches Pflichten soll hielt mich so auf Trab, daß ich 1960 - nach Fertigstellung meiner Aufzeichnungen und Einordnung derselben, diese ad acta legte. Da ich sie (Es sind über 1000 Din A 4 Seiten und viele Fotos und selbst erstellte Graphiken), nicht aus sachlichen und vor allem finanziellen Gründen veröffentlichen konnte, hatten sie für mich nur noch Erinnerungswert.

Erst der Computer (Ich bin noch Student an der Uni Eichstätt, war vorher als Pädagoge mit Lehrauftrag an dieser Uni tätig) machte mir eine Veröffentlichung, mit meinem Sohne, möglich.

Mein 1. Buch kommt etwa in 4 Wochen heraus (Es sind jedoch 4 Bücher). Mein Erlebnis, das mit fast 100%-iger Sicherheit den Fall "Raoul Wallenberg" betrifft und der mit 7 DIN A 4-Seiten, ist erst im 4. Buch spruchreif.

Auch deswegen würde ich gerne mit Ihnen in Verbindung treten. Natürlich bin ich bereit, all mein Wissen Ihnen und der Familie Wallenberg mitzuteilen.

Für mich, der ich glaubte, der Fall Wallenberg sei geklärt, war diese Nachricht Anlaß, Ihnen sofort zu schreiben. Selbstverständlich hätte ich, nach Fertigstellung aller 4 Bücher, Sie darauf aufmerksam gemacht (Vermutlich hätte dies aber noch ein Jahr gedauert).

Aus Höflichkeit kurz zu meiner Person:
1922 geboren, Gymnasium in Ingolstadt, 1941 Wehrdienst - Krieg
bis 1945 und russische Gefangenschaft bis 1949 -

Nachher Lehrerstudium, vor der Pensionierung: Rektor und
Ausbildungslehrer und Lehrbeauftragter an der Kath. Universität
Eichstätt.

In der Gefangenschaft war ich in Barowitschi (deutsche
Aussprache) im Lazarettlager, als Kranker auch Dolmetscher und
hatte einen Spezialauftrag: einen damals schwerkranken
Kriegsgefangenen zu betreuen.

Dieser bat mich, ihn "Kamerad" zu nennen: Bald wußte ich, daß
er Schwede und Diplomat war. Er informierte mich stückhaft, aber
was ich erfuhr erschien mir damals - trotz meiner Erfahrungen -
nicht glaubhaft.

Leider endete diese etwa 3-wöchige Kameradschaft, die zur
Freundschaft wurde, tragisch und ich litt darunter fast mein
Leben lang. Heute noch bete ich für ihn.

Erst nach der Heimkehr (1949) erfuhr ich von Herrn Wallenberg
und seinem ungeklärten Schicksal. Für mich bestand damals schon
kaum Zweifel, daß der Betreute Herr Raoul Wallenberg war, aber
dennoch war ich mir noch nicht zweifelsfrei sicher.

Aus Gründen des Beweises meiner Aussagen, lege ich 1/2 Seite
aus meinem 4. Buch bei, aber aus urheberrechtlichen Gründen
vorerst nur eine halbe Seite (noch nicht überarbeitet von meiner
Lektorin).

Warum ich aus heutiger Sicht die Gewißheit habe, daß mein
"Kamerad" Raoul Wallenberg war, war das fast mysteriöse Erlebnis
mit ihm und die Geheimniskrämerei der Russen um ihn. Von Anfang
an wußte ich, daß es sich bei dem angeblich deutschen
Kriegsgefangenen, den ich betreuen mußte, um keinen deutschen
Kriegsgefangenen handeln konnte.

Meine damaligen Aufzeichnungen zeugen und überzeugen davon,
wenn man diese Zeilen liest.

Ich hoffe, daß Sie mein Brief interessiert und warte auf Ihre
Antwort,

mit vorzüglicher Hochachtung

Erich Schöbl

ERICH/ROMAN/9SCHWB95.BON
ERICH/ROMAN/ROMAN152

WISZUG AUS 4. BUCH - für den Herrn WALLMANN
BOTSCHAFTER von SCHWEDEN (75) - Fall:

Er bekam, was er wollte und war aufs beste versorgt. Mir gingen meine Kameraden ab, trotz der größeren Ration und der viel freundlicheren Behandlung seitens der Russen.

Nach gut einer Woche ließ der Eifer der Bewacher erheblich nach. Ihr anfängliches, besonderes Interesse schwand immer mehr und ich durfte sogar, auf ihre Anweisung, an sein Bett, um ihn zu beruhigen, wenn ihn seine Alpträume quälten. Die Schwester blieb zwar weiterhin in Bereitschaft, kam aber nur seltener zu uns, auch in der Nacht.

Nachdem auch das Ächzen von Brettern und das Knirschen des Schnees aufgehört hatte, wagten wir flüsternd ein paar Worte zu wechseln. Mein Freund blieb aber kurz angebunden, hielt den Finger staunenswert schnell an die Lippen und schwieg eisern. Trotzdem wurde ich immer neugieriger, weil ich merkte, daß mein kranker Kamerad einen fremden Akzent in seiner Sprache hatte (...warum in einem deutschen Plenilager?).

Nach einer Woche Übung hatten wir den rechten Dreh heraus. Gemeinsam unter der Decke zu flüstern ermunterte auch ihn. Trotzdem sprach er von "Wanzen", ich hielt dies für eine Ausgeburt seiner Phantasie; denn in unserer Blockhütte, die gewiß viele Geheimnisse barg, hatten sie kaum Chancen zu überleben. Erst viel später - zuhause - werde ich erfahren, daß diese Wanzen, mit den echten, nichts gemein haben.

Und noch leiser flüsterte von der Lubljanka (auch kein Begriff), von Foltern, von eiskalten Wassertropfen auf den Kopf, von noch kälteren Wassergüssen nachts im Kerker und von Elektro-Schocks (es schienen mir Fieberfantasien zu sein, glaubte dies nicht, ja hielt es für unvorstellbar, daß Menschen zu solchen Torturen fähig sind), aber dies ließ ich mir nicht anmerken. Er mußte aber wissen, daß ich seine "Halbwahrheiten" (für mich) trotzdem aufmerksam und begierig zuhörte, die er mir vorsetzte.

KOPIA TILL:

SB

UM

BITR UM

KABS

POLCH

BITR POLCH

SS KARLSSON

CH POL 1

POL 1:1

INKOM UTRIKESDEPARTEMENTET

AVD. ! GR. ! MÅL

P

2

En I

GK S:T PETERSBURG

1996-03-25

UD STOCKHOLM

FRÅN MALENA MÅRD

FÖR POL 1:1 HANS MAGNUSSON

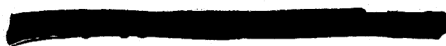
RE WALLENBERGÄRENDET

FORTS.

RE WALLENBERGÄRENDET

JOURNALISTEN INGMAR LINDMARKER ÄR PÅ BESÖK I S:T PETERSBURG. HAN HAR BL.A. ÖNSKAT TRÄFFA SLÄKTINGAR TILL GENERALEN KUPRIJANOV. GK FÖRHÖRDE SIG I FÖRVÄG MED ÄNKAN LIDIJA IVANOVNA KUPRIJANOVA SOM FÖRKLARADE SIG BEREDD ATT TRÄFFA LINDMARKER. TID OCH PLATS FÖR ETT MÖTE BESTÄMDES. NÄR LINDMARKER ANLÄNDE TILL HENNES BOSTAD VID UPPGJORD TIDPUNKT VAR DET EMELLERTID INGEN SOM ÖPPNADE OCH INTE HELLER FICK MAN NÅGOT SVAR NÄR MAN FÖRSÖKTE RINGA HENNE. EFTER DETTA KONTAKTADES KUPRIJANOV'S BARN ROZA GENNADJEVNA VERBITSKAJA FÖR ATT FÖRHÖRA SIG DE KUNDE TRÄFFA LINDMARKER. DE ACCEPTERADE OCH ETT MÖTE PÅ GK BESTÄMDES. BARNEN DÖK DOCK INTE HELLER UPP OCH NÄR MAN FRÅN GK RINGDE FÖR ATT FÖRHÖRA SIG OM ORSAKEN FÖRKLARADE ROZA ATT DE VAR SJUKA, GAMLA OCH FATTIGA OCH INTE HADE MÖJLIGHET ATT KOMMA. ANLEDNINGEN TILL KUPRIANOV'S SLÄKTINGARS OVILJA ATT TRÄFFA LINDMARKER KAN MAN NATURLIGTVIS SPEKULERA OM MEN DET TROLIGA ÄR ATT SLÄKTINGARNA SINSEMELLAN KOMMIT FRAM TILL ATT DE INTE VILL DISKUTERA SIN FAR MED EN UTLÄNDSK JOURNALIST. DE UPPGIFTER SOM DE TIDIGARE LÄMNADE TORDE INTE PÅVERKAS AV SAKEN.

STIERNLOEF

Avsändningsort
Pol 1:1 Magnusson/sn

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum 1996-03-26		Dnr [redacted]
Avd A	Grupp 2	Mö. En I

Adress

Ambassaden MOSKVA

Text

Inkom Krypto

17 00 26

Från Pol 1:1. Re Raoul Wallenberg

PRIMO. Vi utgår från att dokumentsamling i Wallenbergärendet med tillhörande förteckning över dokument som särskilt bör granskas i sitt arkivsammanhang nu överlämnats till MID resp. Roginskij.

SECUNDO. MID/FSB bör också få en påstötning när det gäller Statskievitj, som bör vara i livet och lätt att påträffa.

TERTIO. Tacksam också besked om ni lyckats få tillgång till Kuprijanovs efterlämnade papper.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsänt den	Klockan	Sign
[redacted]	[redacted]	[redacted]

KOPIA TILL:
SB
UM
BITR UM
KABS
POLCH
BITR POLCH
SS KARLSSON
CH POL 1
POL 1:1

(Pol) |-----|
| AVD. | GR. | MÅL |
p	2	Ew I

ag
u

AMBASSADEN MOSKVA

1996-03-29

UD STOCKHOLM

FÖR MAGNUSSON, POL 1:1.

RE WALLENBERG-ÄRENDET.

MD

FORTS.

RE WALLENBERG-ÄRENDET.

PÅ MIDDAGEN I ONSDAGS FÖR UTRIKESMINISTERN FRÅGADE JAG ALEXANDER JAKOVLEV OM HANS PÅSTÅENDE I SIN SENASTE BOK OM ATT KGB-CHEFEN KRJUTJKOV SKULLE HA SAGT HONOM ATT WALLENBERG SKÖTS I LJUBJANKA.

JAKOVLEV BERÄTTADE ATT ETT POLITBYRÅMÖTE ÄGT RUM 1989 FÖR ATT DISKUTERA FÖRSLAGET ATT SOM SVAR PÅ SVENSK FRAMSTÄLLAN ÖVERLÄMNA WALLENBERGS ÅTERFUNNA TILLHÖRIGHETER. KRJUTJKOV HADE FÖREDRAGIT ÄRENDET PÅ ETT KONVENTIONELLT SÄTT MED GROMYKOS SVAR, SMOLTSOVS UTLÅTANDE ETC. NÄR MAN REST SIG FRÅN BORDET, HADE JAKOVLEV BLIVIT STÅENDE ENSAM MED KRJUTJKOV SOM SAGT ATT, JA, I SJÄLVA VERKET BLEV HAN FÖRSTÅS SKJUTEN.

PÅ MIN VIDARE FRÅGA OM VARFÖR BERÄTTADE JAKOVLEV, I FÖRTROENDE SOM HAN SADE, FÖLJANDE. NÅGON GÅNG PÅ 1950-TALET HADE HAN I SAMBAND MED ATT EN S.K. PUSJKINSKAJA KOMMISSION GICK IGENOM GAMLA FALL HÖRT, ATT WALLENBERG TAGITS OM HAND I BUDAPEST AV DEN MILITÄRA UNDERRÄTTELSETJÄNSTEN, GRU, MED VILKEN HAN DE SISTA VECKORNA SKULLE HA SAMARBETAT MOT TYSKARNA. GRU HADE VELAT UTNYTTJA WALLENBERG FÖR SINA ÄNDAMÅL MEN BLIVIT TVUNGET ATT ÖVERLÄMNA HONOM TILL SIN VÄRSTA KONKURRENT, KGB. WALLENBERG-ÄRENDET UTVECKLADES TILL EN ALLVARLIG TVISTEFRÅGA MELLAN GRU OCH KGB SOM TILL SLUT "LÖSTES" GENOM ATT KGB TOG LIVET AV HONOM. STÄMMER INTE DETTA MED SINITSYNS VERSION?

JAKOVLEV SADE SIG TVIVLA PÅ ATT NÅGRA DOKUMENT FANNS KVAR I WALLENBERGÄRENDET. ALLT HADE NOG FÖRSTÖRTS.

X X X X

I FÖRRA VECKAN RÅKADE JAG TRÄFFA POLENS GENERALKONSUL I MOSKVA, MICHAL ZORAWSKI, SOM VARIT HÄR I SEX ÅR OCH VARIT ENGAGERAD SÅVÄL I KATYNAFFÄREN SOM I ATT REDA UT MORDEN PÅ POLSKA GENERALER I MOSKVA I SLUTET AV 1940-TALET. HAN TOG SJÄLVMANT UPP WALLENBERG-ÄRENDET OCH SADE SIG VARA ÖVERTYGAD OM ATT WALLENBERG DÖDATS AV KGB OCH ATT HANS ASKA FINNS I DEN SÄRSKILDA GEMENSKAPSGRAVEN FÖR VIP-FÅNGAR PÅ DONSKAJAKYRKOGRÅDEN.

FORTS.

HIRDMAN

AMBASSADEN MOSKVA

Utrikesdepartementet
Enheten för saknade svenskar
103 33 Stockholm

L.O:

p.a. / 20

Fallet Raoul Wallenberg

Jag trodde, att jag skulle kunnat få allt på det åtta sidorna. Det pappret tog slut. Det är värt att skriva kort när man försöker komma ihåg så långt bakåt i tiden.

Jag har skrivit till Utrikesdepartementet, 103 35 Stockholm 3 brev under 1995 och 4 brev under 1996. När jag tänker tillbaka, så har jag inte något som jag skulle behöva ändra i innehållen. Jag har försökt skriva fakta så gott det gått.

För mig är det förfarande oklart, vem som tände eldsvådan i "Nackmästarhuset" i Nynäs Herrgård. Och för mig känns det fortfarande verkligt, att det brunnit i det huset. Eller ville de vana skapa en paniksituation åt mig?

I Sovjetunionen under kommunist-tiden stängde man slöktänkande människor in i mentalsjukhusen, har man fått lära. Och många flydde till demokratiska länder. I kriget mot Sovjetunionen har Finland mer eller mindre allierat med Tyskland vid något

Utrikesdepartementet

Enheten för ratnade svenskar

103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

skede. Tyskarna tyckte inte om judar. Raoul Wallenberg räddade många människors liv i Ungern med amerikansk hjälp och även med svensk hjälp.

Jordbrukare Arvi Kokkonen räddade/släppte ut mig från ett brinnande hus. Hans syster hade en dotter med en tysk soldat. Dottern hette Eeva Kokkonen och var min skolkamrat. Eeva är troligen gift numera. Jag har för mig, att hon gifte sig med en herr daisi. Jag har inte träffat Eeva sedan hon gifte sig och har nästan inte alls haft med henne att göra sedan hon slutade läroverket 1957 eller 1958. Jag kommer ihåg, att Eeva är med på klassfotografiet, årskurs I Heinolan Yhteislyseo (= Heinola Samlyceum). Nu är jag inte till 100% säker på att Eevas pappa var/är en tysk soldat, men jag har för mig, att det är på det viset. Jag hoppas, att hennes familj inte skadas på grund av dessa uppgifter. Jag personligen är fortfarande mycket intresserad

Sida 11 (av 12)

Västnäs 1996-03-30

Utrikesdepartementet

Enheten för satta önskan

103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

av att man kan hitta Raoul Wallenbergs kropp och att han inte mera räknas till de saknade svenskarna. Det har funnits tyska krigsinvalider på semester i Röda Korsets Nynäs Herrgård, även rätt så mycket tyska turister i Finland efter andra världskriget. Jag kommer ihåg en gång när en tysk par kom till vår hemgård. De gick till stranden och lämnade porten till kohagen öppen. Antagligen frågade de först om de fick gå till stranden. Men om man inte förstår språket riktigt så kan missförstånd lätt uppstå. Men att lämna porten till kohagen öppen efter sig, det känns inte trevligt för jordbrukarfamiljen. Krig är hårda. Det har det säkert varit även för tyskarna.

Och nu till något trevligare. Imorgon är det påsksöndag. Jag vill i detta brev avslutningsvis berätta, vad vi kareliska föräldrars barn brukade göra på Påsksöndagen. Vi gick och hälsade på mostrar,

Utrikesdepartementet
Enheten för saknade vänner
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

morbröder, faddrar, farmor, farfar, mormor, morfar, goda grannar etc. Vi hade gjort ordning ett antal viderkister med rusetter av aluminiumpapper, guld-papper etc. Sedan tog vi med en viderkist till varje person, vi ville speciellt komma ihåg. Med viderkisten "slog" vi lätt på axlarna och läste en ramsa. Det finns flera ramsor för detta tillfälle. De finaste är, när man önskar god hälsa och långt liv.

Skriver här nedan nu en ramsa, som jag kommer ihåg.

"Virpoin, varpoin
vitsat siul.

Ens sunnuntain
palkka miul."

(Karelsk dialekt, finska)

(Risande med påskris)

"Risar, risar
risen får du.

Wästa söndag
lön till mig."

(Översättning till
svenska av K. Kaikkonen)

Till seden hörde, att man fick gå och hämta "lön" på Påskdagen. Lönen var oftast karameller, påskchoklad eller dylikt. Glad Påsk!

Katri Kaikkonen, 460807-9648, vensk medb.
Guds välsignelse!

Raoul Wallenberg

1996-04-01

P

2

Eu I

Ambassaden MOSKVA

u

Från Pol 1:1 (Magnusson). Re Raoul Wallenberg

Alexander Jakovlevs uppgifter är något förvirrande och behöver naturligtvis följas upp. Jag skulle därför vilja träffa Jakovlev vid mitt nästa besök i Moskva.

Vad som är missvisande i Jakovlevs version är först och främst användningen av beteckningarna GRU och KGB. Vi vet ju att RW arresterades och förhördes av Smersj, under Abakumovs ledning. 1946, på sensommaren, överfördes ärendet (men med samma tjänstemän som ansvariga) till MGB, vars chef då också blev Abakumov.

I Sinitsyns version talas också om PGU's (utlandsunderrättelsetjänstens) intresse för RW. PGU utgjorde en del av först NKGB, sedan MGB.

Någon inblandning av GRU har vi hittills inte stött på.

Cabinet

Sida 1 (av 10)

Västrås 1996-04-01

Utrikesdepartementet
Enheten för saknade personer
103 33 Stockholm

L.O.

a. a. | 10

INK. UTRIKESDEP.		
D.No 92/004		
96-04-02		
AVD. P	GR 2	MÅL Eu

Fallet Raoul Wallenberg

pol

Har skrivit till er tre brev under 1995 och fem brev under 1996. Jag anser, att innehållet i dem är riktigt, åtminstone i de större frågorna. Har inte behov att korrigera något i dem nu. Det skulle ta för mycket tid och skulle inte ändra något av betydelse.

Såg igår 1996-03-31 den svenska filmen Gulla Kulla på TV. Filmen anges vara från år 1956. I filmen fanns en händelse, som fick mig att komma ihåg något av min barndom. Efter branden skulle en kvinna och en flicka resa bort. I hästvagn kördes de till järnvägsstationen. Resan till stationen avbröts av några pojkar i byn, så att kvinnan och flickan fick återvända till herrgården. När det gäller mitt liv så har jag följande minne.

Minna minnen i barndomen är placerade till Nynäs Herrgård. Denna händelse med avbruten resa vill jag tidmässigt placera före branden i herrgårdens vaktmästarbostad. På något sätt har jag nu fått för mig, att kvinnan i denna händelse var moster Maria.

Utrikesdepartementet
Enheten för saktade svenskar
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

Det kan vara på det sättet, att moster Maria med familjen bodde i Wijnäs herrgårdens huvudbyggnad. De var antagligen placerade dit efter emigrationen från Karelska näset. Vi skulle resa till Frankrike och moster Maria var litet nervös för att hon inte kunde franska. På något sätt avbröts resan av andra. Vi hann inte med tåget som var planerat. På något sätt känns filmens berättelse om resan till järnvägsstationen verklig för mig. Pojkarna som hoppade upp i hästvagnen i filmen minns jag på följande sätt. Framför herrgårdens huvudbyggnad gjordes upp efter avbryten resa, att det var bättre att stanna kvar där.

Moster Maria var enligt min mening vackrast av syskonen Puiktonen. Hon såg verkligen bra ut. Hon var gift med Mikko Orpana och de hade en dotter Inkeri. Mikko var musikalisk och spelade viol. Jag kommer ihåg att han visat till mig hans viol; detta hände på den tiden då moster Maria bodde med sin familj i samma hus som moster Alexander. Det huset var från början morfars.

Utrikesdepartementet
Enheten för samlade bevis
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

Farbror Mikko drack antagligen ibland litet för mycket sprit. Han var wartsjuk. Jag kommer ihåg, att han brände upp moster Marias päls i bakugnen i morfars hus som de hade äret. Detta hände, om jag minns rätt när jag gick i läroverkets klasser I, II eller något åt det hållet. Moster Maria hade statligt arbete med vägbyggnad. Jag tror, att det var statligt. I alla fall så cyklade jag några gånger på lunchrasten till moster Maria i barackerna framför fabriken Flögfors i Heinola. Hon hade hand om kontorsarbeten där och jag kommer ihåg, att jag fick fylla på små blanketter med uppgifter som behövdes för grustörningar. Jag hade smörgåsar med mig. Jag är inte säker om årsangivelsen (ungefärliga). Det kan också vara så, att jag cyklat dit hemifrån. Däremot kommer jag ihåg, att jag tyckte det var roligt att få vara på hennes jobb och fylla i blanketterna. Jag har lärt mig cykla och bara haft en vuxencykel i Finland. Min cykel kallade jag för "Jappi". På den tiden hade vi

Utrikesdepartementet

Enheten för saknade vänner

103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

inte råd att köpa ungdomscyklar, om nu sådana fanns på marknaden. Min cykels märke var inte "Jappi". Jappi var smeknamnet. Årsavgiften 1957 - 1959 känns vara rätt så nära.

Moster Maria arbetade senare på andra orter. Det var en tråkig händelse som jag har hört talas om. Männen hade haft fest i Marias och Mikkos hus. De hade druckit för mycket sprit och en man blev knivskuren till döds. Jag kommer inte ihåg, vem den mannen är. Med på festen var en man med efternamnet Nokelainen. Denne man finns med på ett fotografi, taget på Ulllyskylän Seuratalo (= Ulllyskyläs Sällskapshus). Han står på fotografiet med en viol. Han var också musikalisk och kunde spela. Denne Nokelainen är inte släkt med Paula Nokelainens (född Flaaanen) man Pentti. Jag har i alla fall den uppfattningen. Så småningom skaffade moster Maria en bröstad i Helsingfors. Dessa männens fest var någon gång under 1961-1962, om jag minns rätt. Både moster Maria och farbror Mikko är döda.

Utrikesdepartementet
Enheten för samlade svenkar
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

På den tiden morfar fortfarande levde, arbetade moster Kerttu i Mejeriets affär på Kyrkogatan (=Kirkkokatu, finska) i Heinola. Jag kommer ihåg att jag varit där och hälsat på henne. På den tiden hade de mjölk i hinkar och man gick till affären med egen kanna eller flaska. Moster Kerttu gifte sig med jordbrukare Sakari Suppi. De har skilt sig under senare tiden. Hoppas att deras familjer inte skadas.

Efter morfars död var det litet bråk om arvet/arven inom systonskaran på re nyston. Jag kommer inte ihåg årtalet, då morfar dog. Morfar testamenterade till barnen efter behov, om jag nu efteråt tänker på det hela. Jag kommer ihåg, när morbror Johannes med familjen kom till morfars begravning. De hade med sig en begagnad pälsmössa som de ville, att jag skulle ha på begravningen. Om jag minns rätt, så var mössan rostbrun^(br) till färgen med brun kaninpäls runt huvudet. Mössan lukade illa, tyckte jag. Jag ville inte sätta den på mig. Men än så kommer jag^{inte} ihåg av begravningen.

Utrikesdepartementet

Enheten för saknade vänner av

103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

Morbror Johannes dog i början på 1990-talet. Han hade egna biografen och har arbetat inom Suomi Filmi (SF, Suomi-Filmi, finska; Finland-Film, svenska) så gott som hela tiden efter kriget. Hans hustru ~~Emmi~~ Emmi Puikkonen och döttrarna Raija och Tiina lever fortfarande, såvitt jag vet. Raija är bosatt i England. Det är länge sedan jag träffat någon av dem. De var på mammas begravning år 1963, det är jag säker om. Han händer att morbror Johannes varit och hälsat på under min gymnasietid någon gång. Han brukade komma och hälsa på även när han var på resan förbi. Ett tag hade de sommarbiografen på landsorterna och reste rätt så mycket. Såvitt jag hört, så hade morbror Johannes en biograf i Helsingfors, där de visade "gamla kvalitetsfilmer"/gamla amerikanska storfiler. Detta var strax före hans pensionering.

Det var den svenska filmen "Gulla Kulla", som egentligen initierade behovet att skriva detta brev. Det verkar fortfarande dessutom vara på det viset, att relationerna mellan

Utrikesdepartementet
Enheten för saknade venskar
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

Finland - Sverige, Sverige - Finland är inte de bästa möjliga.

Så gott som hela detta brev har hittills handlat om mina släktingar i Finland. Jag fortsätter några rader till. Moster Marias och farbror ~~U~~ Mikkos dotter Inkeri gifte sig med Tauno Heikkilä (årtalet troligen 1961). Jag har känt både Tauno och hans bror Pekka ungefär sedan läroverkstiden. Deras hem låg på Similähti, Heinola. Deras mor Aili Heikkilä var änka. Både hon och pojkarna Tauno och Pekka var trevliga och bra människor. Tauno Heikkilä har gått en militärkarriär i Finland. Hans far har också haft en högre militärpost, men han stupade i kriget. Jag kommer inte säkert ihåg vilis makes yrke eller så, men tror att det är som jag här skrivit. Jag har sett Tauno på moster Kerttus 50-årskalas, men pratade inte med honom då. Sedan dess har jag varken sett eller pratat med honom.

Moster Anna har varit piga hos oss i Karelen. Det har pappa Heikki Kaitkonen berättat. Anna gifte sig med Topi (Tobias) Vuolte-

Utrikesdepartementet
Enheten för saknade svenskar
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

Lainen. Deras första barn, en dotter, hade dött som liten baby. Moster Anna har gett oss ett fotografi, där deras döda dotter låg i en öppen liten vit gravkista. Jag kommer ihåg, att det kändes inte bra att titta på det fotografiet. Jag kommer inte ihåg, var Anna och Tobias bodde i början. Senare bodde de i Etelä-Plaza (Söder-Plaza) i Helsingfors. Deras son Seppo var rätt så ofta hos oss på somrarna. Det var före och under folkskoletiden, som jag minns rätt. Seppo gifte sig och bodde också i Söder-Plaza. Han varit en gång och hälsat på. Vi var och gratulerade moster Anna och gick sedan och hälsade på Seppo och hans nyblivna hustru. När jag var rätt så liten, så fick jag åka med farbror Tobias till Korkeasaari i Helsingfors. Korkeasaari är en djurpark. Där hade nypermanentat hår just då. Det började regna när vi gick till färjan. Kommer ihåg, när jag satt där på färjan och det doftade permanentväska. Annars var det roligt att åka till Korkeasaari. Moster Anna har redan avlidit.

Utrikesdepartementet
Enheten för samlade svenkar
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

Det är länge sedan vi var och hälsade på moster Anna med familj. Jag tror, att det var på realskoletiden någon gång 57-62. Tobias Vuohelainen var väl också ingenjör till yket, om jag inte minns fel. Han var inte släkt med pappas systers Maria Vuohelainens make. Jag vet inte, om Tobias Vuohelainen fortfarande lever.

Jag har ringt och frågat om olika personer som jag har på fotografierna, om jag inte kommit ihåg dem eller träffat på många år. Det är mina syskon jag pratat med och tidigare även gudmor/fadder Kirsti Virolainen. Jag har inte nu Kirstis telefonnum-
mer.

Det har varit svårt att få information från Finland. Jag tänker nu på den flyg-
olyckan som skedde i Mariehamn. Det var någon gång år 1960-1962, tror jag. Vi skulle fått sommargäster/sommargäst, men jag vet fortfarande inte vem de/han/hon skulle ha varit. Alla omkom i olyckan antagligen och allt resande till Helsingfors och

Utrikesdepartementet
Enheten för saknade venskar
103 33 Stockholm

Fallet Raoul Wallenberg

till flyktsplatsen och tillbaka till Helsingfors blev stressigt för mig. För mig känns den här olyckan ha varit verklighet och det skulle vara bra om någon skrev om den till mig. Det verkar som om min brev inte kommer ihåg det.

Jag tycker, att det är viktigt att barn skadas inte p.g.a. vuxnas misstag, när det gäller kärleksaffärer. Sex är ofta kännsligt och det är antagligen därför olika blandäktenskap är så vanliga, tror jag. Jag tycker vidare, att man behöver inte straffa någon människa p.g.a. ett kärlek-misstag många gånger. Otrohet anses vara fullt, men längtan kan vara mycket jobbigt. Inga affärer är så våra affärer än kärleksaffärer. Jag har fortfarande ^{GOTT} gott samvete.

Katri Kaikkonen
Vasagatan 26 A, 4tr.,
722 15 Västerås

SVERIGES AMBASSAD
PARIS

1996-03-29

Departementsrådet Hans Magnusson

UD/Pol 1

Pal

89/001

INKOM UD			
1996-04-04			
Avd	p	Gr	Mål
		2	Eu I

Ex jämta bilaga till:

Kab. sekr

Raoul Wallenberg
(1 bil)

von Dardel

Carl Persson

Broder,

Wallenberg-Föreningen

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESEK

Foyer, Pol 1:1

Amb. Moskva

Amb. Budapest

Amb. Tel Aviv

Exp. 9604-17

Som framgår av bilagan anordnade det israelitiska konsistoriet i Paris den 26 mars en Wallenberg-manifestation i Montrouge utanför Paris. En flickskola från Jerusalem uppförde en teaterpjäs om Wallenberg i form av tablåer. Korta tal hölls av borgmästaren, svenske ambassadören, representant för israeliska ambassaden, Raoul Wallenbergs brorsdöttrar m fl. Per Anger hade inbjudits delta och gjorde ett intressant inlägg om Raoul Wallenberg och Budapesttiden.

Publiken, bestående av några hundra personer - många ungdomar - uttryckte sin stora uppskattning. Det hela formade sig till en varm hyllning av Wallenbergs och Sveriges insatser för att rädda judar undan förintelsen.

Anger bad mig kort rapportera om evenemanget vilket härmed sker.

Stig Brattström

**CONSISTOIRE
DE PARIS**

**Association Consistoriale Israélite de Paris
Communauté de Montrouge
et Paris Sud
Tél. : 42 53 50 26**

MESSAGE TELECOPIE

Date : Le 01 Mars 1996

DE : GERARD ZERBIB

Association Consistoriale Israélite de Paris, Communauté de Montrouge Paris Sud

Téléphone : 40.92.72.15

Fax : 46.54.58.30

A l'attention de : Madame LINMARKER

Ambassade de Suède à Paris

Téléphone : 44.18.84.00

Fax : 44.18.88.40

Objet : Invitation Son Excellence Monsieur BRATTSTRÖM STIG

Nombre de pages (y compris celle-ci) : 3

Madame,

Suite à notre conversation téléphonique, veuillez trouver ci-joint le courrier destiné à Monsieur l'Ambassadeur de Suède à Paris.

Veuillez agréer, Madame, l'expression de nos sincères salutations.

Gérard ZERBIB

90, Rue Gabriel Péri 92120 Montrouge

- Tél. : 42 53 50 26

**CONSISTOIRE
DE PARIS**

Association Consistoriale Israélite de Paris
**Communauté de Montrouge
et Paris Sud**
Tél. : 42 53 50 26

AMBASSADE DE SUEDE

17 Rue Barbet de Jouy
75007 PARIS

Montrouge le 29 Février 1996

A l'attention de : **Son Excellence Monsieur BRATTSTRÖM STIG,**
Ambassadeur de Suède à Paris

Monsieur l'Ambassadeur,

Nous avons le plaisir de vous informer que le Consistoire Israélite de Paris à Montrouge a décidé de mettre à l'honneur un "juste" Suédois, RAOUL WALLENBERG. Diplomate Suédois épris d'humanité et de liberté, il a su braver la barbarie nazie en sauvant des milliers de vies juives.

C'est l'histoire de sa vie, son action courageuse durant la guerre que nous voulons honorer par une pièce de théâtre "Coeur de pierre, Coeur de chair" réalisée et interprétée par un lycée de jeunes filles de JERUSALEM en tournée à Paris.

Conscients et respectueux de l'aide apportée par la Suède aux juifs pendant la dernière guerre et désireux au travers de cette pièce de rendre un hommage au peuple suédois nous serions très honorés que vous acceptiez de présider cette représentation qui aura lieu le :

mardi 26 mars 1996 à 20 h 30 au théâtre de Montrouge
SALLE DE SPECTACLES DE LA MAIRIE
2 Avenue Emile Boutroux - 92120 MONTROUGE.

Cette soirée sera également placée sous le haut patronage de :

- Son Excellence AVI PAZNER
- Monsieur MOISE COHEN
- Monsieur VAN DARDEL

Ambassadeur d'Israël à Paris
Président du Consistoire de Paris
Professeur de Physique Nucléaire à
Genève et frère de RAOUL
WALLENBERG

Comptant sur une réponse positive à votre présence parmi nous, veuillez agréer,
Monsieur l'Ambassadeur, nos plus respectueuses salutations.

GERARD ZERBIB
Vice Président de la Communauté
de Montrouge

JOEL MERGUI
Président de la Communauté
de Montrouge

26/4 vcho 17.

P.J. : Ci-joint l'affiche de la pièce

Ärende

Raoul Wallenberg

Datum
1996-04-10

Dnr

Avd

Grupp

Mål

D

2

En I

Adress

Ambassaden Moskva

Text

Från Pol 1:1 (Magnusson). Re Raoul Wallenberg.

Jag planerar Moskvabesök den 30-31 april med ankomst från St. Petersburg tidig kväll den 29:e. Vore tacksam få hjälp ordna följande sammanträffanden.

- Aleksandr Jakovlev
- f.d. sovjetiske ambassadören i Östberlin Pjotr Abrasimov (gäller kontakter mellan hans medarbetare och Carl Gustaf Swingel på 60-talet; Abrasimov hade åtminstone för några år sedan tel 2031543).
- f d residenten vid Stockholmsambassaden N. Statskievitj (kan ej vara svår att finna ens för MID)
- Mjasnikov jr (bör kunna nås via Vinogradov eller Ziborov)
- kort möte med Tatarintsev (dock ej nödvändigt; vi kan också växla några ord i samband med Tjernomyrdins besök)
- ett längre möte (minst 2 tim) med Vinogradov med möjlighet att titta på några dossierer (återkommer härom)
- A Prokopenko

Jag klarar mig själv under samtalen men Gullgren är givetvis välkommen delta i den utsträckning han är intresserad och hinner.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

Klockan

Sign

Lage Olsson,

ESEK
K

INK. UTRIKES DEP.		
D. No 107/001		
96-04-17		
AVD. P	GR. 2	MÅL. Eu 1

Professor Guy von Dardel
 Hem: 45 Route de l'ency-Dessus;
 CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41-22-753 1619

CH-1242 Satigny, 16/4/1996

Fr referens:
 Min referens: Lage 960417

Beträffar: RW

Raoul Wallenberg

Departementssekreterare Lage Olsson
 Utrikesdepartementet
 Box 16121
 S-103 23 Stockholm Suede

Fax till tit
 96-04-18
 exp. / a-a.

Broder,

Susanna har i sina forskningar kommit till Svenska Röda Korset, men från dem fick
 beskedet att de inte har kvar några handlingar om RW eftersom de redan 1962
 överlämnade sitt innehav till UD. De hade dock kvar namnen på en del av de
 vittnesmål det rörde sig om och bland dem den tyska fången Fries eller Vries, Fries
 som dukit upp igen som en av dem som var samman med RW och de polska
 vittnena i Bratsk. Vries är visserligen död vid det här laget men är ändå intressant
 eftersom hans fru lever och har ett gott minne och dessutom har han skrivit en
 omfattande redogörelse som vi hoppas kunna komma över. Den finns
 någonstans i Polen. Dessutom kan det naturligtvis finnas andra viktiga vittnen i
 Röda Korsets material, som inte UD tagit hänsyn till under årens lopp.

Hans har meddelat mig att han inte kommer att kunna delta i arbetet med RW
 till hösten. Det är naturligtvis ett hårt slag för arbetet för oss alla. Vi får se om vi
 kan kompensera med hjälp av andra länder.

Med hjärtliga hälsningar

-> Anna Harnell & Kerstin O'Brien

Guy von Dardel
 Professor emeritus

MD gäll igenom försen för 1962
 inget resultat.

Betrifft / Reference / Objet

Kurt Becker

Datum / Date

17.4.1996

FAX

An / To / A

Lage Olsson
UD / KRI

Von / From / De

Susanne Berger

Zu Hd. von / Attention / A l'attention de

Gesprächspartner /
Contact / Correspondent

Fax No.

Fax No.

49 0511 / 629017 (was changed)

Seitenzahl / Total pages / Nb de pages

No.

Same

NO 108/008

96-04-22
17Fax till tit.
96-04-18
Exp.

Dear Mr. Olsson!

Re. Raoul Wallenberg

ESEK

P 2 EU

I am writing up the information requested by Mr. Vinogradov (spelling?) concerning Kurt Becker → with whom he might have been imprisoned in Budapest.

It occurred to me that one of your former colleagues in the Swedish Foreign Office, a Mr. Bernd Schiller, may have more detailed information about this issue since he interviewed Kurt Becker for his book about RW. I thought it might be a good idea to contact Mr. Schiller to see if he recalls discussing this matter with Kurt Becker in some further detail. In my conversations with Becker he only briefly mentioned Veesenmayer and Winkelmann who were also being held for questioning by the Russians in Budapest. Would you let me know whether you can obtain Mr. Schiller's address and phone number?

Thank you! Hope you are enjoying a few nice spring days, best wishes,

Susanne Berger

L.O. *Lo* Västerås 1996-04-16

Utrikesdepartementet

Enheten för saknade svenskar

103 33 Stockholm

INR. UTRIKES DEP.		
D.No 107/006		
96 04 17		
AVD. <i>P</i>	GR. <i>2</i>	MÅL <i>Eu</i> ¹

Fallet Raoul Wallenberg

Pol

När jag var en ung flicka, ca 7-11år, så var jag en sommar rätt så mycket på begravningsplatsen i Helsingfors. Där fanns gamla rikemansgravar med järnhage och också många småbarnsgravar. Barnen i staden brukade gå med blommor till småbarnsgravarna. I närheten fanns en berg/bergkulle med namnet dammaskallio (dammaskallio, finska; Fårberg, svenska) och Kirkkolampi (Kirkkolampi, finska; Kyrkodammen, svenska). På dammaskallio kunde man sitta och sola och sedan svalka av på Kirkkolampis brygga.

Jag har den uppfattningen av judar att de var ett mycket flitigt folkgrupp. Nu har Israel problem med Libanon. Och arbetslöshet verkar finnas på många håll nu som i Tyskland under andra världskriget.

Därför önskar jag, att en Raoul Wallenberg staty beställs av Er och reses i Västerås, t.ex. vid torget framför Restaurang Johannes.

Desutom hoppas jag, att fallet Raoul Wallenberg avslutas av Er för min del.

M
Katri Kaikkonen, svensk medborgare
Vasagatan 26 A, 4tr., 72215 Västerås

Arende

Wallenbergärendet

Datum

1996-04-17

Dnr

Avd

Grupp

Mål

p

2

Eu

Adress

Text

Ambassaden Bern

Wallenbergärendet

I en av de bilagor som åtföljde ambassadens redovisning av omständigheterna kring utväxlingen av de schweiziska diplomater som arresterades i Budapest nämns som en öppen fråga ödet för de ca. 10.000 internerade som "frivilligt" sägs ha återvänt till Sovjetunionen. Senare i texten sägs att dessa kan ha delat det öde som många andra återvändande krigsfångar fick, nämligen att skickas till Sibirien, (se bil 6, licentiatsarbete av Prof. Dr. Christoph Graf).

Det vore värdefullt om ni underhand i schweiziska UM (alt i Bundesarchiv) kunde fråga om de närmare omständigheterna kring dessa internerades återvändande till Sovjet, samt om detta hade något samband med frigivandet av Feller och Meier.

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

Avstämning

Klockan

Sign

Avsändningsort

Pol 1:1 Magnusson/ah

1(1)

Ärende

Raoul Wallenberg

RW

Datum

1996-04-17

Avd

2

Grupp

2

Mål

EW

Adress

Text

Ambassaden Moskva

W

Från pol 1:1 Re Raoul Wallenberg

Guy von Dardel säger sig ha talat med ambassaden om att ge amerikanarna en kopia av sitt brev till Jeltsin inför Clintons besök. Vi har inget emot att detta överlämnas till Pickering samt att den amerikanske presidenten, om tillfälle gives, understryker USA:s starka intresse av att fullständig klarhet nås om RW:s öde (med hänvisning till att han är amerikansk hedersmedborgare).

CABINET

MW

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Trade Department
Strategic Export Control Division
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of

When requesting a repetition,
please state the following
Division: UD/H/ESEK

Dnr

109/003

Dossierbet.

P 2 Eu 1

EJEX

DATE: 18 April 1996
TO: Susanne Berger, *Hannover, Tyskland*
Fax No: 009 49 511 62 90 17
SUBJECT: Raoul Wallenberg

Dear Susanne,

Thank you for the message on Kurt Becher. Mr Bernt Schiller has the following address:

Professor Bernt Schiller
Historiska institutionen
Göteborgs universitet
S-412 98 GÖTEBORG
SWEDEN

Tel. +46 31 773 34 03

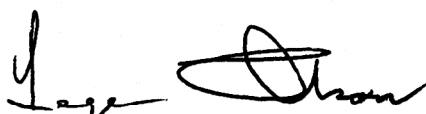
Fax. +46 31 773 44 56

He will be back on duty on Monday 22 April, 1996.

Regarding the Stasi Archives I would appreciate it very much if you could send us your list of requests so that it could be supplemented, if needed, with additional names.

As the old fax number has been moved to the Inspectorate of Strategic Products you should use that of the Ministry for Foreign Affairs, i.e. +46 8 723 11 76.

Yours sincerely,

Lage Olson

Postal Address
S - 103 33 STOCKHOLM

Address
Fredsgatan 6

Telephone
+46 8 405 10 00

Fax
+46 8 723 11 76

Telex
10590 MINFOR S

Exp. 96-04-18

14.43

KOPIA TILL:

SB
UM
BITR UM
KABS
POLCH
BITR POLCH
SS KARLSSON
CH POL 1
POL 1:1

Pol	AVD.	GR.	MÅL
	0	2	En

a g
h

AMBASSADEN MOSKVA

1996-04-18

UD STOCKHOLM

FÖR MAGNUSSON, POL 1:1 FRÅN HIRDMAN

RE WALLENBERG. ERT

17/4 P2 En7

FORTS.

RE WALLENBERG.

1. DET ÄR RIKTIGT ATT JAG HÄNVISAT VON DARDEL TILL ATT TALA MED DIG OM JELTSIN-BREVET OCH USA. PERSONLIGEN ÄR JAG EN SMULA TVEKSAM OM ATT BESVÄRA PICKERING MED DETTA. EN ABSOLUT FÖRUTSÄTTNING FÖR ATT GÖRA DET ÄR ATT JAG FÖRST FÅTT TILLFÄLLE ATT LÄMNA BREVET I KREMLS KANSLI. JAG HAR SEDAN EN TID BEGÄRT FÖRETRÄDE ELLER LUNCH HOS/MED JELTSINS BITR KANSLICHEF KRASAVTJENKO, SOM JAG TRÄFFAT FLERA GÅNGER TIDIGARE. RYSSARNA FRÅGAR ALLTID OM BESÖKSORSAKEN, OCH JAG HAR DÅ UPPGETT BL A ETT BILATERALT ÄRENDE ANG WALLENBERG. ÄN HAR JAG INTE FÅTT NÅGON TID, MEN FÅR DET FÖRHOPPNINGSVIS NÄSTA VECKA ENLIGT BESKED IGÅR. ÄVEN OM VI DÅ MISSAR LÄNKEN TILL CLINTON, KAN JAG INFORMERA PICKERING I EFTERHAND OCH GE HONOM EN KOPIA AV BREVET.

2. PÅ SAMMA SÄTT HAR JAG SEDAN TRE VECKOR EN BEGÄRAN UTESTÅENDE HOS GORBATJOV OM EN NY LUNCH (FÖR ATT TA UPP WALLENBERG-ÄRENDET). HAN ÄR DOCK STRÄNGT UPPTAGEN AV SIN PRESIDENTVALSKAMPANJ, VARFÖR DET KAN KOMMA ATT DRÖJA.

HIRDMAN

1996-05-18

Professor Guy von Dardel
Hem: 45 Route de Peney-Dessus;
CH-1242 Satigny Tel & Fax: 41+22-753 1619
Kontor: CERN, CH-1211 Genève 23

CH - 1242 Satigny, 960419.

Er referens:
Min referens: SÄPO 960419

Överdirektören
SÄPO
Stockholm

Beträffar:

Kopie
- Dag Kluckenberg / ~~Bengt~~
- Anne Sjöer

Broder,

Jag är halvbror till Raoul Wallenberg (RW) och är sedan han försvann 1945 engagerad i efterforskningarna efter honom och försöken att fastställa hans öde och om han ännu lever få honom återbördad. Jag har således deltagit i den Svensk-Ryska arbetsgruppen tillsammans med förre chefen för SÄPO Carl Persson. Jag har också ett nära samarbete med en internationell arbetsgrupp, som lagt ned ett stort och givande arbete på forskning i olika arkiv som kan förvänas innehålla uppgifter om Raoul Wallenberg och hans öde. Vi har t. ex. fått tillgång till mycket intressant material från olika amerikanska arkiv, bl. a. från CIA under utnyttjande av "The Freedom of Information Act", som delvis ger en helt ny vinkel på RW:s aktiviteter i Ungern.

Även de svenska arkiven måste innehålla hittills okända uppgifter om RW och hans aktion, och om efterforskningarna. Det vore givetvis orimligt om sekretessbestämmelser e. dyl skulle hindra sådana undersökningar, och vi får därför begära så oinskränkt tillgång som möjligt till alla arkiv inom SÄPO som kan tänkas beröra RW och efterforskningarna efter honom. Särskilt är vi intresserade av:

1. Personlig och tjänstekorrespondens för de tjänstemän inom SÄPO som handhade efterforskningarna efter RW.
2. Alla framstegsrapporter, sammanfattningar, och analyser som gäller RW-ärendet.
3. Alla förhörprotokoll, som gäller vittnen i Wallenberg-fallet, inklusive de fullständiga utskrifterna av dessa.
4. Alla protokoll, orienteringar och rekommendationer som utarbetats i RW-ärendet för andra myndigheter bl. a. för Utrikesdepartementet och Statsrådsberedningen.

Som referenser vill jag förutom Carl P Persson nämna kabinetssekreteraren Jan Eliasson och departementsrådet Hans Magnusson, och Riksarkivarien.

Med vänlig hälsning

Guy von Dardel
Medlem av Kungl.
Vetenskapsakademien

Kopior: Carl P Persson
Kabinetssekreteraren
Hans Magnusson UD
Susanna Berger
Riksarkivrien

för kändedom

Avsändningsort

Pol 1:1 Magnusson/ah

Ärend

Datum

1996-04-19

Avd

Grupp

Mål

Re Raoul Wallenberg

P

2

Eu, I, V

Pal

Adress

Text

Ambassaden Moskva

B R Å D S K A N D E

in

För Ambassadören

Från pol 1:1 (Magnusson) re Raoul Wallenberg

Med tanke på att Du ännu inte haft möjlighet träffa Krasavtjenko får vi nöja oss med att överlämna brevet till Pickering i efterhand.

CABINET

MD

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

HANDLÄGGARE: Stefan Gullgren

SID 1 ()

1996-04-23

DELGES:	ME
SB	
UM	X
BITR UM	X
KABS	X
POLCH	
BITR POLCH	X
SS KARLSSON	X
BITR SS	
CH POL 1	X
POL 1:1	
CH POL 1:2	
POL 1:2	
POL 2	
POL 2:1	
POL 2:2	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
CH POL 3	
3:1	
3:2	
POL/EU-KORR	

29

UTRIKESDEPARTEMENTET

RE WALLENBERG

För Pol 1:1

1. Gullgren blev i förra veckan uppringd av Tatarintsev som meddelade följande betr. Statskevitj och Tjernov.

Den svenska sidans begäran att komma i kontakt med dessa hade vidarebefordrats till Vinogradov. Denne hade nu utbett sig om att få veta vilken typ av frågor Magnusson ville ställa till Statskevitj och Tjernov. Enligt Tatarintsev hade Vinogradov ej kunnat svara på om Statskevitj och Tjernov ännu var i livet.

2. Tatarintsev meddelade även att Vinogradov inkommit med ett svar på Magnussons förfrågan om Makinens personakt. Gullgren frågade om möjligheten att få kopia av detta. Tatarintsev svarade att detta var svårt, då Vinogradovs brev var av intern karaktär men lovade istället skicka ett eget brev till Gullgren med samma innehåll. Detta brev bifogas.

HIRDMAN

MD

INK. AMB. MOSKVA	
D. 13/8/20	
1996-04-17	
GR.	MAL
12	18 Wallenberg

Stefan Gullgren
Sveriges Ambassad i Moskva

96-04-17

Bäste Stefan,

Som vi har kommit överens i vårt telefonsamtal idag meddelar jag härmed att jag fick ett svar från Vladimir Vinogradov på Hans Magnussons brev. Där står det att underrättelsetjänstens arkivmål och personliga akt av fången Marvin William Makinen, född 1939, förvaras hos Ukrainas säkerhetstjänst.

Med bästa hälsningar,

Viktor Tatarintsev

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

SID 1 (6)

1996-04-23

DELGES:	ME
SB	
UM	
BITR UM	
KABS	
POLCH	
BITR POLCH	
SS KARLSSON	
BITR SS	
CH POL 1	
POL 1:1	
POL 1:2	
POL 2	
CH POL 2:1	
POL 2:1	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
POL 3	
POL 3:1	
POL 3:2	
POL/ELKORT	

UTRIKESDEPARTEMENTET

För Magnusson, pol 1:1. Re Raoul Wallenberg.

Vid besök idag hos förste vice chefen för president Jeltsins administration, Sergej N. Krasavtjenko, överlämnade jag professor Guy von Dardels brev till Jeltsin jämte översättning till ryska. Jag bifogar texterna för Din dokumentation.

Jag underströk hänvändelsens angelägna humanitära karaktär, åberopande mina personliga kontakter med familjen sedan 1970-talet. Jag sade att det var omöjligt såväl för familjen som för oss att avsluta efterforskningarna om Raouls öde, innan vi fått mer övertygande bevis om vad som verkligen hänt. Kanske fanns ytterligare någon viktig uppgift på ryskt håll, som ännu inte kommit fram och som kunde leda till att ärendet kunde avslutas. Jag nämnde de olika uppgifter jag hört från förre presidenten Gorbatjov, dennes förre medarbetare Boldin samt förre politbyråmedlemmen Jakovlev. Kanske kunde Jeltsin med sin auktoritet och i detta fall av humanitära skäl

hjälpa familjen och oss i detta ärende. Presidenten kände ju väl till Wallenberg-ärendet, bl a från statsminister Bildts besök 1993. Jag nämnde även premiärminister Tjernomyrdins förestående besök i Sverige, då jag sade att Wallenberg-ärendet enligt vad jag trodde på något sätt skulle omnämnas från svensk sida utan att dock utgöra någon huvudsak.

Krasavtjenko svarade att han självklart skulle överlämna brevet till presidenten. Även på rysk sida var man angelägen att avsluta ärendet på ett riktigt sätt, så att det inte kvarstår som en öppen fråga mellan Sverige och Ryssland. Han noterade därvid med gillande de sista meningarna i von Dardels brev.

Krasavtjenko sade sig tro att Jeltsin skulle ge anvisning om förnyade efterforskningar och ansträngningar på rysk sida. Kanske skulle man inte få fram vad vi ville ha men dock... Jag sade att det var angeläget att von Dardel hur som helst fick ett direkt svar från Jeltsin, vilket Krasavtjenko noterade och sade sig utgå från.

Krasavtjenko sade även att han skulle tala med Tjernomyrdin före dennes avresa till Sverige den 2 maj.

* * *

Jag informerar enligt tidigare överenskommelse amerikanske ambassadören Pickering om brevet och ger honom en kopia.

Hirdman

President Boris Yeltsin

MOSCOW

Idg 23/4-96
 Evoked the pres.
 Yeltsin's head, the
 Miro 40 23/4.

C.C. f

Dear President Yeltsin,

I allow myself to write to you Mr President for the case of my halfbrother, the Swedish diplomat Raoul Wallenberg, who in an extraordinary rescue operation in Budapest in the autumn 1944 saved tens of thousands of Jews from extermination by the Nazis. For reasons still unknown to us he was arrested by the Soviet troops, in January 1945 on order of Bulganin. The present official Russian attitude maintains the hypothesis of the so-called Gromyko memorandum of 1957 that he died in the Lybyanka in 1947 although it agrees that no incontrovertible evidence substantiating this has been found.

You are probably already familiar with his case since in particular during the first years of your term after the August putsch 1991, Vadim Bakatin as head of the KGB was actively trying to verify the possibility that he could still be alive in a Soviet jail or clinic. A Swedish-Russian agreement for a search for his fate was further made by the Swedish Prime Minister Carl Bildt when he visited you in February 1993.

In the following years an official Swedish Russian working group supplemented by unofficial, international experts have carried out investigations into his fate in Russia. These have however been rendered more difficult by the increasingly restrictive access lately to the relevant information. However new information is emerging also from sources in the West, which for its confirmation necessitates thorough investigations in archives not normally open for research without special agreement.

We realise that our task is difficult, not the least because of its international character and because it concerns so many Russian institutions, with different attitudes, the Ministries of Foreign and Internal Affairs, the Ministry of Health responsible for the psychiatric clinics, and the Federal Security Service.

We therefore appeal to you to use your authority to remove any difficulties which now impede our work, so that this human rights case which has shocked the world for half a century can at last be put to rest. Without formal proof that Raoul Wallenberg has died, we must work on the hypothesis that he could still be alive, which gives special urgency to our search - he would now be 83 years old.

Very sincerely yours,

Guy von Dardel
Professor emeritus

Перевод с английского.

Президенту Борису Ельцину

г. МОСКВА

Уважаемый господин Президент,

Я позволю себе написать Вам, господин Президент, по делу моего сводного брата: шведского дипломата Рауля Валленберга, который путем беспрецедентной спасательной операции в Будапеште осенью 1944 года спас десятки тысяч евреев от уничтожения фашистами. По неизвестным нам до сих пор причинам он был арестован советскими войсками в январе 1945 года по приказу Булганина. Сегодняшняя официальная российская позиция поддерживает гипотезу так называемого меморандума Громыко 1957 года о смерти Р. Валленберга в Лубянке в 1947 году, признавая при этом, что какого-либо неопровержимого доказательства, которое бы подтвердило это, не найдено.

Вы, наверное, уже знакомы с этим делом потому, что, в частности, в первые годы Вашего срока полномочий после августовского путча 1991 года тогдашний глава КГБ Вадим Бакатин активно пытался проверить возможность того, что Р. Валленберг мог остаться в живых в советской тюрьме или клинике. Далее, шведско-российская договоренность о выяснении его судьбы была достигнута шведским премьер-министром Карлом Бильдтом во время его визита к Вам в феврале 1993 года.

В последующие годы официальная шведско-российская рабочая группа, дополненная неофициальными международными экспертами, проводила исследования судьбы Р. Валленберга в России. Однако, эти исследования осложнились в последнее время из-за все более ограничительного допуска к соответствующей информации. При этом возникает из источников на Западе новая информация, для подтверждения которой необходимы тщательные проверки в таких архивах, где без специального разрешения не допускается проведение исследований.

Мы понимаем, что наша задача - сложная, не в последнюю очередь потому, что она носит международный характер и касается множества российских ведомств с различными позициями - Министерств иностранных и внутренних дел, Министерства

здравоохранения, которое отвечает за психиатрические клиники, Федеральной службы безопасности.

Мы поэтому обращаемся к Вам с просьбой использовать свой авторитет для устранения всех трудностей, препятствующих нашей работе в настоящее время, с тем, чтобы наконец поставить точку в этом вопросе, который затрагивает права человека и который вот уже полвека шокирует мир. Без формальных доказательств того, что Рауль Валленберг умер, мы должны работать над гипотезой, что он может быть в живых до сих пор, что делает наши поиски особенно срочными - ему было бы сейчас 83 года.

С искренним уважением,

Ги фон Дардель
Профессор

FROM : Computer Zone Inc.

PHONE NO. : 212 645 6434

Apr. 22 1996 07:21PM P1

FAX COVER

96 -04 2 3

113/005

96 -04 23

P 2 EN 1

ESEX

Ex till:

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESEX

Foyer, Pol 1:1

Amb. Moskva

exp. 96-04-22

To:

MR. HANS MAGNUSSON

MR. LAKE OLSON

Company:

Ministry for Foreign Affairs

Re: Raoul Wallenberg

Phone:

011-46-8. 405-3280

Fax:

011-46-8. 203-100

From:

Susan Mesina

Company:

ARK Project

Phone:

(212) 691-6436

Fax:

(212) 645-7495 or 645-6434

Date:

April 22, 1996

Pages including this cover page:

4

COMMENT: A second opinion -

FROM : Computer Zone Inc.

PHONE NO. : 212 645 6434

Apr. 22 1996 07:21PM P2

NOTES ON THE BRATSK PRISONERS
From Personal Files Viewed in the Office of Rehabilitation
Ministry of the Interior
March 21, 1996

Susan Mesinai

✓
Kowalski, Josef Petrovovitch. Sentence ended February 25, 1957. Outside of grey blue file is numbered 40125, but his prisoner number (B2-983) appears after many pages. Another reference number, associated with Ozernilag 05 is 89051. The files revealed that numbers changed as the prisoners advanced through the Gulag, with one crossed out and replaced by the registration in the new locale.

A skip in years was observed in thumbing through the file, which would seem to correspond to his sojourn in the Angarsky camp. Fortunately, this was proven by the transport slip showing that Kowalski was sent to Magadan, station Bukhta-vanogan, on March 17, 1950. This transport order, with the seal for the Office for Angarsky Camp MVD Gulag Railway, Camp Lag n/03, with reference to the Prisoner Number B2-983 is signed by Capt. [Signature Illegible]. File Warrant #011 - Enclosed with transport. This is the transport on which Kowalski claimed that Wallenberg was also sent. Either Kowalski or another party stated that Wallenberg got sick and was taken off for medical treatment in Khabarsk.

Kowalski was charged with Articles 54.1a and 58.14 and was to serve ten years on each. He was arrested or first held in Nevov, then transferred in 1947 to the Molotov District. He was held in the Molotov Camp, close to town July 8 until August 29, 1947. He appears in a village near Molotov in January 1949. There is nothing substantial in his file between the Molotov Region and his Exile in the Magadan Region except for the transport slip mentioned above to indicate that he was in Angarsky.

There is indication that on May 4 1950 he came to Azur-lag, Local File No. A/134 158.

On the 5 July 1950 Kowalski went to Bergovoi by Ship

Frequent reports in 1950 of Kowalski breaking the rules -- either refusing to work or trying to escape -- for which he was sent into isolation for five days. For example on July 22, 1950, he refused to go to work (Beregavul Region).. In 1955, he again broke the rules and took some food and got caught. Because of his escape attempts (presumably) his registration in Magadan is marked: "Under Observation -- "forever".

February 9 1953 sent to Kamerova Region Station, Tomsk Railway to join his family.

By April 26, 1956 his term was shortened for working well. At that time he was released from exile (in Kolyma).

FROM : Computer Zone Inc.

PHONE NO. : 212 645 6434

Apr. 22 1996 07:22PM P3

Chehotsky, Eugene Sigmundovich. Born 1922, Poland. Arrested December 12, 1944. Sentenced under Article 58.2 to ten years in camps and confiscation of property. In 1945, the Military Tribunal tried him for "terrorism" as a member of a terrorist organization, presumably the Home Army. Charged with assault, possession of concealed weapons and working for the Underground.

Chehotsky was sentenced together with the following:

Malinski, Casimir
Benek, Josef
Kupcha, Stanislaw
Zelevsky, Alexander
Ostrovsky, Bronislav
Vlotchkovski, Vitold
Karlushko, Lek

File shows that Chehotsky arrived in Kraslag on the 17 of May 1945 from Brest-Litovsk prison. He had been sentenced in January of 1945. He was placed in Camp No. 5 in Kraslag in Azurney.

KRASLAG - Captain Jarkov and the representatives of the MGB Sakarov and Deputy Prosecutor Nosavyev decide that he is an active member of this terrorist organization. He is sentenced to ten years in labor camp and sent to a Special Camp in Azurney. This was signed by the Chief of the 2nd Division, 2nd Department Nazarenko. The Azurney Camp is believed to be in the Amur Region. At Azurney he was given File Number 449. Prisoner numbers vary -- Either 65003 or 65009.

On December 3, 1948, he wrote on behalf of himself and Baj stating that he and Baj had been left behind in Kraslag. Everyone else has gone and he wants to know if they are reconsidering their cases or are sending them on.

File includes photograph for arrival and also when he was sent into exile in Krasnayarsk. He was exiled "indefinitely." This article could entail as much as 20 years of hard labor.

13 August 1954 was to have marked the completion of his sentence. In 1955 he petitioned that his term was over and he has been moved to Krasnayarsk. He complains because his original sentence made no mention of exile. He got a 10 year sentence, that's all. In response to his petition he is told that he has to apply elsewhere. He wrote to Malenkov from Krasnayarsk and it was indeed forwarded to the government. Also in the file is an appeal his mother wrote from Warsaw to find her son, in Krasnayarsk.

FROM : Computer Zone Inc.

PHONE NO. : 212 645 6434

Apr. 22 1996 07:22PM P4

COMMENT

Both Susanne Berger and Victoria Pope have been pleased with the various details that were confirmed by looking at these files -- most importantly, the details of the transport in March of 1950 as Wallenberg was said to also have been in that group.

However, there is an obvious confusion here between the camps: Ozerlag, Kraslag - Aizumey, and Angarsky ... Someone would have to prove to me that all three are the same camp because from what I have seen their locations are set apart. Is Kraslag simply a category which could be applied to any region?

Also the dates: while it's clear that Chehotsky and Baj were together in Kraslag in 1948, the transport which Kowalski describes is in 1950. The question obviously is where and when these four men -- Chehotsky, Baj, Kowalski and Wallenberg -- were in the same place at the same time and what is its name? Baj's film testimony clearly refers to his presence in Angarsky and the activities there but did he and Chehotsky come there together? In this case, Angarsky is completely missing from Chehotsky's file, which is obviously much easier to follow than Kowalski's.

Not to put a "monkey wrench" in our work, but one must 'clarify.'

-- Susan Mesina --

04/22/96 19:15:83

46 8 7231176->

46 8 283188 From: UD Stockholm 1 Page 1

VON

511623817

BERGER

CHN.

22-APR-96 18:58

5.001

Datum / Reference / Objekt

Datum / Date

22. 4. 1996

FAX

An / To / A

Mr. Lage Olson - ESEK

Von / From / De

Susanne Berger

Zu / To / Attention / A l'attention de

Fax No.

0046 8 7231176

Empfänger / Receiver / Contact / Correspondant

Fax No.

0049 511 629017

Seitenzahl / Total pages / Nb de pages

45

Becher
Cichocki
Kowalski

96 -04.2 3

I am sending to you by fax the materials for Mr. Magnusson. I have tried to reach Mr. Schiller but I have not been successful. For your information, I am enclosing the fax I wrote to Mr. Schiller, in case he chooses to contact you directly. I have sent the pages for Mr. Magnusson by mail to him directly, but I was not sure when he is leaving for Moscow, so I thought it best to fax as well.

113/006

96 -04 2 3

P 2 EA 1

ESEK

Re: Raoul Wallenberg.

I hope the pages for the Stasi-Archive reached you. If not let me know, I will fax again. I am leaving tomorrow for the U.S., so this fax number will no longer be available.

My number in the U.S. is (703) 536-3182 (tel) and (703) 536-6253 (Fax)

Best wishes to you,

Susanne

Ex till:

Magnusson, Pol 1:1

Olson, ESEK

Foyer, Pol 1:1

Amb. Moskva

exp. 96-04-24

a.a.

/ 40

04/22/96 19:15:36

46 8 7231176->

46 8 283188 From: UD Stockholm 1 Page 2

UCN

511623817

BERGER

CHN.

22.APR.96 18:57

S.002

Susanne Berger

General Vinogradov
Moscowvia
Hans Magnusson
Ministry of Foreign Affairs
Political Department
Stockholm

April 22, 1996

Dear Mr. Vinogradov,

Listed below you will find additional information concerning German SS official
KURT ANDREAS BECHER.

Date of Birth: December 12, 1908; Hamburg

SS Number: 234 478

Date of Arrest: May 18, 1945; Weissenbach, Austria; by U.S. CIC Detachment 80
(80 Div PWB), 3rd U.S. Army.

CIC Case Number: S-1050.

Transfer: November 3, 1945 - January 8, 1946 on loan to Soviet forces in Budapest.
Transported by plane, accompanied by an American officer from the CIC by
the name of MARTIN HIMLER. BECHER stated that he was kept in a regular
prison facility in Budapest and that he shared his captivity with at least two
other German officials, VEESENMAIER and WINKELMANN.Should more detailed information become available in this matter, I will be sure to forward it
to you immediately.

Sincerely,

Susanne Berger

84/22/96 19:16:86

46 8 7231176->

46 8 203188

From: UD Stockholm 1 Page 3

UON

511623017

BERGER

CHN.

22.APR.96 18:58

S.003

Hans Magnusson
Swedish Foreign Office
Political Department/KMI

von Dardel
Maknen
Medinal
Berger

21.4.1996

re.: Personal Files of Jerzy CICHOCKI and Jozef KOWALSKI (Litachnoe delo)

After thorough examination of the files for Polish prisoners Jerzy CICHOCKI and Jozef KOWALSKI the following is noted:

1. All information the men provided in various public interviews and in their official statement of June 8, 1995 is confirmed in their files:

- a) Dates of arrest, exile and release
- b) Sentences received and duration of sentence
- c) Movements within the system, i. e. transfers to camps and prisons
- d) Special sentences received and reasons for them
- e) Prisoner identification numbers

2. Both men were in a prison facility in Bratsk at the time they had stated in their testimony: OZERLAG (Angersk), 1949-1950 (KOWALSKI); 1949-1951 (CICHOCKI).

3. KOWALSKI was transferred out of Ozerlag in the early summer of 1950 to Buldha Vanina (June 1950).

4. CICHOCKI's file contains a letter of complaint which makes reference to the fact that he and Boguslaw BAJ had to stay behind in Bratsk while their fellow Poles had been transferred. Therefore, the presence of a third Polish witness in Bratsk is hereby indirectly confirmed.

5. CICHOCKI wrote another letter of complaint protesting the decision that he was sentenced to exile when this was not part of his original sentence. He asks to be informed of the reason for this.

04/22/96 19:16:38

46 8 7231176->

46 8 283188

From: UD Stockholm 1 Page 4

UON

511629017

BERGER

O.N.

22-APR-96 18:58

S. 004

The witnesses' recollection of dates, events, places and persons is judged to be excellent.

We therefore feel it is appropriate and necessary to obtain more information about the witnesses themselves and the circumstances of their captivity.

These steps should include:

- 1) To see the personal files for Bogusiev BAJ and Alfred FRIES (FRYES)
- 2) To see the interrogative and operational files for all four witnesses, BAJ, CICHOCKI; FRIES and KOWALSKI
- 3) To find the camp commander in charge of Ozerlag during the years in question, SERGEI KUZMITCH YEVSIGNEEV. We further ask to be allowed to speak to Mr. Yevstigneev and to interview him concerning the testimony given by the Polish witnesses of Ozerlag.
- 4) To see the available files for Oskar GLASOWSKI, a former prisoner in Bratsk. GLASOWSKI is of Czech nationality and was imprisoned for his role as deputy head of the Czech partisans. He was prisoner in Bratsk in 1949.
- 5) To receive as soon as possible from the personal files for CICHOCKI and KOWALSKI copies of the documents we had requested.

84/22/96 19:17:18

46 8 7231176->

46 8 283188 From: UD Stockholm 1 Page 5

UCN

511629817

BERGER

CHN.

22.APR.96 18:23

5.005

Betreff / Reference / Object

Kurt Becher

Datum / Date

22.4.1996

FAX

An / To / A

Professor Bernd Schiller

Von / From / De

SUSANNE BERGER

Zu / Hk. von / Attention / A / Attention de

Höfstraße 26

Gesprächspartner /

Contact / Correspondent D-30163 Hannover

Fax No.

0046 31 773 44 56

Fax No.

0049 511 62 90 17

Seitenzahl / Total pages / No de pages

Fax No.

0049 511 62 90 17

Dear Professor Schiller,

Mr. Lage Olson of the Swedish Foreign Office was so kind to provide me with your address and fax number. I have a question concerning former SS official Kurt Becher, whom you interviewed some time ago and with whom I had spoken as well shortly before his death in August 1995. During our conversation we also touched upon Becher's short stay in Russian captivity - "on loan" from the American CIC - from November 1945 - 1946. He could not recall the names of any of the Russian officials who questioned him during this time and he mentioned only the names of Winkelmann and Vossenmayer as two fellow prisoners with him in Budapest.

As you know, the Swedish-Russian Working Group continues with its investigation of the Wallenberg case and the Russian side has requested further information on Becher's short stay in Budapest, in order to be able to locate his file. I was hoping that he may have mentioned more details about this matter in his conversations with you and that you may be able to provide more information to Mr. Olson directly or to me at the address and fax number above. Time is rather short because Hans Magnusson, the Working Group Chairman, is leaving for Moscow again this week and would like to take as much information with him as possible.

Thank you very much for your time and help,

Susanne Berger

GÖTEBORG UNIVERSITY

Department of History

Professor Bernt Schiller

P 2 Ew¹

23 april 1996

Fax Fax Fax Fax

To: Susanne Berger, Höfestrasse 26, D-30163 Hannover

fax +49 511 62 90 17

Kopia: Utirkesdep. Stockholm c/o Lage Olson

fax 08 723 11 76

From: Bernt Schiller

a.a. / Jo

Dear Susanne Berger,

Thanks for your fax concerning my interview with former SS-Standartenführer Kurt Becher. Becher never mentioned any Russian names from his interrogation in Budapest. As a matter of fact, he was then very reluctant to talk about his captivity due to his current business with Hungary.

All information I have is contained in my book "Varför ryssarna tog Raoul Wallenberg", Natur & Kultur 1991, pp. 79-83 with references, and in the German edition "Raoul Wallenberg. Das Ende einer Legende", Neues Verlag, Berlin, pp. 92-96.

If you get any new information through Russian sources on the subject, I would appreciate being informed.

Sincerely yours,

Bernt Schiller

Ex till:

H. Magnusson, Tel 1:1

M. Foyer, Tel 1:1

L. Olson, ESEK

Amb. Moskva

exp 96-04-22

Jo

Postal address:
Göteborg University
Department of History
S-412 96 Göteborg
SWEDEN

Visiting address:
Department of History
Göteborg University
Humansalen
Kungälvsgatan 7

Phone, fax and E-mail:
Phone: +46 31 7734456
Fax: +46 31 7734456
E-mail: bernt.schiller@history.gu.se

MD

Ärende

Re Raoul Wallenberg

1996-04-23

Dnr

Avd

Grupp

Mål

P

2

En I

Pae

Adress

Text

Ambassaden Moskva

Från pol 1:1 (Magnusson) Re Raoul Wallenberg

PRIMO. I avvaktan på besked om vilka av de begärda mötena som kan komma till stånd den 29-30 april (beklagat tidigare felaktiga datum) skulle jag vilja komplettera med följande önskemål.

- ett kort möte med Arsenij Roginskij (kan också tänka mig bjuda honom på lunch eller middag).
- att vid samtalet med Vinogradov få tillfälle gå igenom person-resp undersökningsakter för a) Otto Hatz (bl a f.d ungersk militärattaché i Ankara), b) Jan/ Hans Lojda, b) Henry Grossheim-Krisko (Thomsen), c) Walter Schellenberg.

Frågorna till Statskievitj och Tjernov är om de före, under eller efter sin tjänstgöring i Stockholm, direkt eller indirekt erfarit något rörande RW:s öde (och hans arrestering).

SECUNDO. Också tacksam erfara om ambassaden numera fått tillgång till Kuprijanovs efterlämnade papper samt om genomgången och jämförelsen av dokumentkopior med originaldokument igångsatts.

TERTIO. Ankommer Moskva den 28/4 kl. 16.55 med SU 2426

CABINET

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändningsort

Klockan

Sign

SVERIGES AMBASSAD
LONDON

Ambassadören, mk

TELEFAX sid 1 (1)

Datum 1996-04-24	Dnr 240 ✓	Dossierbet. P 2
---------------------	--------------	--------------------

INK. UTRIKESDEP.		
D.No		
1996-04-24		
NO	SE	VAL
P	2	EU

Utrikesdepartementet

Re brittisk insamling för en Raoul Wallenberg-staty i London.

För pol 1:1, pol 1:2 samt Lage Olsson, pol 1:1.

På Wallenberg-dossierna bör antecknas, att samtliga synagogor i Storbritannien lördagen 20 april genomförde en manifestation till förmån för insamlingen av medalj för uppsättandet av en Raoul Wallenberg-staty i centrala London. Min fru och jag var närvarande vid den välbesökta gudstjänsten i West London Synagogue. Vidare kan nämnas, att den brittisk-israeliska parlamentarikergruppen hade ett möte till vilka ca 150 personer inbjudits tisdagkvällen 23 april, återigen till förmån för insamlingen. Jag och min fru deltog även i detta möte. Meningen är att statyn skall uppsättas i oktober 1996 på en plats mycket nära Marble Arch i London. Till insamlingen har den brittiska regeringen lämnat ett bidrag om 15.000 pund. Insamlingsmålet är totalt 100.000 pund.

Nilsson

Gatuadress
11 Montagu Place
London W1H 2AL

Telefon
+44 171 - 724 2101

Telefax
+44 171 - 724 4174

Telex
28 249

Telegram
Svensk

MINISTRY FOR
FOREIGN AFFAIRS
Trade Department
Strategic Export Control Division
STOCKHOLM

T E L E F A X Page 1 of 1

When requesting a repetition,
please state the following
Division: UDH/ESEK

Dnr

115/002

Dossierbet.

P 2 Eu 1

DATE: 24 April 1996

TO: Ms Susanne Berger (Washington D.C.)

Fax No: 009 1 703 536 6253

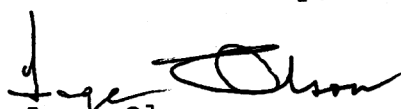
SUBJECT: Raoul Wallenberg

Dear Susanne,

Thank you very much for you information on Kurt Becher and the Polish witnesses. I have also received a copy on Becher from professor Bernt Schiller in Gothenburg.

I would be most grateful if you could send me a copy of your list with the names you have presented to the Stasi Archives in Germany.

Yours sincerely,

Lage Olson

Exp- 96-04-24

a.a.

SVERIGES AMBASSAD

Bern

Handläggare: Gunnar Bloom

1996-04-25 DNR 21

SID 1 (2)

DELGES:	AM
SB	✓
UM	✓
BITR UM	✓
KABS	✓
POLCH	✓
BITR POLCH	✓
SS KARLSSON	✓
BITR SS	✓
CH POL 1	✓
POL 1:1	✓
CH POL 1:2	
POL 1:2	
CH POL 2	
CH POL 2:1	
POL 2:1	
CH POL 2:2	
POL 2:2	
CH POL 3	
POL 3:1	
POL 3:2	
POL/EU-KORR	

UTRIKESDEPARTEMENTET

För Pol 1:1 (Magnusson)

Re Wallenbergärendet

UM uppgav vid Gunnar Blooms besök där idag att man i ministeriet ej hade någon ytterligare information att lämna beträffande de internerades återvändande till Sovjet och om detta hade något samband med frigivandet av Feller och Meier. UM skulle gärna vara behjälpligt med att, om vi så önskade, från Bundesarchiv, rekvirera relevanta akter. Pga begränsade personalresurser kunde UM däremot ej påta sig uppgiften att granska dessa akter. Men eftersom akterna var offentliga handlingar mötte inget hinder att ambassaden gick igenom dessa. Mer rationellt vore nog att i första hand kontakta Christoph Graf, som enligt UM:s uppfattning, med stor sannolikhet redan gått igenom nämnda akter i samband med licentiatsarbetet. UM skulle därför försöka sammanföra Graf med ambassaden. Ett annat alternativ vore att kontakta den dåvarande statssekreteraren i UM, Raymond Probst, som enligt UM var en av nyckel-

SVERIGES AMBASSAD
Bern

KRYPTOFAX SID 2 (2)

1996-04-25 [REDACTED]

personerna vid den schweiziska regeringens beslut att utväxla Feller och Meier mot de två sovjetiska militärpiloterna. Föreslår mot bakgrund av ovanstående att ambassaden till att börja med försöker få ett samtal till stånd med Graf.

Löfgren

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1:1)
Depr Hans Magnusson
samtjako.wp5/h

121/007
PROMEMORIA

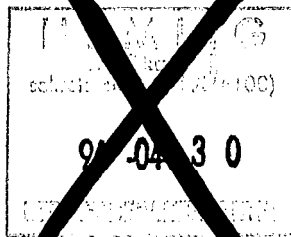
1996-04-30

P 2 En¹

(Pol)

Delges:
kabs
HM
LO
MF
G von Dardel
C Persson
Amb Moskva

exp NR
960526

H E M L I G

Samtal med Alexander N. Jakovlev och Anatolij
Prokopenko om Wallenbergärendet

Vid besök i Moskva den 29 april hade jag samtal med ovannämnda två personer i Wallenbergärendet. Jakovlev är idag ordförande för och Prokopenko konsult till kommissionen för rehabilitering av repressionens offer.

Samtalet med Jakovlev var närmast föranlett av uppgiften i hans nyligen utkomna bok resp. i hans samtal med ambassadör Hirdman att förre KGB-chefen Krjutjkov i anslutning till ett politbyråmöte sagt att Raoul Wallenberg arkebuserats.

Jakovlev upprepade nu vad han sagt till Hirdman men med något fler detaljer. Samtalet med Krjutjkov hade kommit till stånd efter ett politbyråmöte 1989, där KGB-chefen redovisat RW-ärendet i linje med den då gällande officiella versionen, d v s enligt 1957 års Gromykomemorandum. Presentationen var föranledd av frågan om man skulle överlämna RW:s tillhörigheter till de anhöriga. Jakovlev mindes att de flesta av de övriga politbyråmedlemmarna inte förefallit vara alltför övertygade av denna version - d v s att RW avlidit av hjärtinfarkt 1947. De hade också ifrågasatt varför tillhörigheterna men inte några dokument bevarats. Krjutjkov hade först motsatt sig att lämna över tillhörigheterna men han hade överröstats.

Efter mötet hade Jakovlev blivit stående med Krjutjkov och frågat honom vad som verkligen hänt RW. Krjutjkov hade svarat att den svenske diplomaten arkebuserats (1947) men att det inte fanns någon i livet som kunde redovisa detaljerna. KGB-chefen såg ingen anledning att redovisa denna version offentligt och Jakovlev visste inte heller om han berättat allt för Gorbatsjov.

Jakovlev gjorde vidare gällande att RW fallit offer för en dragkamp mellan säkerhetsorganen - GRU resp. MGB och menade att RW först samarbetat med GRU i Ungern några veckor före arresteringen. Då jag redovisat vad vi kände till om omständigheterna kring arresteringen och påpekat att det av dokumenten entydigt framgick att Smersj haft ansvaret blev Jakovlev något osäker, men vidhöll att säkerhetsorganen tvistat om RW (snarare då PGU - utlandsunderrättelsetjänsten - å ena sidan och Smersj, senare MGB, å den andra).

Den s. k. Pusjkinskajakommissionen, som Jakovlev hänvisade till i samtalet med Hirdman, var en kommission som under första delen av 50-talet utredde samordningen mellan säkerhetsorganen - mest med målsättningen att få fram mer operativt användbar information till statsledningen. KGB, MID, GRU, MVD var representerade. Valentin Falin visste att berätta mera om denna kommission. Möjligen hade något framkommit rörande RW under denna utredning, men RW-ärendet hade inte i och för sig varit föremål för kommissionens uppmärksamhet.

Jakovlev var rätt övertygad att viktiga dokument rörande RW hade förstörts men han kunde inte säga exakt när. Det kunde ha skett såväl kring 1947 som under 50-talet eller t o m under Krjutjkovs tid som KGB-chef.

Jag lät Jakovlev studera några av nyckeldokumenterna från 1947 och 1956, bl a Vysjinskijs brev till Abakumov av den 7 juli 1947, i vilket Vysjinskij använder ordet likvidering (likvidatsija) som dock kan syfta antingen på RW som person eller på RW-ärendet. Jakovlev ansåg **det ställt utom allt tvivel att** Vysjinskij syftat på likvidering av RW rent fysiskt. Annars skulle han använt ett annat verb som avbryta (prekrasjtjat) eller avsluta (zakontjit). I alla de dokument om repressionens offer som Jakovlev sett hade ordet likvidera haft en entydig innebörd.

Jakovlev berättade också något om kommissionens arbete och uppgav att man nu ägnade sig rätt mycket åt att kartlägga det politiska missbruket av psykiatrin. Han ställde sig positiv till samverkan med ansträngningarna att med hjälp av oberoende ryska psykiatriker utröna huruvida RW kan ha vistats på ryska psykiatriska kliniker.

Slutligen kom Jakovlev, utan att jag rest frågan, in på Gorbatjovs handhavande av Katyn - och Molotov-Ribbentropdokumenten. Jakovlev bekräftade Falins och Boldins version.

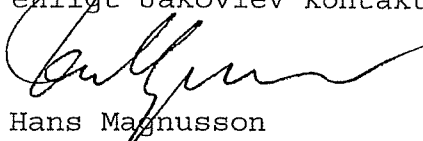
A. Prokopenko berättade om hur hälsovårdsministeriet försökte stoppa kommissionens försök att få tillträde till det psykiatriska sjukhuset i Kazan, med särskilt hård regim. Vid denna institution uppgavs man än idag tillämpa de oacceptabla metoder som användes tidigare och personalen, mest KGB-folk, hade inte bytts ut. I

Kazan hade många utlänningar suttit under årens lopp. Prokopenko uppgav också att den ökände, nu 80-årige psykiatrikern Morozov, i egenskap av konsult fortfarande i praktiken styrde Serbskijkliniken i Moskva.

Därutöver sade sig Prokopenko vara övertygad om att RW:s persondossier fortfarande fanns i KGB:s (FSB:s) förvar. Han kunde dock inte bevisa detta. Däremot hade han hållit Tolstoj-Kutuzovs personakt i sin egen hand (FSB har hela tiden förnekat att denna bevarats).

Som uppföljning av samtalet vore det angeläget med en kontakt mellan ambassadör Hirdman och Jakovlev i syfte att få denne vidta åtgärder för att skaffa kommissionen och oberoende psykiatriker tillträde till Kazan. Enligt Prokopenko hade Jakovlev inte informerats av sina medarbetare om detta problem som för sin lösning troligen krävde ingripande från Jeltsin.

I andra frågor rörande kommissionens arbete kan vi enligt Jakovlev kontakta professor Naumov.

Hans Magnusson